

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई
Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

२४ वा वार्षिक अहवाल सन २००८-२००९
24 th ANNUAL REPORT 2008-09

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

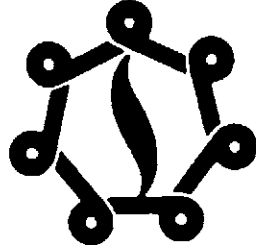
यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार
ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. रघुनाथ माशेलकर
यांच्या हस्ते स्विकारताना
'इस्रो' या संस्थेचे अध्यक्ष श्री. जी. माधवन् नायर.

यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास/आर्थिक
सामाजिक विकास राज्य स्तरीय पारितोषिक - २००८
प्रदान करताना भारताचे कृषीमंत्री
मा. ना. श्री. शरदराव पवार व
स्विकारताना प्रायार्थ लिलाताई पाटील सोबत
यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार
निवड समितीच्या अध्यक्ष मा. न्या. सुजाता मनोहर

यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार
जाहिर करताना निवड समितीच्या अध्यक्ष
मा. न्या. सुजाता मनोहर

२४ वा
वार्षिक अहवाल
२००८ - २००९

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

जन.जगन्नाथराव भोसले मार्ग,

मुंबई-४०००२९

दूरध्वनी क्र.२२०२८५९८, २२८५२०८९, २२०४५४६०,

२२८५२३४५

फॅक्स : २२८५२०८२

Email ybchavan@bom3.vsnl.net.in

Visit us : ybchavanpratishthan.org

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

वार्षिक अहवाल २००८-२००९

अनुक्रमणिका

अ.क्र	विषय	पृष्ठ क्र
१.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे विश्वस्त मंडळ, कार्यकारिणी मंडळ, कार्यकारी समिती, प्रतिष्ठानचे विभाग प्रमुख, प्रतिष्ठानच्या विभागीय केंद्राचे मा.अध्यक्ष व व्यवस्थापन	३-६
२.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्रातील उपक्रम	६-११
३.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या केंद्रात झालेले महत्त्वाचे कार्यक्रम	११-११
४.	यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक, राष्ट्रीय पुरस्कार व इतर उपक्रम	११-१२
५.	विशेष कार्यक्रम - ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा - २००८	१२-१३
६.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई - माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी	१३-१५
७.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या सहकार्याने कार्यरत असलेले इतर कार्यक्रम/उपक्रम	१५-१६
८.	प्रतिष्ठानमार्फत देण्यात आलेले व मिळालेले अनुदाने	१६-१६
९.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या विभागांमार्फत झालेले कार्यक्रम/उपक्रम	१६-४७
१०.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची विभागीय केंद्रे	४७-७९
११.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई - वार्तापत्र	७९-८०
१२.	प्रतिष्ठानच्या वैधानिक लेखा परीक्षकाचे प्रमाणपत्र	८१-८१
१३.	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानची हिशोबपत्रके व संबंधित परिशिष्टे	८२-९२
१४.	प्रतिष्ठानची प्रकाशने व व्हि.डी.ओ. कॅसेट्स	कव्हर पेज

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

ट्रस्ट रजि. नं.एफ.१०६४३, दिनांक १७ सप्टेंबर १९८५, सोसायटी रजि.नं.एम.एम.एच/बी.ओ.एम-५३९/८५
यशवंतराव चव्हाण सेंटर, जन.जगन्नाथराव भोसले मार्ग, मुंबई-४०००२१

विश्वस्त मंडळ सदस्य

१. मा.श्री.शरदराव पवार
२. मा.श्री.हुसेन दलवाई
३. मा.श्री.अरुण गुजराथी
४. मा.श्री.श.गं.काळे
५. मा.डॉ.रवींद्र बापट
६. मा.श्री.मोहन धारिया
७. मा.श्री.शिवाजीराव पाटील-निलंगेकर
८. मा.प्रा.पी.बी.पाटील
९. मा.श्री.राम प्रधान
१०. मा.श्री.लक्ष्मण माने
११. मा.श्री.वसंतराव कार्लेकर
१२. मा.श्री.ज्ञानेश्वर खैरे
१३. मा.सौ.सुप्रिया सदानंद सुळे
१४. मा.श्री.दिलीप वळसे-पाटील
१५. मा.श्री.अजित निंबाळकर
- महाराष्ट्र शासन प्रतिनिधी
१६. मा.श्री.सी.एस.संगीतराव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
१७. मा.श्री.एस.बी.धात्रक,
प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग

अध्यक्ष
उपाध्यक्ष
कार्याध्यक्ष
सरचिटणीस
कोषाध्यक्ष

कार्यकारिणी मंडळ सदस्य

१. मा.श्री.शरदराव पवार
२. मा.श्री.हुसेन दलवाई
३. मा.श्री.अरुण गुजराथी
४. मा.श्री.श.गं.काळे
५. मा.डॉ.रवींद्र बापट
६. मा.श्री.जयंत पाटील
७. मा.श्री.राम ताकवले
८. मा.श्री.ना.धों.महानोर
९. मा.श्री.बापूसाहेब काळदाते
१०. मा.श्री.रा.सु.गवई
११. मा.श्री.एन.के.पी.साळवे
१२. मा.श्री.के.बी.आवाडे
१३. मा.श्री.गिरीश गांधी
१४. मा.श्री.श्रीनिवास पाटील
१५. मा.सौ.सुप्रिया सदानंद सुळे
१६. मा.श्री.शिवाजीराव गि.पाटील
१७. मा.श्री.सा.रे.उर्फ अप्पासाहेब पाटील
दत्त सहकारी साखर कारखाना, लि.
शिरोळ, जि.कोल्हापूर
१८. मा.श्री.अंकुशराव टोपे
१९. मा.श्री.शामराव पा.पाटील
मा.अध्यक्ष, सह्याद्री सहकारी
साखर कारखाना, कराड (पदसिध्द)
२०. मा.श्री.यशवंतराव गडाख - पाटील
२१. मा.श्री.माणिकराव पाटील, अध्यक्ष,
महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि. (पदसिध्द)
२२. महाराष्ट्र शासन प्रतिनिधी
मा. श्री. सी.एस.संगीतराव
मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव

कार्यकारी समिती

१. मा.श्री.शरदराव पवार
२. मा.श्री.हुसेन दलवाई
३. मा.श्री.अरुण गुजराथी
४. मा.श्री.श.गं.काळे

५. मा.डॉ.रवींद्र बापट
६. मा.श्री.श्रीनिवास पाटील
७. मा.सौ.सुप्रिया सदानंद सुळे
८. मा.श्री.अजित निंबाळकर

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

प्रतिष्ठानचे विभाग

१. मुख्य कार्यालय	आर्थिक सल्लागार	श्री.एल.आर.खुपराव
२. यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालय	ग्रंथपाल	श्री.अनिल पाझारे
३. कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम	सदस्य सचिव	श्री.म.बा.पवार
४. महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ	संयोजिका	श्रीमती रेखा नार्वेकर
	कार्यकारी संयोजिका	श्रीमती ममता कानडे
५. नवमहाराष्ट्र युवा अभियान	संयोजक	श्री.दत्ता बाळसराफ
६. कृषी व सहकार व्यासपीठ	निमंत्रक	श्री.बी.डी.पवार
७. सांस्कृतिक विभाग	निमंत्रक	श्री.विनय नेवाळकर
		श्री.सुनिल वालावलकर
८. यशवंतराव चव्हाण सभागृहे	व्यवस्थापक	श्री.विजय देसाई
९. रंगस्वर-सृजन	सृजन प्रमुख	सौ.सुप्रिया सुळे
१०. वार्तापत्र	मानद संपादक	श्री.दत्ता बाळसराफ
११. यशवंतराव चव्हाण माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी	संचालक	ब्रिगेडीअर-श्री.सुशील गुप्तन
	मुख्य विपणन अधिकारी	श्री.विक्रम वासुदेव
१२. शिक्षण विकास मंच	प्रमुख संयोजक	श्रीमती कुमुद बन्सल
	संयोजक	श्री.दत्ता बाळसराफ
	समन्वयक	श्री.विजय कान्हेकर

प्रतिष्ठानच्या विभागीय केंद्रांचे मा. अध्यक्ष :

१) विभागीय केंद्र कराड	अध्यक्ष	श्री.राम प्रधान
२) विभागीय केंद्र पुणे	अध्यक्ष	श्री.राम ताकवले
३) विभागीय केंद्र नागपूर	अध्यक्ष	श्री.गिरीश गांधी
४) विभागीय केंद्र नाशिक	अध्यक्ष	श्री.विनायकराव पाटील
५) विभागीय केंद्र औरंगाबाद	अध्यक्ष	श्री.नंदकिशोर कागलीवाल
६) विभागीय केंद्र लातूर	अध्यक्ष	श्री.जनार्दन वाघमारे
७) विभागीय केंद्र कोकण	अध्यक्ष	श्री.राजाभाऊ लिमये
८) विभागीय केंद्र अमरावती	अध्यक्ष	श्री.रा.सु.गवई

इतर

१) मानद वास्तुविशारद	मेसर्स शशी प्रभु अॅण्ड असोसिएट्स
२) संविधिक लेखा परीक्षक	मेसर्स सी.व्ही.के.अॅण्ड असोसिएट्स
३) अंतर्गत हिशेब तपासनीस	मेसर्स टेंबे आणि म्हात्रे

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचा सन २००८-२००९ चा वार्षिक अहवाल पुढीलप्रमाणे सादर करीत आहोत.

१. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे व्यवस्थापन :

मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांचा व कार्याचा प्रसार करण्यासाठी प्रतिष्ठानतर्फे विविध प्रकारचे उपक्रम प्रतिवर्षी राबविण्यात येतात. उपक्रमांची आखणी व अंमलबजावणी करण्यासाठी नेमलेल्या कार्यकारी समितीच्या १२ बैठका घेण्यात आल्या व विविध विषयांवर सांगोपांग चर्चा होऊन निर्णय घेण्यात आले. या आर्थिक वर्षात विश्वस्त मंडळाच्या व कार्यकारिणी मंडळाच्या प्रत्येकी पुढीलप्रमाणे ३ बैठका झाल्या. दि.२० सप्टेंबर २००८, दि.२५ नोव्हेंबर २००८ व दि.१२ मार्च २००९

तसेच कार्यकारी समितीच्या दि.७ एप्रिल २००८, ३ मे २००८, ७ जून २००८, ५ जुलै २००८, २ ऑगस्ट २००८, दि.६ सप्टेंबर २००८, ६ ऑक्टोबर २००८, १ नोव्हेंबर २००८, ६ डिसेंबर २००८, ३ जानेवारी २००९, ७ फेब्रुवारी २००९, व ७ मार्च २००९ एकूण १२ बैठका झाल्या.

प्रतिष्ठानच्या हिशेबाची तपासणी प्रत्येक महिन्याला अंतर्गत हिशेब तपासनीस मेसर्स टॅबे अँड म्हात्रे असोसिएटस्, चार्टर्ड अकाउंटंट यांचेमार्फत करण्यात आली व त्यांचे अहवाल कार्यकारी समितीपुढे ठेवण्यात आले. वार्षिक हिशेबाची तपासणी सांविधिक हिशेब तपासनीस मेसर्स सी.व्ही.के.असोसिएटस्, चार्टर्ड अकाउंटंट यांच्याकडून झाली असून त्याचा अहवालही विश्वस्त मंडळ व कार्यकारिणी मंडळासमोर ठेवण्यात आला. वार्षिक सर्वसाधारण सभेने मंजूर केलेल्या अंदाजपत्रकास आधीन राहून प्रत्येक विभागीय केंद्रासाठी व मुख्य कार्यालयातील विविध विभागांना खर्चाचे अंदाजपत्रक दिले असून त्यांच्याकडून खर्चाचे तिमाही अहवाल मागवून तपासणी करून, कार्यकारी समितीपुढे सादर करून त्रुटींची पूर्तता करून घेण्यात आली. प्रतिष्ठानची वेबसाईट ybchavanpratishthan.org असून ती वेळोवेळी अद्यावत करण्यात येत आहे.

सभासद संख्या : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची निरनिराळ्या प्रकारच्या सभासदांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे :-

१.	संस्थापक सदस्य	६३
२.	आजीव सदस्य	२०९
३.	संस्था सदस्य	२८

महाराष्ट्र शासनाने मा.श्री.सी.एस.संगीतराव, मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव व श्री.सु.ब.धात्रक,, प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग हे दोन प्रतिनिधी विश्वस्त मंडळावर नेमलेले आहेत. त्यापैकी मा.श्री.सी.एस.संगीतराव, मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव यांची कार्यकारिणी मंडळावरही नियुक्ति केलेली आहे.

केंद्र इमारतीचे वाढीव बांधकाम :

केंद्र इमारतीचे ४ व्या मजल्यावरील अतिरिक्त बांधकाम व ५ व्या मजल्याचे बांधकाम पूर्ण झालेले असून या नवीन जागेत प्रतिष्ठानची कार्यालये दि.२५.८.०९ रोजी स्थलांतरीत करण्यात आली

वाढीव बांधकामाबाबत निर्णय घेणेसाठी व कार्यवाही करण्यासाठी विश्वस्त मंडळाने प्रतिष्ठानचे कार्याध्यक्ष

मा.श्री.अरुण गुजराथी यांच्या अध्यक्षतेखाली बांधकाम समिती स्थापन केलेली आहे. या समितीच्या दरमहा बैठका घेण्यात येऊन इमारतीच्या दुरुस्ती व देखभालीच्या तसेच नव्याने करावयाच्या कामाबाबत आढावा घेऊन निर्णय घेण्यात येतात. समितीच्या मार्च ०९ अखेर ३० बैठका झाल्या आहेत.

२. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्रातील उपक्रम :

अ. मुख्य सभागृह : यशवंतराव चव्हाण केंद्रातील सभागृहाचा वापर, प्रतिष्ठानने आयोजित केलेल्या विविध कार्यक्रमांसाठी तसेच निरनिराळ्या सामाजिक संस्था, शासनातर्फे आयोजित केलेल्या सभा, संमेलने, चर्चा, परिसंवाद, चित्रपट, सांस्कृतिक कार्यक्रम यासाठी करण्यात आला. सभागृहामध्ये मराठी, हिंदी, गुजराती व इंग्रजी नाटके, संगीतसभा आदि कार्यक्रमही झाले.

ब) सांस्कृतिक व रंगस्वर सभागृह : सांस्कृतिक सभागृह व रंगस्वर सभागृह आता इमारतीच्या चवथ्या मजल्यावर स्थलांतरित करण्यात आले आहे. या सभागृहात विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात. ही दोन्ही सभागृहे सर्व सोयींनी युक्त व अद्ययावत करण्यात आली आहेत.

२.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय ग्रंथालय :

यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालय हे 'संदर्भ ग्रंथालय' आहे. ग्रंथालयामध्ये विश्वकोश, विश्वचरित्रकोश, गॅझेट्‌आर, अँटलास, इअरबुक, धर्मकोश हे संदर्भ ग्रंथ आहेत. तसेच कायदा, समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, इतिहास, अर्थशास्त्र, साहित्य, भूगोल इ. विषयाची पुस्तके आहेत. ग्रंथालयाच्या सभासदांना संदर्भ ग्रंथ, ग्रंथालयात वाचण्यासाठी/संदर्भासाठी देण्यात येतात तर कथा, कादंब-या, चरित्र, आत्मचरित्र, ललित साहित्य इ. पुस्तके सभासदांना घरी नेण्याकरीता देण्यात येतात. ग्रंथालयात विविध विषयांवरील एकूण १९,१९० इतकी ग्रंथ संपदा आहे.

ग्रंथालयाचे सभासदत्व :-

१) सर्वसाधारण सभासद :- सभासदत्वाकरीता रु.२५०/- वार्षिक वर्गणी तसेच रु. २५०/- अनामत रक्कम भरून सभासदांना एकावेळी एक पुस्तक देण्यात येते तसेच या सभासदांना ग्रंथालयामध्ये संदर्भ ग्रंथ संदर्भाकरीता दिले जातात.

२) महाविद्यालयीन व उच्च शिक्षण घेणारे विद्यार्थी / संशोधक, सभासद :- या सभासदांकरीता सवलत म्हणून नाममात्र वार्षिक वर्गणी रु.५०/- व अनामत रक्कम रु.१००/- घेण्यात येत असून अशा विद्यार्थी /संशोधक सभासद यांना ग्रंथ, संदर्भग्रंथ, नियतकालिके ग्रंथालयामध्ये संदर्भाकरीता देण्यात येतात.

३) संयुक्त संस्था सभासदत्व :- कार्पोरेट या शब्दाच्या व्याख्येत बसणारी संस्था या सभासदत्वासाठी पात्र आहे. त्यांचेसाठी एकावेळी ५ वर्षासाठी रु.५०,०००/- इतकी वर्गणी आहे. एखाद्या दुर्मिळ व किंमती पुस्तकासाठी प्रतिष्ठान निश्चित करेल तेवढी रक्कम अनामत म्हणून घ्यावी व अशा सभासदांना एकावेळी १० पुस्तके देण्यात यावीत अशी तरतूद आहे.

४) संस्था सभासद :- या सभासदत्वासाठी "शिक्षण व संशोधन संस्था" व "सांस्कृतिक संस्था" पात्र आहेत. शिक्षण व संशोधन संस्था हया यु.जी.सी., आय.सी.एस.एस.आर., आय.सी.सी.आर किंवा आय.सी.एच.आर. यांच्याकडून

मान्यता प्राप्त असाव्यात तसेच सांस्कृतिक संस्था हया महाराष्ट्र शासन, केंद्र शासन किंवा मान्यता प्राप्त अधिधोषित विद्यापीठ यांनी मान्यता दिलेल्या असाव्यात.

संस्था सभासदासाठी प्रवेश फी रु.१०००/- (ना परतावा), वार्षिक वर्गणी रु.५०००/-, दीर्घ कालावधीसाठी एकावेळी ५ वर्षाकरीता वर्गणी रु.२०,०००/- अशी आहे. अशा संस्था सभासदांना एकावेळी जास्तीत जास्त १० पुस्तके देण्याची तरतूद आहे.

ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र यांच्या नियमाप्रमाणे ग्रंथालयाचे व्यवस्थापन व संगणकीकरण करण्यात आले आहे. त्याचप्रमाणे वृत्तपत्रात प्रसिध्द होणाऱ्या महत्वाच्या घडामोडींची कात्रणे ठेवण्यात येतात.

२००८-०९ मध्ये ग्रंथालयास महाराष्ट्र शासनाकडून रु.६४,०००/- इतके अनुदान मिळाले आहे. तसेच राजा राममोहन रॉय प्रतिष्ठान यांचेकडून रु. ४८१८/- इतक्या किंमतीची दोन स्टील कपाटे व रु. १,४६०/- इतक्या किंमतीचे ६ मेटल शेल्फ्स भेट म्हणून मिळाले आहेत.

सन २००८-२००९ वर्षाकरीता प्रतिष्ठानने एकूण रु.२ लाख इतकी रक्कम मंजूर केली होती व प्रत्यक्ष खर्च रु. २,०९,२४८ इतका झाला आहे. या रकमेतून वर्तमानपत्रे, मासिके, साप्ताहिके, ग्रंथ, संदर्भ ग्रंथ खरेदी करण्यात आले. त्यामध्ये ४७४ ग्रंथ/पुस्तके खरेदी चा समावेश आहे.

दि. ३१.३.२००९ रोजी प्रमाणे ग्रंथालयाची सभासद संख्या पुढीलप्रमाणे आहे :-

१) २००८-०९ मध्ये सभासद झालेले महाविद्यालय विद्यार्थी/संशोधक/सभासद संख्या ८३ आहे व २००८-०९ मध्ये सभासद वर्गणी/अनामत रक्कम म्हणून रु. ९,४२५/- इतकी रक्कम मिळाली आहे.

२) २००८-०९ सर्वसाधारण सभासद संख्या ६४ आहे व २००८-०९ या वर्षात सभासद वर्गणी व अनामत रक्कम म्हणून रु.२४,०००/- इतकी मिळाली आहे.

२००८-०९ या आर्थिक वर्षात ग्रंथालयासाठी खालील महत्वाची पुस्तके/ग्रंथ खरेदी करण्यात आली आहेत.

अ. क्र. पुस्तकाचे नाव व लेखक

१. The State of The Earth --- Paul K. Conkin
२. Globalization Labour Markets & Incquality in India --- Mazumdar
३. Environment Resources & Sustainable Development---Rashid-Ishtiaq-Harhia- Rahman
४. Job Creation & Poverty Reduction in India --- Sadiq Ahmed
५. Decentralization, and Local Government in Developing Countries --- Bardhan Mookharjee
६. Urban Crisis --- Nadarajah, M
७. The Nuclear Jihadist --- Danglas frantz
८. Godless Piligrim --- Andrew Drawling
९. सारथी --- हेमंत देसाई
१०. सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक --- विलास सारंग

११. मराठी ग्रंथप्रकाशनाची २०० वर्षे --- शरद गोगटे
१२. गाथा इराणी --- मीना प्रभू
१३. कथा गौरीची --- विद्या बाळ
१४. नाटकांमागील नाटय --- लालन सारंग
१५. बिगबॉस --- आनंद अवधानी
१६. देव जाणिला कुणी --- प्रेमला काळे
१७. जगज्जेते --- संजय ओक
१८. माझा देश माझी माणस --- सुरभी पांडे
१९. भिन्न --- कविता महाजन
२०. वासुदेव बळवंत पटवर्धन --- सरोजिनी वैद्य
२१. सुजाण पालक व्हाव कस --- शिवराज गोर्ले
२२. उर्जेच्या शोधात --- प्रियदर्शिनी कर्वे
२३. परीक्षेला पर्याय काय ? --- हेमंत कुलकर्णी
२४. रणनिपुण छत्रपतिशिवराय --- गुरुनाथ नाईक
२५. जिजाऊसाहेब --- मदन पाटील
२६. रोगजंतूचे आदय शिकारी --- पंढरीनाथ सावंत
२७. दर्यादौलत --- अविनाश पाटील
२८. विविध --- आशा कर्दळे
२९. तपोवन --- शुभांगी भडभडे
३०. वंश --- गिरीश जाखोटिया
३१. पुष्पांजली --- मनिषा भावे
३२. भारतकुमार राऊत --- अशी ही मुंबई
३३. प्रमोद नवलकर --- झपाटलेली लेखणी
३४. सामाजिक ज्ञानकोश --- भीमसेन रंगाचार्य जोशी
३५. शिक्षणशास्त्र --- भीमसेन रंगाचार्य जोशी
३६. यशवंत स्मृतिसुगंध --- रामभाऊ जोशी

२.३ युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्सचे संशोधन केंद्र : युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्सच्या भारतीय विभागाचे सहकार्य प्रतिष्ठानच्या उपक्रमांना लाभत असून महाराष्ट्रातील व्यापार, उद्योग व सहकार या सामाजिक क्षेत्रांच्या भरीव वृद्धीसाठी ते फार महत्त्वाचे आहे. युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्स इन इंडियाद्वारे निरनिराळ्या क्षेत्रात प्रकल्प उभारण्यासाठी आर्थिक मदत कशी उपलब्ध करून घेता येईल, याची माहिती प्रसिध्द केली जाते. या संशोधन केंद्रास तिस-या मजल्यावर जागा देण्यात आलेली आहे.

२.४ महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ : महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ या संस्थेची स्थापना प्रसिध्द अर्थशास्त्रज्ञ कै.डॉ.धनंजयराव गाडगीळ यांनी सन १९५७ मध्ये केली. ही संस्था महाराष्ट्राचा आर्थिक व औद्योगिक विकास वेगाने आणि संतुलितपणे होण्यासाठी संशोधनाचे कार्य करते. महाराष्ट्रामध्ये उद्योग सुरु करण्यासाठी इच्छुक असणा-या उद्योजकांना सांख्यिकीय माहिती पुरविणे, योग्य निर्णय घेण्यासाठी राज्य शासनाच्या धोरणात्मक निर्णयांची माहिती देणे, चिकित्सकपद्धतीने अधिकृत आकडेवारी पुरविणे तसेच महाराष्ट्रात उपलब्ध असलेल्या उद्योगसंधीविषयी

माहिती देण्याचे काम ही संस्था करते. संस्थेतर्फे उद्योजकांसाठी परिसंवाद, परिषदा व कार्यशाळा आयोजित केलेल्या आहेत. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सदरची संस्था परस्पर सहकार्याने काम करतात. या उपक्रमासाठी महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळाला इमारतीतील तिस-या मजल्यावरील जागा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

२.५ बॉम्बे सिटीपॉलिसी रिसर्च फाउंडेशन (बॉम्बे फर्स्ट) : बॉम्बे फर्स्ट ही संस्था बॉम्बे चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रिज आणि बॉम्बे सिटी पॉलिसी रिसर्च फाउंडेशन या संस्थांच्या पुढाकाराने व औद्योगिक/वाणिज्य क्षेत्रातील अनेक आस्थापनांच्या आर्थिक पाठबळावर १९९५ मध्ये अस्तित्वात आली. या संस्थेचे प्रमुख उद्दिष्ट मुंबई शहरातील वाढत्या लोकसंख्येचे आव्हान स्वीकारून येथील पायाभूत सुविधांमध्ये विकास करून नागरिकांच्या राहणीमानाची पातळी उंचावणे, काम करण्याच्या परिस्थितीत सुधारणा घडवून आणणे आणि भांडवली गुंतवणूकदारांना आकर्षित करणे हे आहे. मुंबई शहराच्या विविध प्रश्नांवर विचार करण्यासाठी शासन, महानगरपालिका व इतर स्वयंसेवी संस्था यांचे समन्वयक म्हणून ही संस्था कार्य करते. संस्थेचा वाढता व्याप लक्षांत घेऊन प्रतिष्ठानने या संस्थेला केंद्र इमारतीतील तिस-या मजल्यावर जागा दिली आहे.

२.६ अनुबोधपट : मा. चव्हाणसाहेबांच्या जीवनावर अनुबोधपट तयार करण्याचे काम नामवंत दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल यांचेकडे सोपविण्यात आलेले असून त्यांनी ग्रंथसामग्री, पत्रव्यवहार, छायाचित्रे, वर्तमानपत्रीय लेखन व मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या सहवासातील समकालीन ज्येष्ठ मान्यवरांच्या मुलाखती घेण्याचे काम महाराष्ट्रातील जवळजवळ पूर्ण झाले असून दिल्ली येथील मान्यवर एकत्रित जमवून मुलाखती पूर्ण करण्यात येत आहेत. सदर अनुबोधपटासाठी महाराष्ट्र शासनाकडून आर्थिक अनुदान मिळणेबाबत प्रस्ताव सादर करण्यात आलेला असून त्याचा पाठपुरावा करण्यात आला. २००८-०९ च्या अर्थसंकल्पात या कामासाठी आर्थिक तरतूद करण्यात येईल अशी अपेक्षा आहे.

२.७ मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे चित्ररूप चरित्र प्रकाशन :-

आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे चित्ररूप चरित्र प्रकाशित करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. महात्मा गांधी, पं. नेहरु, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, राजीव गांधी यांच्या जीवनावर अशा स्वरूपाचे ग्रंथ प्रसिद्ध झालेले आहेत. मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे चित्ररूप चरित्राचे प्रास्ताविक ज्येष्ठ पत्रकार व महाराष्ट्र टाईम्सचे माजी संपादक, श्री. गोविंदराव तळवलकर लिहिणार आहेत. या चरित्र ग्रंथाची व्याप्ती, मांडणी, छपाई इत्यादी बाबींचा विचार करून सर्वसाधारणपणे पं. नेहरु यांचे ग्रंथाप्रमाणे आकार व रचना ठेवण्यात येणार आहे. या चरित्र ग्रंथामध्ये अंदाजे २५० पृष्ठे असतील. त्यामध्ये मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनातील महत्त्वाचे क्षण टिपणारे निवडक फोटो असतील. तसेच काही महत्त्वाचे दस्तऐवज, पत्रे वगैरेची छायाचित्रे ग्रंथात समाविष्ट करण्यात येणार आहेत. हा ग्रंथ महाराष्ट्राच्या सुवर्णजयंती वर्षात प्रसिद्ध करण्याचा मानस आहे. याबाबतची सर्वतोपरी कार्यवाही चालू आहे.

२.८ न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड यांच्या नावाने 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान पुरस्कृत न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड पारितोषिक' :

भारताचे भूतपूर्व सरन्यायाधीश मा. न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान पुरस्कृत न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड पारितोषिक' प्रत्येक वर्षी देण्याचे मान्य झाले. पारितोषिकाचे स्वरूप खालीलप्रमाणे:-

१. पारितोषिकाचे नाव : "यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान पुरस्कृत न्यायमूर्ती वाय. व्ही. चंद्रचूड पारितोषिक"

२.पात्रता : मुंबई विद्यापीठाच्या मार्चमध्ये घेण्यात येणा-या एल.एल.एम.च्या अंतिम परीक्षेत विद्यापीठात पहिल्या क्रमांकाने उत्तीर्ण होणारा विद्यार्थी किंवा विद्यार्थिनी.

३.पारितोषिक : रोख रक्कम रु.१०,०००/-

प्रत्यक्ष वितरण दरवर्षी दि.२५ नोव्हेंबर रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानमध्ये समारंभपूर्वक संबंधित विद्यार्थ्यास आमंत्रित करून वितरित करण्यात येईल.

४.पहिला आलेला विद्यार्थी कोण याची माहिती अधिकृतरीत्या विद्यापीठाकडून दरवर्षीच्या मार्चच्या परीक्षेचे निकाल लागल्यानंतर मिळालेले गुण, विद्यार्थ्याचे नाव व पत्ता यासह घेण्यात येईल.

२.९ दि.१ मे २०१० मध्ये "महाराष्ट्र राज्य स्थापनेच्या ५० पूर्ण होत होतील व मा.यशवंतराव चव्हाण यांची जन्मशताब्दी २०१३ मध्ये येत आहे याबाबत कार्यक्रम/उपक्रम आयोजित करण्याबाबत समिती स्थापन

दि.१ मे २०१० मध्ये "महाराष्ट्र राज्य स्थापनेच्या ५० पूर्ण होत आहेत. मा.यशवंतराव चव्हाण यांची जन्मशताब्दी २०१३ मध्ये येत आहे. महाराष्ट्र राज्याचा सुवर्णमहोत्सव व मा.यशवंतराव चव्हाण यांची जन्मशताब्दी औचित्यपूर्ण रीतीने साजरी करण्यासाठी प्रतिष्ठानतर्फे कोणकोणते कार्यक्रम/उपक्रम कार्यान्वित करता येतील ते ठरविणे/आयोजन करणे यासाठी प्रतिष्ठानने खालील सदस्यांची समिती नियुक्त करण्यात आलेली आहे.

मा.श्री.अरुण गुजराथी,कार्याध्यक्ष,

मा.श्री.राम प्रधान,विश्वस्त

मा.श्री.श.गं.काळे, सरचिटणीस

मा.डॉ.रवि बापट,कोषाध्यक्ष,

मा.श्री.अजित निंबाळकर,विश्वस्त

मा.डॉ.जब्बार पटेल

या समितीने सर्व संबंधितांशी संवाद साधून कोणते कार्यक्रम/उपक्रम आयोजित करावेत व त्यासाठी अंदाजे किती खर्च येईल याबाबतचा प्रस्ताव प्रतिष्ठानला सादर करावयाचा आहे. अहवालातील प्रस्तावावर विचार करून कार्यकारी समितीने सदर अहवाल विश्वस्त मंडळाच्या निर्णयासाठी सादर करावयाचा आहे.

२.१० मा.स्व.यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ पोस्टेज स्टॅम्प काढण्याबाबत.

मा.स्व.यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृति प्रीत्यर्थ विशेष तिकिट जारी करण्याचा प्रस्ताव भारत सरकारच्या पोस्ट खात्याकडे पाठविलेला असून तो प्रस्ताव पोस्ट खात्याने मान्य केलेला आहे. सर ज.जी स्कूल ऑफ आर्टस्मधील प्राध्यापक श्री.शुभानंद जोग यांनी निळ्या पार्श्वभूमीवर काढलेले स्टॅम्पच्या आकाराचे चित्र मा.चव्हाणसाहेबांच्या देवनागरी लिपीतील स्वाक्षरीसह पोस्ट विभागास पाठविण्यात आले आहे.

२.११ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबई केंद्र इमारतीची सुरक्षा व्यवस्था :

२६ नोव्हेंबर २००८ रोजी मुंबईत झालेल्या दहशतवादी हल्ल्याच्या संदर्भात केंद्र इमारतीच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने तसेच इमारतीमध्ये कार्यरत असलेल्या अधिकारी, कर्मचारी, पदाधिकारी, येणा-या मान्यवर व्यक्ती व इतर व्यक्ती यांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने केंद्र इमारतीमध्ये खालीलप्रमाणे व्यवस्था करण्यात आलेली आहे. :-

१. केंद्र इमारतीमध्ये व सभागृहात दक्षिण व उत्तर बाजूकडील प्रवेशद्वारांवर डोअर फ्रेम मेटल डिटेक्टर बसविण्यात आलेले आहेत.

२. सुरक्षा रक्षकाकडे वाहन तपासणीसाठी ट्रॉली माउंटेड कॉन्व्हेक्स मिरर देण्यात आलेले आहेत.

३. केंद्र इमारतीमध्ये येणा-या व्यक्तींची व त्यांच्या सामानाची सुरक्षा रक्षकांकडून हॅन्ड हेल्ड मेटल डिटेक्टरने तपासणी केली जाते.

४. प्रतिष्ठानचे अधिकारी, कर्मचारी यांनी ओळखपत्र लावणे बंधनकारक केले असून केंद्र इमारतीतील इतर कार्यालयातील अधिकारी, कर्मचारी यांना ओळखपत्रे लावण्याबाबत सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

५. केंद्र इमारतीच्या मुख्य दोन गेटपैकी सध्याचे बाहेर जाण्याचे गेट बंद ठेवण्यात आलेले आहे. येणे व जाणे एकाच गेटमधून ठेवण्यात आलेले आहे.

२.१२ प्रतिष्ठानच्या कर्मचारी व अधिकारी यांचेसाठी स्वतंत्र सेवानियम तयार करण्यासाठी कार्यकारी गटाची नियुक्ती...

दि.२०.९.२००८ रोजी झालेल्या प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त मंडळाच्या बैठकीत यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे कर्मचारी व अधिकारी यांचेसाठी स्वतंत्र सेवा नियम तयार करावे व त्यांना प्रतिष्ठानच्या कार्यकारी समितीने अंतिम स्वरूप द्यावे असा ठराव करण्यात आलेला आहे. त्यानुसार प्रतिष्ठानचे कार्यालयीन आदेश क्र.२६/०८/आस्थापना, दि.१८.१२.०८ अन्वये श्री.एम.बी.पवार, सदस्य सचिव, कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम व विधी सल्लागार यांच्या अध्यक्षतेखाली कार्यकारी गटाची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे. व या गटाचे कामकाज चालू आहे.

३. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईच्या केंद्रात झालेले महत्त्वाचे कार्यक्रम :-

३.१ मा.चव्हाणसाहेबांची पुण्यतिथि व जयंती : मा.चव्हाणसाहेबांच्या २४ व्या पुण्यतिथिनिमित्त दि.२५ नोव्हेंबर २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण केंद्र इमारतीच्या मुख्य सभागृहात झालेल्या कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व कृषीमंत्री मा.ना.शरदराव पवार उपस्थित होते. या कार्यक्रमात 'यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास-आर्थिक सामाजिक विकास राज्यस्तरीय पारितोषिक २००८' मा.प्राचार्य श्रीमती लीलाताई पाटील, कोल्हापूर यांना प्रदान करण्यात आले व 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २००८' 'इस्रो' या संस्थेस देण्याचे जाहीर करण्यात आले.

मा.यशवंतराव चव्हाण यांचा ९६ वा जयंती समारंभ गुरुवार दि. १२ मार्च २००९ रोजी चव्हाण सेंटरच्या मुख्य सभागृहात संपन्न झाला. समारंभाच्या अध्यक्षस्थानी मा.श्री.अरुण गुजराथी कार्याध्यक्ष, हे होते. या कार्यक्रमात 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २००८' 'इस्रो' या संस्थेला प्रदान करण्यात आला. समारंभाचे प्रास्ताविक व पाहुण्यांचे स्वागत मा.श्री.अरुण गुजराथी, कार्याध्यक्ष यांनी केले. सन्मानपत्राचे वाचन मा.श्री.शरद काळे, सरचिटणीस यांनी केले. तसेच राष्ट्रीय पुरस्कार निवड समितीच्या अध्यक्षा मा.न्यायमूर्ती सुजाता मनोहर यांचे मनोगत मा.डॉ.रवि बापट, कोषाध्यक्ष यांनी वाचून दाखविले.

वरील दोन्ही कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व सदस्य तसेच इतर प्रतिष्ठित मान्यवर मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होते.

४. यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक, राष्ट्रीय पुरस्कार व इतर उपक्रम

४.१ यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक : प्रतिष्ठानच्या उद्दिष्टांतील एक भाग म्हणून खालील क्षेत्रात भरीव कार्य करणा-या मान्यवर व्यक्ति वा संस्थेला चक्रीयपद्धतीने पारितोषिक व सन्मानपत्र देण्यात येते.

१) यशवंतराव चव्हाण कृषी-औद्योगिक समाजरचना/व्यवस्थापन प्रशासन पारितोषिक

- २) यशवंतराव चव्हाण सामाजिक एकात्मता/विज्ञान तंत्रज्ञान पारितोषिक
- ३) यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास/आर्थिक-सामाजिक विकास पारितोषिक
- ४) यशवंतराव चव्हाण मराठी साहित्य संस्कृती/कला व क्रीडा पारितोषिक

२००८-०९ यावर्षाचे 'यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास/आर्थिक-सामाजिक विकास पारितोषिक' या क्षेत्रासाठी होते. गेली अनेक वर्षे ग्रामीण विकास, महिलांच्या समस्या, आनंददायी शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये मोलाची कामगिरी केलेल्या श्रीमती लीलाताई पाटील, कोल्हापूर यांना मा.चव्हाणसाहेबांच्या २४ व्या पुण्यतिथीदिनी, २५ नोव्हेंबर २००८ रोजी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व कृषीमंत्री, भारत सरकार मा.ना.श्री.शरदराव पवार यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आले. १ लाख रुपये व सन्मानपत्र असे या पारितोषिकाचे स्वरूप आहे.

४.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार :

मा.यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ राष्ट्रीय पातळीवर राष्ट्रीय एकात्मता, लोकशाहीमूल्ये, सामाजिक-आर्थिक विकास या क्षेत्रांमध्ये उत्कृष्ट कार्य करणा-या नामवंत व्यक्तीला 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार' व सन्मानपत्र देण्यात येते. रक्कम रुपये २ लाख व सन्मानपत्र असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे. सुयोग्य व्यक्तीची निवड करण्यासाठी मा.न्यायमूर्ती(निवृत्त) श्रीमती सुजाता मनोहर यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिति नेमण्यात आली आहे. या समितीमध्ये १.चार्ल्स कुरिआ, प्रख्यात आर्किटेक्ट व राष्ट्रीय नागरी आयोगाचे भूतपूर्व अध्यक्ष, २.डॉ.आरमायटी देसाई, माजी अध्यक्ष, विद्यापीठ अनुदान आयोग, ३.डॉ.रघुनाथ माशेलकर, माजी महानिदेशक वैज्ञानिक तथा औद्योगिक अनुसंधान परिषद ४.मा.डॉ.रुपा शहा, माजी कुलगुरु, एस.एन.डी.टी. विद्यापीठ ५.मा.डॉ.विजय खोले, कुलगुरु, मुंबई विद्यापीठ ६.मा.डॉ.नरेंद्र जाधव, कुलगुरु, पुणे विद्यापीठ याचा समावेश आहे.

या निवड समितीच्या शिफारशीनुसार नोव्हें. २००८ जाहिर करण्यात आलेला यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार 'इस्रो' (इंडियन स्पेस रिसर्च ऑर्गनायझेशन) या संस्थेला मा.चव्हाणसाहेबांच्या ९६ व्या जयंतीदिनी १२ मार्च २००९ रोजी ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ मा.डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांच्या हस्ते तसेच प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व सभासद यांच्या प्रमुख उपस्थितीत 'इस्रो' या संस्थेचे चेअरमन श्री.जी.माधवन् नायर यांना सन्मानपूर्वक देण्यात आला.

५. विशेष कार्यक्रम :

अ) ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा-२००८:- दरवर्षी ऑक्टोबर महिन्यामध्ये यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानतर्फे ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा घेण्यात येतो. त्या प्रयत्ना अनुसरून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान व फेस्कॉम यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दिनांक १२ ऑक्टोबर २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण केंद्राच्या मुख्य सभागृहामध्ये प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा.श्री.शरद काळे यांच्या अध्यक्षतेखाली ज्येष्ठ नागरिकांच्या आनंद मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. मुंबई शहर (म्हणजेच कुलाबा ते माहिम व शीव) या क्षेत्रामध्ये कार्यरत असलेले ३२ ज्येष्ठ नागरिक संघांचे ३०० पेक्षा जास्त प्रतिनिधी (महिला व पुरुष) या मेळाव्यामध्ये उपस्थित होते. प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष मा.डॉ.रवींद्र बापट हे विशेष अतिथी म्हणून कार्यक्रमांमध्ये उपस्थित होते. मा.श्री. प्रकाश मोहाडीकर हे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. त्याचप्रमाणे फेस्कॉमचे अध्यक्ष मा.श्री.एम.व्ही.कुलकर्णी व सरचिटणीस श्री.अनिल कासखेडीकर व मुंबई प्रदेशाचे चिटणीस श्री.विजय औंधे व अध्यक्ष ल.रा.महाजन हे ही आवर्जून कार्यक्रमांमध्ये उपस्थित होते. या समारंभामध्ये खालील ज्येष्ठ नागरिकांचा सत्कार करण्यात आला.

१. श्रीमती शकुंतला नारायण घोरपडे, माटुंगा, मुंबई
२. श्रीमती नलिनी महादेव कुमठेकर, चुनाभट्टी, मुंबई
३. डॉ. मोहनदास यशवंत आचरेकर, माहिम, मुंबई
४. श्री. एम. डी. कुलकर्णी, शीव, मुंबई

सत्काराचे स्वरूप शाल, श्रीफळ, फुलांचा गुच्छ व प्रमाणपत्र असे होते. शेवटी स्नेहभोजनाचे आयोजन करण्यात आले होते.

६. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई - माहिती तंत्रज्ञान प्रबोधिनी :

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई - माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीकडून घेण्यात येणारे संगणकाशी संबंधित विविध अभ्यासक्रम २००८-२००९ मध्येही चालू होते.

प्रबोधिनीचे कार्यालय, क्लासरूम, संगणक कार्यशाळा पाचव्या मजल्यावर नवीन जागेत दिनांक २५ ऑगस्ट २००८ पासून कार्यान्वित झाले आहे.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी (YCP, AIT) यांचेकडून २००८-०९ मध्ये पुढील अभ्यासक्रम घेण्यात आले. :

ए) **डिप्लोमा इन ॲडव्हान्सड कॉम्प्युटींग (DAC)** - सी-डॅक या केंद्र शासनाच्या संस्थेचा सहा महिने पूर्ण वेळ कालावधीचा हा कोर्स आहे. प्रवेश घेताना विद्यार्थ्यांना कॉमन एंटरन्स परीक्षा द्यावी लागते. त्यासाठी एआयटीकडून मोफत एंटरन्स प्रशिक्षण देण्यात येते. तांत्रिक ज्ञान आणि एचआर इंटरव्ह्यू या आधारे प्रवेश देण्यात येतो.

सी-डॅक या केंद्र शासनाच्या संस्थेचा सहा महिने पूर्ण वेळ कालावधीचा हा कोर्स आहे. प्रवेशिका घेताना विद्यार्थ्यांना कॉमन एंटरन्स परीक्षा द्यावी लागते. त्यासाठी एआयटीकडून मोफत एंटरन्स प्रशिक्षण देण्यात येते. तांत्रिक ज्ञान आणि एचआर इंटरव्ह्यू या आधारे प्रवेश देण्यात येतो.

२००८-०९ च्या दोन बॅचेसमध्ये १४९ विद्यार्थ्यांनी हा कोर्स यशस्वीरित्या पूर्ण केला. राष्ट्रीयस्तरावरील या कोर्सच्या अंतिम परीक्षेत दोन बॅचेस मध्ये खालील प्रमाणे विद्यार्थी गुणवत्ता यादीमध्ये आलेले आहेत :

बॅच	पहिला	दुसरा	तिसरा
अ) डॅक (DAC) फेब्रुवारी २००८	श्री. मयुरेश जोशी	श्री. निरंजन भालेराव	कु. नितू सिन्हा
ब) डॅक (DAC) ऑगस्ट २००८	श्री. आशिषकुमार खुदलानी	श्री. आशिषकुमार सिंग	विवेक भ्हादुरिया

आतापर्यंत या केंद्रामधून १५०२ विद्यार्थ्यांनी या प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला आहे.

सी-प्रोग्रामिंग प्रशिक्षण, डॅक-सीईटी मध्ये उत्तीर्ण होण्यास मदत करते. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीमार्फत सी-प्रोग्रामिंगच्या बॅचेस घेण्यात आल्या. 'सी' भाषेचे ज्ञान असल्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या संख्येत वाढ झाली आहे. सी-डॅकच्या माध्यमातून 'सी' भाषेचे ज्ञान इंटरनेटवर ऑन लाईन मोफत दिले जाते.

बी) डिप्लोमा इन ॲडव्हान्स्ड कॉम्प्युटींग आर्ट्स (DACA)

या कोर्सचा कालावधी पूर्णवेळ सहा महिन्यांचा आहे. प्रवेशासाठी कॉमन एन्टरन्स टेस्ट (सीईटी) चा निकाल विचारात घेण्यात येतो. मोफत कॉमन एन्टरन्स टेस्टचे प्रशिक्षण प्रबोधिनीमार्फत मोफत दिले जाते. विद्यार्थ्यांचे तांत्रिक ज्ञान व एच. आर. इंटरव्ह्यू घेऊन प्रवेश देण्यात येतो.

२००८-०९ मध्ये डाकाच्या बॅचेसचा चांगला रिझल्ट आहे. या बॅचेसमध्ये ११ विद्यार्थ्यांनी हा अभ्यासक्रम यशस्वीरीत्या पूर्ण केला.

सी) डिप्लोमा इन इन्फर्मेशन टेक्नॉलॉजी (DIT)

डिप्लोमा इन इन्फर्मेशन टेक्नॉलॉजी (डीआयटी) हा तीन महिन्यांच्या कालावधीचा कोर्स आहे. यामध्ये उमेदवारानां कार्यालयीन कामकाजात संगणक स्वयंचलन कसे करावे ह्यांचे प्रशिक्षण दिले जाते. २००८-०९ च्या दहा बॅचेस मध्ये ६९ विद्यार्थ्यांनी डीआयटी कोर्सचे प्रशिक्षण घेतले. समर व्हेकेशन बॅचेस शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी यशवंतराव चव्हाण माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीने सुरु केले व त्याला चांगला प्रतिसाद मिळाला.

डी) सर्टिफिकेट कोर्स इन इन्फर्मेशन टेक्नॉलॉजी (CCIT)

तीन महिने अर्धवेळ कालावधीचा हा कोर्स आहे. यामध्ये उमेदवारांनी संगणकाचा कार्यालयीन कामकाजामध्ये स्वयंचलन कसे करावे यांचे प्रशिक्षण दिले जाते. आतापर्यंत या कोर्ससच्या नऊ बॅचेस घेण्यात आल्या.

या कोर्समध्ये प्रशिक्षणार्थीना त्यांचे संगणकाचे ज्ञान द्विगुणीत करण्यास मदत होते व त्यांना नव्या तंत्रज्ञानाची माहिती होते.

इ) डिप्लोमा इन मल्टिमिडिया क्रिएशन (DMC)

'मल्टिमिडिया क्रिएशन' हा यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीचा चार महिने कालावधीचा कोर्स आहे. २००८-०९ या वर्षात या कोर्सच्या ५ बॅचेस झाल्या असून १२ विद्यार्थी उत्तीर्ण झाले.

शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी स्पेशल समर व्हेकेशन कोर्स सुरु केला व त्यास उत्तम प्रतिसाद मिळाला.

एफ) मॉड्युलर कोर्स

या कोर्समध्ये एम.एस.नेट, शेअर पाइन्ट, एम.एस.ऑफीस,चे आयोजन विद्यार्थ्यांच्या विनंती वरून करण्यात आले होते.

जी) कार्पोरेट ट्रेनिंग :

नेटवर्क ई.एम.सी. सेंटर च्या विनंतीवरून त्यांचेसाठी सर्टिफिकेट कोर्स इन डेटाबेस टेक्नॉलॉजी ॲण्ड व्हिज्युअल बेसिक हा कोर्स घेण्यात आला.

एच) सर्टिफिकेट कोर्स इन कम्प्युटर ऑपरेशन (सी.सी.सी.ओ.) हा कोर्स ऑस्ट्रेलियन ट्रेड कमिशन यांच्या करिता

घेण्यात आला.

आय) डी.जी.क्यू.ए. विक्रोळी यांच्या करिता 'सी.सी.डी.एन.' हा कोर्स सुरु करण्यात आला व त्यामध्ये २७ कर्मचा-यांनी प्रशिक्षण घेतले.

जे) ई.एस.आय.सी. च्या कर्मचा-यासाठी 'सी.सी.सी.ओ.' हा चार बॅचेस मध्ये हा कोर्स घेण्यात आला व त्यात ६२ कर्मचा-यांनी प्रशिक्षण घेतले.

के) डी.जी.एन.पी.च्या ऑफिसर्ससाठी 'सी.सी.सी.ओ.' हा कोर्स सुरु करण्यात आला व १० ऑफिसर्सनी यशस्वीरित्या प्रशिक्षण घेतले.

एल) कॉम्प्युटर अवेरनेस प्रोग्राम हा १४ तासांचा कोर्स तीन बॅचेस मध्ये ई.एस.आय.सी.च्या कर्मचा-यासाठी घेण्यात आला व त्यामध्ये ७० कर्मचा-यांनी प्रशिक्षण घेतले.

एम) कॉम्प्युटर अवेरनेस प्रोग्राम हा कोर्स नेव्हीच्या कर्मचा-यांकरिता घेण्यात आला व १४ कर्मचा-यांनी प्रशिक्षण घेतले.

एन) नेव्हीच्या कर्मचा-यांकरिता एम.एस. एक्सेस हा कोर्स घेण्यात आला.

ओ) आर्मी एम.ओ.यू.

इंडियन आर्मी व सी-डॅक यांच्यामधील २००८-२००९ मध्ये झालेल्या एमओयू करारानुसार हा ट्रेनिंग प्रोग्राम घेण्यात आला. या ट्रेनिंग मध्ये माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीने ऑटोमोटेड डेटा प्रोसेसिंग (फंडामेंटल) ह्या कोर्सचे एच.क्यू. एम.जी. आणि जी. एरिया च्या १५ ऑफिसर्सना प्रशिक्षण देण्यात आले.

६.२ प्लेसमेंट :-

ऑगस्ट २००८च्या डॅक व डाका कोर्सच्या विद्यार्थ्यांना प्लेसमेंट देण्याबाबतची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

६.३ व्यावसायिक क्षमता, कुशलता, सर्वसाधारण ज्ञान, उपजत समज वाढविणे हा या प्रबोधिनीमधील प्रशिक्षणांचा उद्देश असून या गोष्टी विद्यार्थ्यांना भावी आयुष्यात संगणक तंत्रज्ञान जगतात वावरण्यास मदत करतात. अशा प्रकारे यशवंतराव चव्हाण माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनीतर्फे अद्ययावत माहिती व तंत्रज्ञानाचे अभ्यासक्रम घेण्यात येतात व प्रशिक्षणार्थीना तंत्रज्ञानामध्ये दर्जेदार प्रशिक्षण देण्यात येते.

७. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या 'सहकार्याने कार्यरत असलेले इतर कार्यक्रम/उपक्रम:

७.१ भारतीय भटके विमुक्त संशोधन संस्था, संशोधन प्रकल्प, सातारा :

भारतीय भटके विमुक्त संशोधन संस्था, सातारा यांनी महाराष्ट्रातील भटक्या जमातींविषयी पथदर्शक प्रकल्प जून १९९९ पासून हाती घेतला आहे. पहिल्या टप्प्यात १८ जिल्ह्यांचे सर्वेक्षण पूर्ण केले आहे. त्याविषयीचा अहवाल लवकरच अपेक्षित आहे.

७.२ 'प्रथम-मुंबई शिक्षण उपक्रम' : मुंबई शहरात झोपडपट्टीवासियांच्या मुलांना शिक्षणाची गोडी लागावी, म्हणून

बालवाड्या चालविणे, संगणकांचे प्रशिक्षण देणे, झोपडपट्टीतील स्थानिक रहिवाशांमधून उपक्रमाकरिता शिक्षक-शिक्षिका तयार करणे इत्यादी महत्त्वपूर्ण कामे 'प्रथम-मुंबई शिक्षण उपक्रम' मार्फत डॉ.माधव चव्हाण व श्रीमती फरिदा लांबे यांच्या मार्गदर्शनाखाली मोठ्या प्रमाणावर केली जातात. संस्थेच्या उपक्रमास प्रतिष्ठानकडून सहकार्य करण्यात येते.

७.३ इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक अॅडमिनिस्ट्रेशन,महाराष्ट्र शाखा : या संस्थेच्या वतीने दरवर्षी यशवंतराव चव्हाण स्मृति व्याख्यान आयोजित करण्यात येते. सदर संस्थेने यावर्षी "इंडियन इकाॅनॉमी अॅण्ड रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया : रॅन्डम थॉट" या विषयावर डॉ.वाय.व्ही.रेड्डी,गव्हर्नर,रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया यांचे व्याख्यान आयोजित केले होते. सदर व्याख्यानास अध्यक्ष,मुख्यसचिव,महाराष्ट्र राज्य होते. स्वागत प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस श्री.शरद काळे यांनी केले व आभार श्री.एस.एस.क्षत्रिय, सेक्रेटरी, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक अॅडमिनिस्ट्रेशन यांनी मानले. या कार्यक्रमास वरिष्ठ शासकीय अधिकारी व प्रतिष्ठित मान्यवर उपस्थित होते. या कार्यक्रमास प्रतिष्ठानकडून आर्थिक सहाय्य करण्यात येते.

८. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानमार्फत देण्यात आलेले व मिळालेले अनुदान : अहवाल वर्षात खालील संस्थांना प्रतिष्ठान कडून अनुदान देण्यात आले.

क्र.	संस्थेचे नांव	अनुदान रक्कम रुपये
१	श्रीमती भावना पाटोळे	१०,०००/-
२	सेंटर फॉर अॅडव्हान्स् स्ट्रॅटॅजिक स्टडीज	३,५१०/-
३	इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशन पुणे	२,५०,०००/-
४	दि इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक अॅडमिनिस्ट्रेशन	१५,०००/-
५	श्री.पांडुरंग सांकुखे	१०,०००/-
६	श्री.परशुराम देशपांडे	३०,०००/-
७	सार्वजनिक उत्सव समिती,नवी दिल्ली	५०,०००/-
८	सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट,कराड	४२,१६७/-

प्रतिष्ठानला मिळालेले अनुदान :

क्र.	संस्थेचे नांव	अनुदान रक्कम रुपये
१	ग्रंथालय संचालक,महाराष्ट्र राज्य	३२,०००/-
२	नागपूर विद्यापीठ-राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज तृतीय साहित्य संमेलन	१,००,०००/-

९.यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विभागांमार्फत झालेले कार्यक्रम/उपक्रम :

९.१ कृषी व सहकार व्यासपीठ :

अ) कृषी विभाग :

कृषी व सहकार व्यासपीठाचे कार्यक्रम प्रतिष्ठानचे विश्वस्त श्री.ज्ञानेश्वर बापू खैरे आणि श्री.अंकुश काकडे, माजी महापौर,पुणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली चालतात. प्रतिष्ठानच्या या सर्व कार्यक्रमांना पद्मविभूषण मा.डॉ.श्री.मोहन

धारियासाहेब यांचे प्रमुख मार्गदर्शन मिळते. दैनंदिन कामकाजात श्री.श.त्रिं.भिडे, प्रा.प्र.त्र्य.पंडीत यांचा मोठा सहभाग असतो. निमंत्रक, मा. श्री.डॉ.भागवतराव पवार यांच्या मार्गदर्शनाचा लाभ व्यासपीठाचे कामकाजास मिळाला.

१) अॅग्रीव्हन दैनिकाचे संपादक श्री.निशिकांत भालेराव यांची भेट घेऊन प्रतिष्ठानचे कामाबाबत श्री.भिडे आणि प्रा.पंडीत यांनी वेळोवेळी चर्चा केली. श्री.भालेराव यांनीही प्रतिष्ठान कार्यालयात मा.बापूसाहेब खैरे ह्यांची भेट घेऊन चर्चा केली आहे.

२) पुणे कृषी मंच यांच्याशी विशेष सहकार्याने पूर्वीप्रमाणे वर्षभर कार्यक्रम घेऊन मासिक चर्चा/कृती परिसंवादात सहभाग घेतला.

३) पुणे जिल्हा दूध उत्पादक संघ यांच्या दूध उत्पादन आणि विक्री याबाबत भारतीय सहकारिता अभ्यास मंडळाचे वार्षिक अधिवेशनचे निमित्ताने व्यासपीठाचे प्रतिनिधी यांनी अहमदाबाद येथे अधिवेशनात प्रतिष्ठानच्या वतीने उपस्थित राहून चर्चेमध्ये सहभाग घेतला. सदर अधिवेशनात श्री.भिडे, प्रा.पंडीत यांनी दिलेल्या विषयावर निबंध सादर केले.

४) इन्स्टिट्यूट ऑफ एंजिनिअरींग मधील वर्षभरातील सर्व साप्ताहिक चर्चासत्रात प्रतिनिधींनी सहभाग घेतला.

५) भूमाता कृषीमंच व कृषी व्यासपीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने केंद्राच्या कृषी योजनांवर चर्चासत्र घेण्यात आले. त्यात डॉ.बुधाजीराव मुळीक यांनी प्रमुख मार्गदर्शन केले. मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांनी समायोजित समारोप केला. त्यात प्रा.पंडीत यांनी विषय मांडणी केली. याचप्रमाणे कर्जमाफीबद्दलही एक संयुक्त कार्यक्रम घेण्यात आला.

६) श्री.आनंदराव पाटील यांच्याशी व्यासपीठाचे प्रतिनिधींनी जलसंधारण व चिकोत्रा प्रकल्पाबाबत चर्चा केली. समन्यायी पाणी परिषदेच्या सर्व कार्यक्रमांना, कार्यकारिणी सभांना व वार्षिक सर्वसाधारण सभेस व्यासपीठाचे प्रतिनिधींनी सहभाग घेतला.

७) नेरळ नजीकच्या भडसावळे कृषीपर्यटन फार्मावर एक चर्चासत्र डॉ.भागवतराव पवार यांचे मार्गदर्शनाखाली आयोजण्यात आले. त्यामध्ये व्यासपीठाचे प्रतिनिधींनी सहभाग घेतला. या चर्चासत्रातून निघालेल्या सूचना लक्षात घेऊन डॉ.भागवतराव पवार यांनी विद्युतसंबंधी मा.श्री.दिलीप वळसे पाटील यांना एक प्रस्ताव शासनाचे विचारार्थ सादर केला.

८) डॉ.भागवतराव पवार यांचे कल्पनेप्रमाणे कॉन्ट्रॅक्ट रेग्युलेशन बाबत कर्मांडिटी मार्केटस्वर एक चर्चासत्र मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजण्यात आले होते. त्यास मुंबईहून नॅशनल कर्मांडिटी एक्सचेंजचे संबंधित विषयातील तज्ञ अधिका-यांनी भाग घेऊन आपले विचार मांडले.

९) अर्थसंकल्पावर व्यासपीठ व गोखले अर्थशास्त्र संस्थेचे सहकार्याने सदर संस्थेत एक चर्चासत्र आयोजित केले. त्यामध्ये फर्ग्युसन कॉलेजचे अर्थशास्त्र विभागाचे प्रमुख प्रा.प्रदीप आपटे व कृषी विद्यापीठाचे माजी प्राध्यापक डॉ.मुकुंदराव गायकवाड यांची व्याख्याने आयोजण्यात आली. चर्चासत्र मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झाले. व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींनी प्रास्ताविक व आभार मानले.

१०) कृषीविषयक शिक्षणावरील सद्यस्थितीबाबत एक चर्चासत्र बळीराजा मासिकाचे सहकार्याने आयोजण्यात

आले. श्री.प्रदीप पाटील यांचे मुख्य भाषण ठेवले होते. प्रा.पंडीत यांनी या विषयावर महाराष्ट्र कृषी शिक्षण परिषदेकडून उपयुक्त माहिती गोळा केली होती.

११) राज्य शासनाने नेमलेल्या डॉ.नरेंद्र जाधव समितीचा 'शेतकरी आत्महत्या' विषयक अहवाल डॉ.जाधवांचे कार्यालयाशी संपर्क साधून मिळविण्यात आला. मा.श्री.बापूसाहेबांच्या सूचनेनुसार माजी कृषी संचालक श्री.आप्पासाहेब भुजबळ यांचे अध्यक्षतेखाली सदर अहवालातील वेगवेगळ्या बाबींवर दि.१३.८.०८, २३.८.०८, ३०.८.०८ रोजी वेगवेगळ्या विषयांशी संबंधित तज्ञांशी उदा.जॉईंट डायरेक्टर,कृषी,अमरावती, डॉ.पोकळे, डेप्युटी रजिस्ट्रार,श्री.भोसले, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक अधिकारी, श्री.जोशी तसेच श्री.प्रकाश कुलकर्णी व श्री.संतोष पाटील,मार्केटींग बोर्ड यांचेशी चर्चा केली. या चर्चेमध्ये व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींनी सहभाग घेतला होता. डॉ.भुजबळ यांचा अहवाल 'अॅग्रीव्हन' व 'बळीराजा' कडे पाठविण्यात आला.

१२) दि.१२.२.०९ रोजी महाराष्ट्र वॉटर रिसोर्सिंस रेग्युलेटरी अॅथारिटीची जी बैठक पुणे येथे आयोजण्यात आली होती. त्यामध्ये पाणी दर चर्चेचे अनुषंगाने संस्थांकडून अभिप्राय मागविणेत आले होते. याबाबत वनराईशी चर्चा करून 'वनराई' व 'कृषी व्यासपीठ' यांचे समान अभिप्राय तयार केले. ते सादर करणेत आले. त्या अनुषंगाने सदर अॅथारिटीचा इंटरनेटवर उपलब्ध अहवालाचा सारांश मराठीतून शेतक-यांना उपलब्ध व्हावा ही सूचना मान्य करण्यात आली. सदर चर्चेत व्यासपीठाचे प्रतिनिधी सहभागी झाले होते.

१३) डॉ.भागवतराव पवार यांचे पुढाकाराने महाराष्ट्रातील अवर्षण प्रवण भागात वनौषधी लागवडीबाबत एक कार्यशाळा घेण्यात आली. रत्नागिरी जिल्ह्यातील निवडक गावात असा प्रकल्प घेण्यात येत असल्याचे समजल्यावरून त्याबाबतची माहिती मा.श्री.राजाभाऊ लिमये यांचेकडून मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांचे सूचनेनुसार मागविणेत आली. ती प्राप्त झाली असून पुढील कार्यवाही चालू आहे.

आ) सहकार विभाग :

१) व्यासपीठातर्फे तज्ञांचे अभ्यासमंडळ सर्वसाधारणपणे दरमहा भरविण्यात येते. यांचे काम श्री.ज्ञानेश्वरबापू खैरे यांच्या अध्यक्षतेखाली निमंत्रक म्हणून आतापर्यंत चालत होते. तसेच विश्वस्त म्हणून त्यांचे मार्गदर्शन लाभत आहे. आता मा.बी.डी.पवार यांची निमंत्रक म्हणून नियुक्ति झाली असून त्यांचे मार्गदर्शनाखाली कामकाज सुरु आहे. कार्यक्रमाचे आयोजन श्री.भिडे आणि प्रा.पंडीत करतात. चर्चेत प्रा.रघुसाहेब, डॉ.कोरात्रेसाहेब, डॉ.कामत, प्रा.नाडकर्णी, डॉ.घाणेकर व इतर तज्ञमंडळी सहभाग घेतात. काही चर्चासत्रात भारत सरकारचे निवृत्त सचिव डॉ.पद्माकर दुभाषीसाहेब हे उपस्थित राहून त्यांनी उचित मार्गदर्शन केले.

२) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० यामध्ये सहकाराची मूलतत्त्वे यांचा अंतर्भाव करण्याच्या प्रस्तावाबाबत वेगवेगळ्या स्तरावर व्यासपीठाने पाठपुरावा चालू ठेवला आहे.

३) वैद्यनाथन समिती शिफारशीवर महाराष्ट्र शासनाने सहकारी संस्था अधिनियमातील केलेल्या सुधारणांतील उणीयांबाबत श्री.भिडे यांनी केलेल्या टिपणीवर मा.श्री.धारिया व मा.श्री.खैरे यांच्या स्वाक्षरीने प्रस्ताव अनुक्रमे केंद्र व राज्य शासनास पाठविण्यात आले. या संबंधाने मा.प्रधान सचिव,सहकार यांचेशीही पत्रव्यवहार चालू आहे.

४) मध्यंतरी सर्वोच्च न्यायालयाने हाऊसिंग सोसायट्या संबंधात क्रांतिकारक निर्णय दिला आहे. या विषयावर

अभ्यास मंडळात सविस्तर चर्चा झाली आणि त्याप्रमाणे व्यासपीठामार्फत नाम.सहकारमंत्री, मा.सहकार आयुक्त यांच्याशी जो पत्रव्यवहार केला आहे. याचा पाठपुरावा वेगवेगळ्या स्तरांवर या कालावधीत चालू ठेवला आहे. आता आत्मनिर्भर सह.संस्था कायदा गृहनिर्माण संस्थांना लागू करणेबाबतचा प्रस्ताव मा.हर्षवर्धन पाटील,मंत्री,सहकार यांना सादर केला.

५) श्री.भिडे आणि प्रा.पंडीत 'सहकार' विषयावर लेखनही करतात या कालावधीत विदर्भ सहकारी मंडळाचे 'सहकारी विदर्भ' बळीराजा मासिक, सहकारी महाराष्ट्र या मासिकात काही लेख प्रसिध्द झाले आहेत.

६) 'सहकार भारती' च्या वतीने पतसंस्थांसाठी या कालावधीत जे अभ्यासवर्ग घेण्यात आले त्यामध्ये व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींनी सहभाग घेतला.

७) विश्वस्त,मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांचे पुढाकाराने भूविकास बँकेचे पुनरुज्जीवनाबाबत सहकार विभागाचे विशेष आयुक्त व अतिरिक्त निबंधक सहकारी संस्था श्री.भास्करराव शेळके यांचेशी चर्चा करून दोन चर्चासत्रे कृषी व्यासपीठाच्या कार्यालयात ऑक्टोबर ०८ मध्ये मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आली.

८) सहकार महाशताब्दीसाठी 'कायद्यामध्ये दुरुस्ती' या विषयावर आपली मते मांडण्यासाठी प्रा.म.अ.देशमुख यांनी शासनाचे सूचनेवरून काही निवडक व्यक्तींना निमंत्रण दिले होते. सदर चर्चेतील सूचनांच्या आधारावर कायदादुरुस्तीसाठी प्रबंध सादर करण्यात आला. यासाठी घेतलेल्या बैठकीमध्ये व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींनी पुणे जिल्हा नागरी सहकारी बँक्स फेडरेशनचे सभागृहात सहभाग घेतला व आपली मते सादर केली. त्यामध्ये सहकारी कायद्यात सहकारी तत्वांना कायद्याचे मसुद्यात स्पष्टपणे उल्लेख हवा व अशा अनेक मुद्द्यांचा आग्रह व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींकडून मांडण्यात आला. प्रतिष्ठानचे वतीने हे मुद्दे राज्य शासनाकडे हिरीरीने मा.श्री.धारियासाहेब व मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांच्या स्वाक्षरीखाली मांडण्यात आले असून त्यांचा पाठपुरावा वेळोवेळी करण्यात आला.

९) मा.श्री.शिवाजीराव गि.पाटील यांच्या अध्यक्षतेखाली केंद्र शासनाने नेमलेल्या सहकार विषयक उच्चाधिकार समितीचे अहवालाचे प्रारुपावर मा.श्री.बापूसाहेब खैरे व डॉ.भागवतराव पवार तसेच सर्वश्री भिडे व प्रा.पंडीत यांच्याबरोबर झालेल्या चर्चेच्या अनुषंगाने दोन चर्चासत्रे दि.१२.५.०८ व दि.२६.५.०८ अनुक्रमे सहयाद्री सदन येथे सहकार व्यासपीठाच्या सदस्यांसाठी व भारतातील व पश्चिम विभागीय सहकारातील प्रमुख सहकारी कार्यकर्त्यांसाठी वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकारी प्रबंध संस्थानच्या सभागृहात सहकार धुरीणांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. भारतातील काही राज्यांनी अद्याप सहकारी तत्वे आपल्या सहकार कायद्यात अंतर्भूत केली नसल्याने, भारताच्या संविधानात सहकार चळवळीविषयक दुरुस्त्यांमध्ये त्याचा अंतर्भाव करण्यात यावा अशी शिफारस प्रतिष्ठानचे सहकार व्यासपीठातर्फे करण्यात आली आहे. यावर केंद्र शासनाकडून राज्यांच्या सहकार मंत्र्यांचे परिषदेत विचारविनियम झाल्याचे समजते.

१०) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संघाच्या ९० व्या वर्धापनदिनी व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींनी कृषी व सहकार व्यासपीठाचे प्रतिनिधीत्व केले व संघाचे अध्यक्ष व मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचेशी चर्चा केली.

११) नॅशनल लेबर कॉन्ट्रॅक्ट को ऑपरेटिव्ह सोसायटीज फेडरेशन,नवी दिल्ली यांचे वतीने पश्चिम विभागीय

क्षेत्रातील मजूर सहकारी संस्थांचे संचालक मंडळाचे सभासदांसाठी कै.विठ्ठलराव विखेपाटील राष्ट्रीय सहकार प्रबंध संस्था,पुणे येथे दोन दिवसांची एक कार्यशाळा आयोजण्यात आली होती. प्राचार्य जोशी यांनी कृषी व्यासपीठाचे श्री.शंकर त्रिंबक भिडे यांना 'प्रॉब्लेम्स बिफोर दी मॅनेजमेंट बोर्डस् ऑफ लेबर कॉन्ट्रॅक्ट सोसायटीज' या विषयावर कार्यशाळेच्या उद्घाटनासाठी व्याख्यान देण्यास आमंत्रित केले होते. त्यानुसार श्री.भिडे यांचे मजूर सहकारी संस्थांचे प्रतिनिधीसमोर व्याख्यान झाले.

१२) 'महाराष्ट्र राज्य कृषी ग्रामीण बहुउद्देशीय विकास सहकारी बँकेचे पुरुज्जीवन' : या विषयावर मा.बापूसाहेब खैरे यांचे अध्यक्षतेखाली एक चर्चासत्र आयोजित केले होते. त्यास महाराष्ट्रातील काही निवडक अधिकारी व जिल्हा कृषी व ग्रामीण बहुउद्देशीय विकास सहकारी बँकांचे संचालक हजर होते. चर्चेचे अनुषंगाने एक निवेदन तयार केले. सदर निवेदन मा.बापूसाहेब खैरे यांनी शासनाला सादर केले. त्यातील काही शिफारशी राज्य शासनाने मान्य केल्याचे शासन निर्णय ६ जानेवारी ०९ वरून स्पष्ट होते.

१३) 'कर्जमाफी व कर्जपरतफेड योजना' : या विषयावरील शासन निर्णय दि.६.२.०९ वर व्यासपीठातर्फे मा.अंकुशराव काकडे यांचे मान्यतेने एक चर्चासत्र आयोजण्यात आले. त्या चर्चेचे अनुषंगाने श्री.भिडे यांनी 'कर्जमाफी पुढे काय?' या विषयावर एक लेख तयार करून प्रसिध्दीस दिला. त्यातील शेतक-यांची परिस्थिती सुधारण्यासाठी शेतीची उत्पादकता वाढविणे हाच प्रमुख पर्याय आहे व त्यासाठी प्रामुख्याने कोरडवाहू शेतीला, पावसाचे ताणाच्या काळात पाण्याची उपलब्धता होण्यासाठी शेतीतील गुंतवणुकीवर भर हवा हे ठोसपणे मांडण्यात आले. यास प्रसिध्द माध्यमांचा उत्तम प्रतिसाद प्राप्त झाला.

१४) रीअसर्टिंग को ऑपरेटिव्हज् या विषयावर दोन दिवसांचे ज्ञानसत्र, युनिव्हर्सिटी ग्रॅंटस् कमिशनचे आर्थिक सहकार्याने सावंतवाडी येथील एस.पी.के महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आले होते. त्यासाठी शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर अर्थशास्त्र विभागाचे माजी प्राध्यापक डॉ.कोळी यांचे मार्गदर्शन प्राप्त झाले होते. सदर ज्ञानसत्राचे बीजभाषण डॉ.कोळी यांनी केले तर, समारोप प्रा.पंडीत यांनी केला. सदर ज्ञानसत्राचे पुस्तिकेत प्रसिध्दीसाठी व्यासपीठाचे डॉ.पद्माकर दुभाषी,आय.ए.एस., डॉ.आप्पासाहेब भुजबळ, श्री.शंकर त्रिंबक भिडे व प्रा.प्र.त्र्यं.पंडीत यांचे लेख पाठविण्यात आले.

१५) मराठवाडा अर्थशास्त्र परिषदेचे अधिवेशन : हे अधिवेशन वैद्यनाथ विद्यालय, परळी वैजनाथ येथे दि.१४ व १५ फेब्रुवारी ०९ रोजी संपन्न झाले. त्यासाठी श्री.शं.त्रिं.भिडे यांचा 'कर्जमाफी पुढे काय?', डॉ.पद्माकर रा.दुभाषी यांचा 'शेतक-यांच्या आत्महत्या कारणे आणि उपाय' व डॉ.आप्पासाहेब भुजबळ यांचा 'कृषी, बँक व सहकारी खाते अधिकारी अभिप्राय' असे लेख पाठविण्यात आले.

या लेखावर अधिवेशनात चर्चा केली जाईल असे डॉ.विकास सुकाळे संपादक अर्थबोध, पीपल्स कॉलेज, नांदेड यांनी कळविले असून व्यासपीठाचे कार्यात सहभागी होण्याची इच्छा प्रदर्शित केली. त्यावर त्यांचेशी पत्रव्यवहार करण्यात आला आहे.

१६) 'पतपुरवठा सहकारी संस्थांसाठी स्थैर्य निधीची गरज' : या विषयावर डॉ.रणजित अतोहाराची मुख्य कार्यकारी अधिकारी, एशियन कॉन्फेडरेशन ऑफ क्रेडीट युनियन्स (बँकांक) यांनी दि.६.२.०९ रोजी दैनिक 'लोकमत'चे भेटीत चर्चा केली. सदर विषयाचा पाठपुरावा करण्याचे दृष्टीने अध्यक्ष,महाराष्ट्र राज्य सहकारी पतपुरवठा सहकारी संस्था संघ म,पुणे यांचेशी पत्रव्यवहार सुरू केला आहे, जेणेकरून महाराष्ट्रात या विषयावर काय

करणे शक्य आहे यावर चर्चासत्र आयोजित करणे शक्य होईल.

१७) माहितीचा अधिकार :-

१) 'माहितीचा अधिकार' : माहितीचा अधिकार कायदा मंजूर झाल्यानंतर त्याचा प्रचार व प्रसार व्हावा या उद्देशाने डॉ.जोशी, मुख्य माहिती आयुक्त महाराष्ट्र शासन यांचेशी झालेल्या चर्चेचे अनुषंगाने प्रतिष्ठानचे वतीने श्री.भिडे यांनी माहितीचा अधिकार कायदा यावर एक पुस्तिका 'यशदा' व मा.निवृत्त इन्स्पेक्टर जनरल ऑफ पोलीस श्री.मुश्रीफ यांचे मार्गदर्शन घेऊन लिहिली. सदर पुस्तिका मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांनी 'विशाल सत्याद्री' ट्रस्टचे वतीने प्रसिध्द केली असून वेळोवेळी या विषयावर घेण्यात येणा-या कार्यक्रमांमध्ये त्याचे वितरण केले जाते.

२) यशवंतराव चव्हाण अँकेडमी ऑफ डेव्हलपमेंट अँडमिनिस्ट्रेशनचे ('यशदाचे') माहितीविषयक सल्लागार श्री.प्रमोद माने, माजी आयुक्त अमरावती विभाग यांचे सूचनेवरून श्री.शं.त्रि.भिडे,संयोजक,कृषी व सहकार व्यासपीठ यांनी एक ९० पानी पुस्तक 'माहितीचा अधिकार व सहकारी संस्था' या विषयावर तयार करून शासनाच्या 'यशदा' संस्थेस सादर केले आहे. या पुस्तकाचे छापील प्रारूप मा.श्री.मानेसाहेब यांनी सहकार खात्याचे प्रधान सचिव,डॉ.सुधीरकुमार गोयल यांचेकडे मान्यतेसाठी सादर केले. त्यावर शासनाचा अनुकूल प्रतिसाद आला आहे. आता या विषयावर अकोला नागरी सहकारी बँकेबाबतच्या अपिलांमध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाचा निकाल आला असून त्यानुसार पुस्तकामध्ये दुरुस्ती करून यशदाचे मा.श्री.माने यांचे सूचनेनुसार दुरुस्त प्रत यशदाचे श्री.सुनील पाटील यांना देण्यात आली आहे.

३) प्रतिष्ठानच्या माहिती आयुक्त कक्षामध्ये वेळोवेळी भेट देऊन मार्गदर्शनासाठी आलेल्या व्यक्तींना मार्गदर्शन केले जाते व पुस्तिकांचे वितरण केले जाते.

४) युवकांच्या 'दिशा उत्थान' या संस्थेबरोबर माहितीचा अधिकार या विषयावर एक कार्यशाळा, विशाल सत्याद्री ट्रस्टच्या सहकार्याने प्रतिष्ठानच्या वतीने आयोजितल्यात आली. त्यास मार्गदर्शन करण्यासाठी सजग नागरिक मंचाचे अध्यक्ष श्री.विवेक वेलणकर तसेच डॉ.बोकील यांना मुद्दाम पाचारण केले होते. या कार्यक्रमास 'दिशा उत्थानच्या' कार्यकर्त्यांची मोठया प्रमाणात उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांनी स्वीकारून मार्गदर्शन केले. श्री.काकडे यांचा प्रेस वार्ताहर ग्रुप या कार्यक्रमास हजर होता.

५) सजग नागरिक मंच या माहिती अधिकारावर काम करणा-या संस्थेच्या सर्व मासिक सभात व्यासपीठाच्या प्रतिनिधींनी सहभाग घेतला.

६) विशेष कार्यक्रम :

मा.खासदार सौ.सुप्रिया सुळे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत बदलापूर,जि.ठाणे येथील बारवी रिझॉर्ट या ठिकाणी एक मोठा युवक मेळावा दि.२६ सप्टेंबर ०८ रोजी घेण्यात आला. हा मेळावा सामाजिक कार्यकर्त्या श्रीमती दर्शना दामले यांनी आयोजित केला होता. या कार्यक्रमासाठी अंदाजे ४०० वर युवक उपस्थित होते. प्रमुख वक्ते म्हणून श्री.भिडे यांनी 'माहितीचा अधिकार' या विषयावर व्याख्यान दिले. श्री.पंडीत यांनी 'हा माझा देश अर्थात राष्ट्रभक्ती' आणि 'युवकांचा सर्वांगीण विकास व त्यांना भेडसावणा-या समस्या' यावर व्याख्यान दिले. समारोपाच्या वेळी मा.खासदार सौ.सुप्रिया सुळे यांनी युवकांशी झालेल्या प्रश्नोत्तराच्या कार्यक्रमात अनेक युवकांच्या प्रश्नांना समर्पक उत्तरे देऊन मा.खासदार सौ.सुप्रियाताईंनी युवकांना कार्यप्रवृत्त होण्यास व येणा-या अडचणीमुळे नाउमेद न होता,

स्थानिक कार्यकर्त्यांचे मदतीने आपले दैनंदिन प्रश्न व भेडसावणा-या समस्यांना धैर्याने सामोरे जाण्यास उद्युक्त केले. याउपरीही समस्या सोडविण्यामध्ये अडचणी येत असल्यास त्यांनी आपला ई मेल आयडी जाहीर करून त्यांच्याशी संवाद साधण्याचे युवकांना आवाहन केले. युवा पायलट ट्रेनी श्री.दामले यांनी माहितीचे अधिकाराचा आधार घेऊन व वेळोवेळी मा.खासदार सौ.सुप्रियाताईंचे मागदर्शन घेऊन जोमाने कामास लागू असे युवकांचे वतीने आश्वासन दिले व सर्वांचे आभार मानले.

९.२ महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ :

महिला व महिला संस्था यांच्या सहकार्याने कार्यक्रम, उपक्रमांच्या माध्यमातून स्त्रियांनी स्वबळावर समर्थ होण्यासाठी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाच्या संयोजक श्रीमती रेखा नार्वेकर व श्रीमती ममता कानडे प्रयत्न करीत असतात. त्यासाठी त्यांची पूर्णवेळ सहकारी शोभा लोंढे यांची त्यांना मदत होत असते.

महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाची पुढीलप्रमाणे मुख्य उद्दिष्टे आहेत.

१. विविध कार्यक्रम-उपक्रमांच्या माध्यमातून महिलांचे प्रबोधन करणे.
२. महिलांचे कायदेविषयक शिबीर घेऊन त्यांना विविध कायद्यांची माहिती देऊन साक्षर बनविणे.
३. महिलांच्या विकासाचे विधायक कार्यक्रम हाती घेणे.
४. महिला बचतगटांना व्यवस्थापन, हिशेबाचे मार्गदर्शन करणे.
५. कामगारवस्ती, ग्रामीण परिसरात महिलांना स्वयंरोजगार प्रशिक्षण देणे.
६. भविष्य काळात सुदृढ, सशक्त महिला नागरिक होण्यासाठी युवती व किशोरवयीन मुलींसाठी कार्यशाळा आयोजित करणे.
७. विविध क्षेत्रातील कर्तबगार महिलांच्या मुलाखतींचा कार्यक्रम 'उत्तुंग भरारी', उपक्रमाच्या माध्यमातून आयोजित करून युवती व महिलांना मार्गदर्शन व प्रोत्साहन देणे.

वरील उद्देशास अनुसरून व्यासपीठाने २००८-०९ मध्ये पुढील कार्यक्रम केले :-

१) दिनांक ११ एप्रिल ०८ रोजी भांडुप येथील यशवंत सावंत विद्यामंदिर व महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने एकूण ७० किशोरीकरिता 'किशोरी शिबीर' आयोजित आले. मुख्याध्यापक श्री.मा.रावराणे यांनी किशोरी शिबिराचे आयोजन केले.

२) दि.२९.५.०८ रोजी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातील कार्यकर्त्यांची बैठक घेण्यात आली. या बैठकीत झालेल्या कार्यक्रमांची व होणा-या कार्यक्रमाची माहिती संयोजकांनी दिली. बैठकीत श्रीमती शोभा डोबाळे यांनी सामाजिक, शैक्षणिक संदर्भात काम कशाप्रकारे करतात याबाबत माहिती दिली.

निर्माण मजदूर संघटनांच्या कार्यकर्त्या श्रीमती सारीका चव्हाण व श्रीमती आशा सदाफुले व श्री.चंद्रकांत पगारे यांनी महिला बचत गट स्थापन करतांना अनेक प्रकारे अडचणी निर्माण होतात. महिलांमध्ये मतभेद झाल्याने काही बचतगट बंदही पडतात. अशा बचतगटाची आम्ही बैठक घेऊन त्यांच्या अडचणी दूर करण्यासाठी महिला व्यासपीठाने मदत करावी अशा सूचना केल्या.

सौ.पूजा शिंदे यांनी बचत गटातील महिलांनी लघुउद्योग सुरु केला तर त्यांनी मार्केटींग कशाप्रकारे करावे याबाबत प्रशिक्षण देण्याकरिता महिला व्यासपीठाने मदत करावी. तसेच बचत गट स्थापन करण्यासाठी मदत करावी

असे सांगितले. व्यासपीठाच्या संयोजिकांनी आभार मानले.

३) १ मे ०८ रोजी रंगचित्र स्पर्धा कार्यक्रम यशवंतराव चव्हाण सेंटरच्या सभागृहात झाला. या कार्यक्रमांत ८० विद्यार्थी वयोगट ५ ते ८ वर्षे, ९ ते १२ वर्षे व १३ वर्षांवरील विद्यार्थी सहभागी झाले होते. महाराष्ट्रातील उद्योग व्यवसाय, महाराष्ट्रातील सण, कला, क्रीडा, साहित्य, संगीत व प्रगति, महती सांगणा-या कोणत्याही विषयावर चित्र काढून माझा महाराष्ट्र, ही संकल्पना मुलांनी यशस्वी केली. रंगचित्र शिक्षक मा.श्री.जॉन डग्लस यांनी चित्रांचे परीक्षण केले. रंगचित्र स्पर्धेत यशस्वी ठरलेल्या विद्यार्थ्यांना श्री.शरद काळे, सरचिटणीस यांच्या हस्ते बक्षिसे दिली. त्यातील यशस्वी स्पर्धक पुढीलप्रमाणे :

वयोगट	यशस्वी स्पर्धक
१. ५ ते ८ वर्षे	१.कु.हर्षल बाळकृष्ण आपोणकर, २.कु.अमोल अरोटे व ३. कु.प्रथमेश मिश्रा
२. ९ ते १२ वर्षे	१.कु.ऐश्वर्य अनिल जौकर, २. कु.सिद्धि बेलवणकर, ३.कु.अमेय खेडेकर
३. १३ वर्षांवरील विद्यार्थी	१. कु.मृणाली प्रविण पेडणेकर, २. कु.समीर चंद्रकांत हातिम व ३. कु.ऋचा संजय फाळके

शिक्षक मा.श्री.जॉन डग्लस यांनी चित्र स्पर्धेतील विद्यार्थी व पालक यांना चित्रकलेला प्रोत्साहन/संधी कशा प्रकारे देण्यात यावी व आपणास येणा-या अडचणीतून मार्ग कसा काढावा याबाबत मार्गदर्शन केले. श्रीमती रेखा नार्वेकर यांनी आभार मानले.

४) दि.६ मे ०८ रोजी मराठी 'पाऊल पडते पुढे' हा संगीत कार्यक्रम 'महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ आणि रंगस्वर' यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केला होता.

ओवी, अभंग, भारूड, जोगवा, पोवाडा, महाराष्ट्रातील गीत, भक्तिगीत अशा विविध गीतांमधून मराठी संस्कृती जपणारा हा कार्यक्रम २५ महिलांच्या सहभागातून साकार झाला होता. चव्हाण सेंटरच्या चौथ्या मजल्यावरील सभागृहात या कार्यक्रमासाठी रसिक मोठ्या संख्येने उपस्थित राहिले होते आणि महिलांनी आत्मविश्वासाने निर्माण केलेल्या कार्यक्रमाचे त्यांनी मनापासून कौतुक केले.

५) मंगळवार दि.२७ मे ०८ रोजी 'आवारा' अलिबाग, जि.रायगड येथे महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ आणि आवास, सासवणे, धोकवडे रहिवासी संस्थेच्या संयुक्त विद्यमाने महिलांना लघुउद्योग प्रशिक्षण देण्याची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. माजी सभापती श्रीमती अर्चनाताई राणे यांनी कार्यशाळेचे उद्घाटन केले. प्रमुख पाहुणे म्हणून विभागीय केंद्र, कोकणचे पदाधिकारी मा.श्री.दत्ताजीराव खानविलकर यांनी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या कार्याची माहिती दिली.

बाबासाहेब नाझरे हायस्कूलचे श्री.जाधवसर यांनी वेळोवेळी अशा विधायक कार्यासाठी सहकार्य करण्याचे मान्य केले. उद्घाटन समारंभाच्या सुरुवातीला महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाच्या संयोजिकांनी सर्वांचे स्वागत करून व्यासपीठाने आतापर्यंत केलेल्या कार्याचा धावता आढावा घेतला आणि सर्व महिलांच्या संघटनेतून सकारात्मक, सामाजिक बांधिलकी जपणारे, सर्वांगीण प्रगतीचे कार्य करणा-या व्यासपीठाच्या उद्देशाविषयी उपस्थित महिलांना माहिती दिली.

उद्घाटनानंतरच्या पहिल्या सत्रात करवंदाचा रस करण्याचे प्रात्यक्षिक टाटा इन्स्टिट्यूटचे श्री.विनोद मानेकर

यांनी दाखविले. काजूफळांचा रस बनवण्याच्या प्रक्रियेची शास्त्रशुद्ध माहिती दिली. ज्यूस तयार करण्यापासून ते पॅक बंद करून त्यांचे मार्केटींग करण्यापर्यंत तंत्र महिलांना कळल्यामुळे एक उत्साहाचे वातावरण निर्माण झाले.

दुपारच्या सत्रामध्ये 'ओलावा' संस्थेच्या श्रीमती हर्षदा पाटील यांनी बचत गटाविषयी माहिती दिली. महिलांशी चर्चा करताना मुंबईत स्थापन केलेल्या बचतगटाची माहिती व कार्य याविषयी श्रीमती शोभा लोंढे यांनी माहिती दिली. रायगड सहकारी बोर्डाचे श्री.अरूण चौधरी यांची कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात सहकार्य केले. गाणी, चर्चा, पदार्थांचे प्रात्यक्षिक यामधून ६५ ते ७० महिलांच्या सहभागाने आवास गावातील स्वयंरोजगार प्रशिक्षण कार्यशाळा यशस्वी ठरली.

६) ११ जून ०८ रोजी 'मुंबई दर्शन सहल' महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातर्फे आयोजित करण्यात आली. ५५ महिलांनी सहभाग घेतला.

७) १७ जून ०८ रोजी 'उत्तुंग भरारी' उपक्रमातील चौथा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. यावेळी संगीत क्षेत्रातील लोकप्रिय गायिका संगीता चितळे व अनुजा वर्तक यांना निमंत्रित करण्यात आले होते. महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ व महिला विकास मंडळ, कुलाबा यांच्या संयुक्त विद्यमाने कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.

८) शनिवार दि.५ जुलै ०८ रोजी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ, कोकण मराठी साहित्य परिषद, मुंबई जिल्हा व मुंबई मराठी साहित्य संघ या तीन संस्थांच्या संयुक्त विद्यमाने महाकवि कालिदासदिनानिमित्त 'आषाढस्य प्रथम दिवसे' शीर्षक देऊन कवयित्री संमेलन आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या प्रारंभाला महिला व्यासपीठाच्या संयोजकांनी सर्वांचे स्वागत केले.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे उपाध्यक्ष, मा.श्री.हुसेन दलवाई या संमेलनास उपस्थित होते. साहित्य संघाच्या पुरंदरे सभागृहात कविता ऐकण्यास रसिक श्रोते बहुसंख्येने आले होते.

९) दिनांक ५ ऑगस्ट ०८ रोजी नाहुर येथे येथे महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातर्फे 'किशोरी शिबीर' झाले या शिबिरात एकूण ४० मुली अंदाजे वयोगट १३ ते १७ वर्षातील सहभागी झाल्या होत्या.

महिला व्यासपीठाच्या संयोजका श्रीमती ममता कानडे यांनी किशोरी मुलींनी धाडसी वृत्तीने कशा प्रकारे भविष्यात कामगिरी करावी याबाबत माहिती दिली. महिला दक्षता कक्षाच्या दिव्या व आम्रपाली यांनी किशोरी वयात निर्माण होणा-या समस्या व आपण त्यातून कसा मार्ग काढावा याबाबत माहिती दिली.

महिला व्यासपीठाच्या संयोजका श्रीमती ममता कानडे यांच्या हस्ते प्रमाणपत्र दिले. श्रीमती विजश्री गायकवाड यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

१०) 'जागतिक महिला दिन' महिला व्यासपीठ आणि कुमुद विद्यामंदिर यांच्या संयुक्त विद्यमाने कुमुद विद्यामंदिर, देवनारच्या काशिनाथ दाते सभागृहात जागतिक महिला दिनानिमित्त महिला जाणीव जागृती अभियान आयोजित करण्यात आले. यावेळी देवनार-खेबूर-घाटकोपर परिसरातील ३५० महिला उपस्थित होत्या. कुमुद विद्यामंदिराच्या विद्यार्थिनींनी गीतामधून सर्वांचे स्वागत केले. कुमुद विद्यामंदिराच्या विश्वस्त श्रीमती मीना पाटील यांनी

प्रास्ताविक/ करून शिक्षणाचे महत्त्व महिलांना विषद करून सांगितले. श्रीमती उर्वशी धराधर, जनरल मॅनेजर सारस्वत बँक यांनी लघुउद्योगांना बँक सहकार्य कशाप्रकारे करेल याची माहिती दिली. महिला व्यासपीठाच्या संयोजिका श्रीमती रेखा नार्वेकर यांनी लहानपणी मुलांवर संस्कार होणे कसे आवश्यक असते या विषयी विवेचन केले. संयोजिका ममता कानडे यांनी वक्त्यांचा परिचय करून दिला. महिला व्यासपीठाच्या कार्यकर्त्या श्रीमती शोभा लोंढे यांनी बचतगट स्थापन करून महिलांनी स्वावलंबी झाले पाहिजे याबाबत माहिती दिली.

शेवटी श्रीमती अंजली जोशी यांनी व्यसनाधिनतेच्या कौटुंबिक व सामाजिक समस्या व त्यावरच्या उपायांबाबत महिलांना माहिती दिली. कुमुद विद्यामंदिराच्या श्रीमती हेमा परंडवाल व श्रीमती मधुरा जयवंत यांनी आभार मानले.

११) महिलांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्याकरिता महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाच्या माध्यमातून स्थापन केलेल्या बचत गटातील महिलांना 'स्वयंरोजगार प्रशिक्षण' याबाबत मुंबईतील विक्रोळी, कांजूरमार्ग, धारावी, नाहूर-मुलुंड, डोंबिवली, कोपरखैरणे, डोंबिवली-चिंचोलीपाडा, वाशी व गिरगाव येथे शिबिरे घेण्यात आली.

१०. नवमहाराष्ट्र युवा अभियान : नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे काम संयोजक, श्री. दत्ता बाळसराफ पाहतात. २००८-०९ या वर्षात या अभियानामार्फत केलेल्या कामकाजाची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

१) दि. ०५ मे २००८ : नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आणि अपंग कल्याणकारी संस्था, अर्नाळा यांच्या संयुक्त विद्यमाने सोमवार दि. ५ मे ०८ रोजी अपंग स्वयंसहाय्यता बचतगट कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत फक्त १०० अपंग व्यक्तींसाठी प्रवेश असल्या कारणाने १०० अपंग व्यक्तींनी या कार्यशाळेचा लाभ घेतला. या कार्यशाळेत मा. विजय कान्हेकर (समन्वयक, अपंग हक्क विकास मंच,) मा. वेंकटरमन जी.एम. (आर.एस.), इंडियन ऑईल कार्पोरेशन, मा.इंदिरा निश्चित (स.जि.स.अ. माविम, ठाणे) इ. मार्गदर्शन केले. ही कार्यशाळा भाऊसाहेब वर्तक हॉल, विरार (प.) ता. वसई, जि. ठाणे येथे सकाळी १०.०० ते संध्या. ५.०० यावेळेत घेण्यात आली.

२) दि. १० जून २००८ : नवमहाराष्ट्र युवा अभियान, मुंबई आणि विभागीय केंद्र, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'सिमांत' दिवाळी विशेषांक यासाठी पुणे येथे कार्यशाळा घेण्यात आली. ज्येष्ठ पत्रकार श्री. सुनिल कर्णिक, श्री. दत्ता बाळसराफ यांनी वरील विषयावर मार्गदर्शन केले.

मराठी ब्लॉग, विकीपीडिया आणि मराठी फॉन्ट्स :-

३) दि. २१ जून ०८ : शनिवार दि. २१ जून २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई येथे भारत सरकारच्या माहिती आणि तंत्रज्ञान खात्याने मराठी फॉन्टसाठी मोफत देऊ केलेले फॉन्ट आणि तत्संबंधीचे अन्य उपाय याबाबत मोफत कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. ज्येष्ठ संगणक तज्ञ श्री. माधव शिरवळकर व सीडॅक पुण्याचे श्री. महेश कुलकर्णी यांनी यावेळी प्रात्यक्षिकासह मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेसाठी मुंबई परिसरातून १०० ते १२५ व्यक्ती उपस्थित होत्या.

४) दि. २१ जुलै ०८ : नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या संयोजक, सहसंयोजक, संघटक, सहसंघटक, विशेष निमंत्रित यांची राज्यस्तरीय बैठक सोमवार दि. २१ जुलै ०८ रोजी सकाळी ११.०० ते सायं. ५.०० या वेळेत

सह्याद्री सदन, पुणे येथे संपन्न झाली. या बैठकीत अभियानाच्या गेल्या एक वर्षाच्या कार्याचा आढावा घेण्यात आला, तसेच काही संघटनात्मक बदल करण्यात आले व पुढील कार्यक्रमांची रुपरेषा ठरविण्यात आली.

५) दि. १४ ऑगस्ट ०८ : भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीत आहुती दिलेल्या स्वातंत्र्य सैनिकांचे स्मरण करून त्यांच्या त्यागाला, कष्टाला अभिवादन करण्यासाठी नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्यावतीने आयोजित करण्यात आलेल्या ६१ व्या स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येला रात्री १०.०० ते १२.०० या वेळेत 'युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅली' काढण्यात आली. प्रथम प्रख्यात स्वातंत्र्यसैनिक कॉ. यशवंत चव्हाण यांच्या हस्ते यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान येथील यशवंतराव चव्हाण यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून, दीपप्रज्वलन करून रॅलीला संबोधित करण्यात आले. देशभक्तीपर गाणी म्हणण्यात येऊन अनेक कार्यकर्त्यांनी आपले मनोगतही व्यक्त केली. हुतात्मा चौक येथे भारतीय संविधानाच्या प्रास्ताविकेचे सामुदायिक वाचन करण्यात आले. कार्यक्रमाचा समारोप राष्ट्रगीताने करण्यात आला.

६) दि. २४ ऑगस्ट ०८ : नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे संयोजक, सहसंयोजक, संघटक, सहसंघटक तसेच विशेष निमंत्रित यांची राज्यस्तरीय आढावा बैठक नाशिक येथे घेण्यात आली. यावेळी युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅली, फेलोशिप, राज्याचे युवा धोरण, एकांकिका स्पर्धा, राज्य युवा पुरस्कार निवड प्रक्रियेचे नियोजन, महाविद्यालयीन साहित्य पुरस्कारांच्या स्पर्धेतील गटांविषयी चर्चा, युवा शेतकरी पुरस्काराची निवड प्रक्रिया या उपक्रमांविषयी चर्चा करण्यात आली. तसेच सायकल रॅली, युवा शेतकऱ्यांसाठी मार्गदर्शन कार्यशाळा, रस्ते अपघात सर्वेक्षण या उपक्रमांविषयी देखील विचार करण्यात आला. त्याचप्रमाणे अपंग हक्क व विकास मंच हा स्वतंत्र विभाग म्हणून घोषित व्हावा असा ठराव संमत करण्यात आला.

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाची मध्यवर्ती समिती गठित करण्यात आली. नवीन नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या विभागीय केंद्राच्या रचना करण्यात आलेल्या असून त्यात सोलापूर व अमरावती विभागाचा समावेश आहे. तसेच नवीन सहसंघटक समन्वयक, संघटक, सहसंघटक यांच्या देखील नियुक्त्या करण्यात आल्या. बेळगाव व गोवा येथे युवा अभियानाची केंद्रे सुरु करण्याबाबत चर्चा करण्यात आली.

७) व्हिजन करियर फेअर २००८:-

विभागीय केंद्र, औरंगाबाद, नवमहाराष्ट्र युवा अभियानद्वारा दि. २२ मे ते २५ मे २००८ रोजी स.बु.महाविद्यालय मैदान, औरंगाबाद येथे व्हिजन करियर फेअरचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे संयोजक, संघटक उपस्थित होते.

८) समाजकार्यकर्ता प्रशिक्षण वर्ग -२००८ :-

दरवर्षीप्रमाणे यावर्षीही नवमहाराष्ट्र अभियानाच्यावतीने सामाजिक कार्यकर्ता प्रशिक्षण वर्ग सुरु करण्यात आले आहेत. सदर प्रशिक्षण वर्ग यावर्षी नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व युवा चेतना या संस्थेसोबत संयुक्तरित्या चालविण्यात येत आहेत. सामाजिक कार्यकर्ता प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन दि. ७ सप्टें. ०८ रोजी युवा चेतना संस्था बांद्रा, मुंबई येथे संपन्न झाले. याप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून समाजकार्यकर्त्या श्रीमती माधुरी वारीयत उपस्थित होत्या. नवमहाराष्ट्र युवा अभियानच्या मुंबई विभागीय संघटक अमिता पवार तसेच विभागीय समन्वयक श्री. विजय कसबे यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व सूत्रसंचालन केले. याप्रसंगी युवा चेतनाचे समन्वयक श्री. प्रशांत सालीयन हे देखील उपस्थित होते तसेच नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे श्री. अनिल चाळके व श्री. रमेश सांगळे हे देखील उपस्थित होते. मुंबई विभागीय सहसंघटक श्री. उमाकांत जगदाळे यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

१) दि. २ ऑक्टो. २००८ :- नवमहाराष्ट्र युवा अभियानच्या संघटकांची, समन्वयकांची तसेच विशेष निमंत्रितांची राज्यस्तरीय बैठक नाशिक येथे घेण्यात आली. या बैठकीला संयोजक श्री. दत्ता बाळसराफ, सहसंयोजक, श्री. विश्वास ठाकूर, समन्वयक श्री. विजय कान्हेकर उपस्थित होते.

१०) दि. १२ नोव्हें. २००८ - 'हम हिंदुस्तानी आंदोलन' :-

देशाच्या एकात्मतेचा आवाज बुलंद करण्यासाठी भारताच्या संविधानावर विश्वास व निष्ठा प्रकट करणाऱ्या नागरिकांचे हम हिंदुस्तानी आंदोलनाची बैठक दि. १२ नोव्हें, २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर सभागृहात घेण्यात आली. ही बैठक दि. १२ नोव्हें. २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर सभागृहात घेण्यात आली.

११) दि. २५ नोव्हें. २००८ मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या २४ व्या पुण्यतिथी दिनी ज्येष्ठ शिक्षण तज्ञ श्रीमती लीलाताई पाटील यांना यशवंतराव चव्हाण राज्य पारितोषिकाने सन्मानित करण्यात आले. प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदचंद्र पवार यांच्या हस्ते हे पारितोषिका प्रदान करण्यात आले. यावेळी श्रीमती लीलाताई पाटील यांच्या हस्ते 'शैक्षणिक गुणवत्ता : आव्हान आणि आव्हान' या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात आले. यावेळी डॉ. कुमुद बन्सल, डॉ. वसंत काळपांडे, व्यासपीठावर उपस्थित होते. या कार्यक्रमासाठी नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे सर्व प्रमुख कार्यकर्ते उपस्थित होते.

१२) दि. ३१ डिसें. २००८ - व्यसनाधीनता विरोधी युवकांची संकल्प सभा :-

नवमहाराष्ट्र युवा अभियान, नशाबंदी मंडळ महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, सर्वोदय मंडळ व मैत्री संस्था, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ३१ डिसें. २००८ रोजी दुपारी ४.०० वा. मुंबई सर्वोदय मंडळ शांताश्रम, गांधी बुक सेंटर, नाना चौक, ग्रॅंटरोड (प) येथे व्यसनाधीनता विरोधी युवकांची संकल्प सभा आयोजित करण्यात आली होती. या सभेच्या अध्यक्षस्थानी पद्मभूषण न्या. श्री. चंद्रशेखर धर्माधिकारी होते व प्रमुख पाहुणे म्हणून मुंबई शहर वाहतूक विभागाचे सहा. पोलीस आयुक्त श्री. हरीश बैजल होते. याप्रसंगी त्यांनी त्यांची मोहीम व त्यामागची त्यांची भूमिका या विषयावर मांडणी केली. नशाबंदी मंडळाचे श्री. रमेश सांगळे यांनी 'माझा व्यसनमुक्तीचा प्रवास' यावर अनुभव कथन केले. या सभेत व्यसनाधिनते विरोधी मोहीम प्रखर करण्याचा संकल्प करण्यात आला.

१३) दि. १२ जानेवारी २००९ - 'यशवंतराव चव्हाण युवा पुरस्कार २००८' :-

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानातर्फे सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या एका युवक व युवतीस प्रतिवर्षी यशवंतराव चव्हाण युवा पुरस्कार देऊन सन्मानित करण्यात येते. सन २००८ चा यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार युवकांमध्ये ठाण्यातील आदिवासी पाड्यांमध्ये सेंद्रिय शेतीवर संशोधन करणारे कोल्हापूरचे श्री. संजय पाटील यांना तर युवतींमध्ये ग्रामशिक्षण समिती सक्षमीकरणासाठी कार्य करणाऱ्या दापोलीच्या श्रीमती मुक्ता दाभोळकर यांना प्रदान करण्यात आला.

हा पुरस्कार वितरण समारंभ परभणीच्या बी. रघुनाथ सभागृहामध्ये पार पडला. केंद्रीय ग्रामविकास मंत्री श्रीमती सूर्यकांता पाटील, राज्याचे कृषी राज्यमंत्री श्री. सुरेश वरपुडकर यांच्या हस्ते हे पुरस्कार प्रदान करण्यात आले. रोख ११,०००/- रुपये व मानपत्र असे या पुरस्काराचे स्वरूप होते.

यावेळी सन २००६-०७, २००७-०८ यावर्षीच्या यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालयीन नियतकालिक स्पर्धेतील विजेत्या महाविद्यालयांचाही पुरस्कार देऊन गौरव करण्यात आला. यावेळी यशवंतराव चव्हाण साहित्य स्पर्धेचे निकालही जाहीर करण्यात आले.

१४) दि. २४ जानेवारी २००९ : नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आणि अपंग कल्याणकारी संस्था, अर्नाळा यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दि. २४ जानेवारी २००९ रोजी अपंगांसाठी वैद्यकीय दाखला शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर शिबिरात १६० जणांनी लाभ घेतला. सामान्य रुग्णालयाच्या वतीने अस्थिशल्य चिकित्सक डॉ. अनिल चव्हाण यांनी अपंगांची तपासणी करून दिली. त्यांना कुळगाव, बदलापूर नगरपरिषदेचे वैद्यकीय अधिकारी डॉ. राजेश अंकुश यांनी सहकार्य केले. या शिबिराचे आयोजन श्री. शमीम खान यांनी केले होते. जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र चे अधीक्षक विलास सालोडकर, ग्रामविकास अधिकारी नितीन पवार, उपसरपंच श्री. भरत भोईर, माजी सरपंच श्री. देवराम भोईर, वसई प्रगती संस्थेचे श्री. रामचंद्र भोईर वसई बहुजन महासंघाचे श्री. सुरेश तसेच नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे श्री. अनिल चाळके यांनी मार्गदर्शन केले.

हे शिबिर अर्नाळा ग्रामपंचायतीचे सभागृहात सकाळी ११ ते ३ या वेळात घेण्यात आले. शिबिरात उपस्थित मान्यवर आणि कार्यकर्त्यांना 'सह्याद्रीचे वारे' या पुस्तकाच्या प्रती सप्रेम भेट म्हणून देण्यात आल्या.

१५) समाजकार्यकर्ता प्रशिक्षण वर्ग २००८-०९ :-

नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आणि युवा चेतना यांच्या संयुक्त विद्यमाने समाज कार्यकर्ता प्रशिक्षण वर्गाची सुरुवात दि. ५ ऑक्टोबर २००८ रोजी करण्यात आली. एक प्रामाणिक, सामाजिक कार्यकर्ता म्हणून समाजात काम करताना आपल्या जबाबदाया यशस्वीरीत्या कशा पार पाडाव्यात याचे तर्कशुद्ध मार्गदर्शन प्रत्येक क्षेत्रातील दिग्गज वक्त्यांकडून विद्यार्थ्यांना मिळाले या वर्गात एकूण २० विद्यार्थ्यांचा समावेश होता.

समाजकार्यकर्ता प्रशिक्षण वर्गाची आखणी दर रविवारी दोन सत्र (पहिले सत्र स. १०.३० ते १.३० आणि दुसरे सत्र दु. २.०० ते सायं. ५.००) अशी करण्यात आली होती. हे वर्ग दिनांक ५ ऑक्टोबर २००८ ते १८ जानेवारी २००९ अशा चार महिन्यांच्या कालावधीत दर रविवार युवा चेतना, चेतना महाविद्यालय, वांद्रे येथे घेण्यात आले.

१६) महाराष्ट्र राज्य युवा धोरण विशेष कार्यक्रम :-

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्यावतीने महाराष्ट्र राज्य युवा धोरण विशेष उपक्रम हाती घेण्यात आला आहे. खासदार मा. सुप्रियाताई सुळे ह्या विशेष कार्यक्रमाच्या निमंत्रक असून त्यांच्या प्रमुख मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम हाती घेण्यात आलेला आहे. श्री. नीलेश राऊत या उपक्रमाचे संघटक म्हणून काम पाहतात. त्यांना श्री. दत्ता बाळसराफ, श्री. विजय कान्हेकर, श्री. विश्वास ठाकूर हे मार्गदर्शन करतात.

या उपक्रमा अंतर्गत पार पडलेले प्रमुख कार्यक्रम :-

अ) दिनांक १८ फेब्रु ०९ :- युवा धोरण विशेष उपक्रमा अंतर्गत राज्यामध्ये विविध परिषदांचे आयोजन करण्यात येणार आहे. या परिषदांमधील पहिली युवा परिषद (विषय : महाराष्ट्र राज्य युवा धोरण : स्वरूप व आशय) पुणे इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट सायन्स यांच्या सहकार्याने बुधवार दि. १८ फेब्रु. ०९ रोजी पुणे येथे घेण्यात आली. या परिषदेला राज्यभरातून ४०० पेक्षा अधिक प्रतिनिधी उपस्थित होते.

ब) दि. १३ व १४ मार्च २००९ :- नाशिक येथे दि. १३ व १४ मार्च ०९ रोजी महाराष्ट्र राज्य युवा धोरण बैठक आयोजित करण्यात आली. सदर बैठकीस युवा धोरणाचे संघटक तसेच नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे जिल्हा संघटक, समन्वयक तसेच विशेष प्रतिनिधी उपस्थित होते. या कार्यशाळेमध्ये युवा धोरणाची जागृती, व्याप्ती, त्याची गरज इ. विषयावर विचार करण्यात आला.

क) दि. २१ व २२ मार्च २००९ :- विशाखापट्टणम (आंध्रप्रदेश) येथे दि. २१ व २२ मार्च ०९ रोजी नॅशनल युथ फाऊंडेशन, युथ व्हाईसेस, लया या संस्थांच्या संयुक्त विद्यमाने भारत सरकारच्या क्रिडा व युवक

मंत्रालयाच्यावतीने प्रस्तावित 'युथ डेव्हलपमेंट इंडेक्स' या विषयावर एका महत्त्वपूर्ण कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेसाठी उपक्रमाचे संघटक सहभागी झाले होते.

११. कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम :

१९८७च्या विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियमामध्ये अंतर्भूत असलेली मोफत कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला योजना राबविण्याचे काम यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानमार्फत केले जाते. या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी प्रतिष्ठानने 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम' विभागाची निर्मिती केली आहे. या विभागामध्ये अंदाजे ३५ वकील व समाजसेवक काम करीत असून ते आपली सेवा या योजनेसाठी देत आहेत.

वरील विभागामार्फत सर्वसाधारणपणे खालील प्रकारचे काम केले जाते :-

१. समाजातील गोर-गरीब व तळागाळातील लोकांना कसल्याही प्रकारचा भेदभाव न करता मोफत तोंडी सल्ला देणे.
२. प्रसंगी गुंतागुंतीच्या प्रश्नासंबंधी सखोल अभ्यास करून गरजू लोकांना कायदेविषयी सल्ला देणे.
३. काही वेळा पत्रव्यवहाराद्वारे गरजू लोकांना कायदेविषयी सल्ला देणे.
४. पक्षकारांच्या तंटयामध्ये सामोपचाराने तडजोड घडवून आणणे.
५. विधी विषयामध्ये संशोधन करून प्रचलित कायद्यांमध्ये सुधारणा सुचविणे किंवा नवीन कायद्याचे प्रारूप तयार करून वैधानिक प्रस्ताव राज्य शासनाला किंवा केंद्र शासनाला पाठविणे.
६. कायद्यांची विशेष माहिती करून देण्यासाठी तज्ञांची विशेष व्याख्याने आयोजित करणे.
७. सामान्य लोकांना कायद्यांची माहिती करून देण्यासाठी विधी साक्षरता कार्यशाळांचे आयोजन करणे.
८. विधी शाखेच्या विद्यार्थ्यांसाठी मूट कोर्ट स्पर्धा, निबंध स्पर्धा व वक्तृत्व स्पर्धा यांचे आयोजन करणे. तसेच अशा विद्यार्थ्यांसाठी वकिलांची व्यावसायिक नीतिमत्ता या विषयावर परिसंवादाचे आयोजन करणे.

त्यानुसार २००८-२००९ या आर्थिक वर्षामध्ये करण्यात आलेल्या कामाचा आढावा खालीलप्रमाणे आहे.

१) फोरमच्या बैठका: कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत विचार करून धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी आणि कार्यकर्त्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी दरमहा दुस-या शुक्रवारी फोरमच्या मासिक बैठका घेतल्या जातात. गेल्या आर्थिक वर्षामध्ये एकूण १२ बैठका झाल्या. सरासरी १२ सदस्य प्रत्येक बैठकीला उपस्थित होते. या सर्व बैठकीमध्ये अंदाजे २२३ विषयावर चर्चा होऊन निर्णय घेण्यात आले.

२) उपसमितीच्या बैठका:- एखाद्या विषयासंबंधी सखोल अभ्यास करून प्रस्ताव तयार करण्यासाठी वेळोवेळी फोरमच्या वेगवेगळ्या उपसमित्या नेमल्या जातात. प्रतिष्ठानने कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरमच्या कामकाजासंबंधी स्वतंत्र नियम बनविलेले आहेत. त्या नियमामध्ये सुधारणा करण्यासाठी फोरमने एका उपसमितीची रचना केली होती. दिनांक १९ एप्रिल २००८ रोजी श्री.भूपेश सामंत यांच्या अध्यक्षतेखाली त्या समितीची बैठक झाली. चार सदस्य उपस्थित होते.

३) सुकाणू समितीची बैठक :- ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळाव्याचे आयोजन करण्यासंबंधी विचार करण्यासाठी

प्रतिष्ठानच्या सर्व विभागांच्या सुकाणू समितीची बैठक मा.श्री.काळे,सरचिटणीस यांच्या अध्यक्षतेखाली १२ ऑगस्ट २००८ रोजी ८ संपन्न झाली.

४) **ज्येष्ठ नागरिक संघटनांच्या प्रतिनिधींची बैठक :-**

ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा २००८ च्या आयोजनाबाबत विचार करण्यासाठी अ.एफ.सी. शाळा,डायमंड गार्डन जवळ, चेंबूर,मुंबई येथे श्री.ल.म.महाजन यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ७ सप्टेंबर २००८ रोजी मुंबई शहरी भागामध्ये कार्यरत असलेल्या ज्येष्ठ नागरिक संघटनांच्या प्रतिनिधींची बैठक संपन्न झाली.

५) **छाननी समितीची बैठक :-** महाविद्यालयामध्ये झालेल्या विधी साक्षरता कार्यक्रमासंबंधी विद्यार्थ्यांकडून लिहिण्यात आलेल्या निबंधांची छाननी करण्यासाठी एका छाननी समितीची निर्मिती करण्यात आली आहे. वेळोवेळी या समितीच्या बैठका घेण्यात आल्या.

६. **हुंडाबंदी नियमांना दुरुस्ती सुचविणारी उपसमिती :-**

हुंडा बंदी नियमांना सुधारणा सुचविण्यासाठी गठित केलेल्या उपसमितीच्या बैठका :- महाराष्ट्र हुंडा बंदी नियम २००३ मध्ये दुरुस्त्या सुचविण्यासाठी एका समितीची निर्मिती करण्यात आली होती. सदर नियमांची छाननी करून अहवाल तयार करण्यासाठी या समितीची दिनांक ८ नोव्हेंबर २००८ रोजी सकाळी ११ ते सायंकाळी ५.०० वाजेपर्यंत न्यू.लॉ.महाविद्यालय येथे श्री.अजय केतकर यांच्या अध्यक्षतेखाली झाली व दुसरी बैठक दिनांक २३ जानेवारी २००९ रोजी चव्हाण केंद्रामध्ये श्री.व्ही.के.सरफरे यांच्या अध्यक्षतेखाली झाली.

७) **“फॉर्म-अ” ची छाननी समिती :-** फोरम नियमांच्या फॉर्म-अ मध्ये सदस्यांनी दिलेल्या माहितीची छाननी करण्यासाठी एका छाननी समितीच्या निर्मिती केली आहे. दिनांक २७.२.२००९ रोजी या समितीच्या बैठक झाली.

८) **कायदेविषयक सल्ला केंद्र :-** गोरगरीब व सामान्य लोकांना कायदेविषयक तोंडी सल्ला देण्यासाठी दर शुक्रवारी सायंकाळी ५.०० ते ७.०० या वेळात प्रतिष्ठानच्या ग्रंथालयामध्ये कायदेविषयक मोफत सल्ला केंद्र चालविले जाते. गेल्या आर्थिक वर्षामध्ये या केंद्राच्या ४९ बैठका झाल्या. या अवधीमध्ये २०० लोकांनी या केंद्राचा लाभ घेतला. या केंद्रामध्ये सर्वश्री म.बा.पवार, भूपेश सामंत, दिलीप तळेकर, महेश गावडे आणि एस.आर.खानझोडे या वकीलांनी मोफत सल्ला केंद्राचे काम पाहिले.

९) **मोफत समुपदेशन व तडजोड केंद्र :-** दर मंगळवारी सायंकाळी ५.०० ते ७.०० या वेळांत समुपदेशन व समेट केंद्राचे आयोजन करण्यात येते. या कामाला गती देण्याचे काम चालू आहे.

१०) **आपल्या कायद्याची माहिती करून घ्या (Know your Law Lecture Series) :-** या

व्याख्यानमाले अंतर्गत दरमहा किंवा तीन महिन्यातून एकदा कायदे पंडितांच्या विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात येते. सध्या माहितीचा अधिकार या कायद्यावर एक व्याख्यान आयोजित करण्याचे प्रयत्न चालू आहेत.

११) **वकीलांची व्यावसायिक नीतिमत्ता या विषयावर चर्चासत्र:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम व न्यू विधी महाविद्यालय,माहिम, यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दिनांक २१ फेब्रुवारी २००९ रोजी वकीलांची व्यावसायिक नीतिमत्ता (Professional Ethics of Lawyers) या विषयावर महाविद्यालयाच्या

सभागृहामध्ये विधी शाखेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्राचार्य श्री.नारायणराव राजाध्यक्ष यांच्या अध्यक्षतेखाली एका परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले होते. परिसंवादाला प्रमुख अतिथी म्हणून मुंबई उच्च न्यायालयाचे विद्यमान न्यायमूर्ती श्री.सत्यरंजन धर्माधिकारी हे होते.

१२) विधी साक्षरता कार्यशाळा :- लोकांना सामाजिक किंवा त्यांच्या दैनंदिन जीवनाशी संबंधित असलेल्या कायद्यांची माहिती करून देण्यासाठी विविध प्रकारच्या विधी साक्षरता कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. यासाठी समाजाच्या वेगवेगळ्या घटकांसाठी वेगवेगळे प्रकल्प तयार करण्यात आले आहेत. उदाहरणार्थ - पौगंडावस्थेतील मुले व मुली, महाविद्यालयीन विद्यार्थी, ज्येष्ठ नागरिक, महिला, सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे सदस्य, सार्वजनिक न्यायाचे विश्वस्थ, सार्वजनिक संस्थांचे सदस्य आणि सर्वसामान्य जनता इत्यादी घटकांसाठी विधी साक्षरता कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. त्यांचा तपशील खाली दर्शविल्याप्रमाणे आहे.

१२-१) फोरम व सरस्वती महिला बचत गट, विक्रोळी यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दिनांक १५ जून २००८ रोजी शंकर मंदिर सभागृह, आनंद गड, विक्रोळी, मुंबई येथे महिलांसाठी एका विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. श्रीमती जयश्री कांबळे हया समारंभाच्या अध्यक्षता होत्या.

१२-२) फोरम व एकता सामाजिक प्रतिष्ठान भांडूप, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दिनांक २९ जून २००८ रोजी महिला पुरुषांसाठी बालवाडी हनुमान टेकडी, हनुमान नगर, भांडूप येथे श्री.किरण ढोके यांच्या अध्यक्षतेखाली एका विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते.

१२-३) फोरम व वीर वजेकर महाविद्यालय, फुंडे, उरण यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दिनांक २९ सप्टेंबर २००८ रोजी त्या महाविद्यालयाच्या सभागृहामध्ये त्या महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांसाठी एका विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. प्राचार्य श्री.भावदनकर हे अध्यक्षतेखाली होते. मुंबई उच्च न्यायालयाचे विद्यमान न्यायमूर्ती डॉ.राधाकृष्णन हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते.

१२-४) फोरम व रोटरी क्लब ऑफ डोंबिवली यांच्या संयुक्त विद्यमाने रोटरी भवन, डोंबिवली येथे खास विद्यार्थ्यांसाठी दिनांक २७ सप्टेंबर, २००७ रोजी एका विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. श्री. प्रकाश रायकर हे अध्यक्षस्थानी होते आणि डॉ. काटकर (बालरोग तज्ञ) हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते.

१२-५) फोरम व रोटरी क्लब टाऊन, ऐरोली ऑफ लिंक यांच्या संयुक्त विद्यमाने महिला व पुरुषांसाठी रविवार दिनांक २८ डिसेंबर २००८ रोजी बी.एड.च्या विद्यार्थीनींसाठी न्यू होरायजन पब्लिक स्कूल, ऐरोली येथे विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर क्लबचे श्री. रवी कुमार हे समारंभाचे अध्यक्ष होते व निवृत्त न्यायाधीश न्या.श्री.जे.जी.चित्रे हे प्रमुख पाहुणे होते. नवी मुंबईचे पोलिस आयुक्त श्री.रामराव वाघ हे विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते.

१२-६) फोरम व पी.व्ही.डी.टी. महाविद्यालय, (एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठ) मरीन लाईन्स, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने त्या महाविद्यालयामध्ये दिनांक २५ डिसेंबर २००९ रोजी बी.एड.च्या विद्यार्थीनींसाठी विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्या डॉ. हर्षा मर्चंट हया होत्या.

१२-७) शपथ कार्यक्रम :- विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये तसेच संविधानातील मूलभूत कर्तव्यपालनासंबंधी शपथ घेण्यात आल्या. त्याचप्रमाणे संविधानाच्या प्रास्ताविकेचे सांघिक वाचन करण्यात आले.

१२-८) निबंधांना बक्षिसे :- विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये भाग घेणा-या विद्यार्थ्यांसाठी फोरमची एक खास योजना आहे. त्या योजनेनुसार झालेल्या कार्यशाळेबाबत अथवा कार्यशाळेत शिकविण्यात आलेल्या एका किंवा अनेक विषयाबाबत विद्यार्थ्यांना निबंध लिहिता येतात व गुणवत्तेनुसार विद्यार्थ्यांना पुस्तकांच्या स्वरूपात बक्षिसे दिली जातात. दिनांक ३ फेब्रुवारी २००८ रोजी पी.व्ही.डी.टी. महाविद्यालयामध्ये झालेल्या कार्यशाळेत त्या महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी लिहिलेल्या निबंधांना पुस्तकाच्या स्वरूपात बक्षिसे देण्यात आली.

१२-९) कार्यशाळेमध्ये शिकविलेले कायदे:- विधी साक्षरता कार्यशाळांमध्ये विविध ३५ कायदासंबंधी माहिती करून देण्यात आली.

१२.१०) कार्यशाळेमध्ये व्याख्यान दिलेले व्याख्याते :- विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये व्याख्यान देण्यासाठी फोरमने वकीलांचा संच (Faculty) बनविला आहे. कार्यशाळेमध्ये श्री. म.बा. पवार, श्री. प्रमोद ढोकळे, श्री. निलेश पावसकर, श्री. हेमंत केंजाळकर, श्री. दिलीप तळेकर, श्री. अजय केतकर, श्री. भूपेश सामंत, श्री. नारायण राजाध्यक्ष, श्री. जे. बी. पाटील यांनी विविध विषयावर व्याख्याने दिली.

१२-११) संशोधनाचे काम : फोरमतर्फे विधी संशोधनाचे कामसुध्दा केले जाते. सध्या महाराष्ट्र हुंडाबंदी नियम २००३ यामध्ये सुधारणा सुचविण्यासाठी संशोधन चालू आहे.

१२-१२) आगामी कार्यक्रमाची रुपरेषा : राज्यातील पोलीस अधिका-यांसाठी खास विधी साक्षरता कार्यशाळेचे आयोजन करण्यासंबंधी प्रस्ताव विचाराधीन आहे. तसेच केंद्र-राज्य संबंध याबाबतचा अभ्यास व सर्वोच्च व उच्च न्यायालयातील न्यायमूर्तींची संख्या वाढविण्याबाबतचे विधेयक या विषयी विचार चालू आहे.

१२. रंगस्वर-सांस्कृतिक विभाग : प्रतिष्ठानच्या रंगस्वरतर्फे नाट्य, चित्रपट, गायन आदि कार्यक्रम होतात. रंगस्वरची वार्षिक वर्गणी, पतीपत्नीसाठी रु.२०००/-, वैयक्तिक रु.१२००/- अपंगासाठी रु. ५००/- भरून रंगस्वरचे सभासद होता येते. रंगस्वरच्या सदस्यांना तसेच प्रतिष्ठानच्या आजीव सदस्यांनाही कार्यक्रमाचा आस्वाद घेता येतो. सांस्कृतिक विभागासाठी सरचिटणीस श्री.शरद काळे, कोषाध्यक्ष डॉ.रवींद्र बापट यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यात येते. श्री.विजय देसाई, व्यवस्थापक, श्री.विद्याधर खंडे आणि रंगमंचाचे सर्व कर्मचारी सहभागी होऊन कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी प्रयत्नशील असतात.

सांस्कृतिक सभागृह व रंगस्वर सभागृहाचे उद्घाटन संस्थेचे अध्यक्ष आणि केंद्रीय कृषीमंत्री मा.शरद पवार यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी चव्हाण प्रतिष्ठानच्या वाढीव बांधकामास ज्यांचे सहकार्य लाभले या सर्वांचा मा.अध्यक्षांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. याप्रसंगी सुप्रसिद्ध गायिका देवकी पंडीत यांच्या गाण्याची मैफिल आयोजित करण्यात आली होती.

भीमसेन जोशी अध्यासन, ललीत कला केंद्र, पुणे, पुणे विद्यापीठ आणि रंगस्वर यांच्या संयुक्त विद्यमाने दर महिन्याला नवीन कलाकारांची गायनाच्या अथवा वाद्यांच्या माध्यमातून ओळख करून देण्यात येते. त्यानुसार प्रियल साठे, चिंतन उपाध्याय, गायनाचे कार्यक्रम झाले.

रंगस्वर व फेडरेशन ऑफ फिल्म सोसायटी ऑफ इंडिया आणि कौन्सिलेट जनरल ऑफ अर्जेन्टिना यांच्या संयुक्त विद्यमाने अर्जेन्टाइन चित्रपट महोत्सव आयोजित करण्यात आला होता. त्यामध्ये गिग्नेटस द वाल्वेस, रिटर्न, वेलॉसिटी बिगेटस ऑव्हिलिऑन रेन इत्यादि चित्रपट दाखविण्यात आले.

१३ जाने, ०९ : दि एशियाटिक सोसायटी ऑफ मुंबई आणि रंगस्वर यांच्या संयुक्त विद्यमाने श्रीमती लीला सॅमसन यांचे व्याख्यान विषय 'दि अदर इन डान्स द नयिका' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते.

३० जानेवारी ०९ : श्रीमती उषा बाळकृष्ण यांचे 'भारतातील आभूषणांची परंपरा' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते.

६ फेब्रुवारी ०९ न्यायमूर्ती धनंजय चंद्रचूड यांचे 'लोकशाही शासन आणि कायद्याचे राज्य' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते.

१२ फेब्रुवारी ०९ 'जेजुरीचा खंडोबा हा चित्रपट, दि. १३ फेब्रुवारी ०९ 'हटकर धनगरांचा प्रवास' हा चित्रपट, दि. २० फेब्रुवारी ०९ डॉ.मकरंद मेहता यांचे गुजराथी समाजाचे चित्रणावर व्याख्यान, दि. ९ मार्च ०९ प्रो.बिल केसलमन यांचे अंकांचा इतिहास, दि. १७ मार्च ०९ डॉ.किरिट मनकोडा यांचे भाषण दि. १८ मार्च ०९ कॅफे लिटररेर यांचे भाषण, दि. २१ मार्च ०९ मनील सुरी यांच्याशी संवाद इ. कार्यक्रम घेण्यात आले.

रंगस्वर व प्रभात चित्र मंडळ यांच्या संयुक्त विद्यमाने नामवंत चित्रपट प्रत्येक महिन्याला दाखविण्यात येतात. त्यामध्ये दि. १० जानेवारी ०९ 'दि रुल्स ऑफ दि गेम' हा चित्रपट, दि. १२ जानेवारी ०९ 'लघुपटा समवेत एक संध्याकाळ' हा चित्रपट, दि. १६ फेब्रुवारी ०९ 'लोला' हा चित्रपट, दि. १६ मार्च ०९ 'इव्हान्स चाईल्डहुड' हा चित्रपट दि. ३० मार्च ०९ 'कथा तिच्या लग्नाची' असे चित्रपट दाखविण्यात आले.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान रंगस्वरतर्फे दीपावलीचा आनंद द्विगुणित करण्यासाठी सोमवार दि.२७ ऑक्टोबर २००८ रोजी सकाळी ७.०० वाजता 'सूरप्रभात' कार्यक्रम सादर करण्यात आला.

१३. सृजन :

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर-सृजन या विभागातर्फे शालेय विद्यार्थ्यांच्या विकासाकरिता सृजन हा अभिनव उपक्रम चालविण्यात येतो. सृजनच्या माध्यमातून समाजातील मान्यवर व्यक्तींच्या सर्जनशीलतेचा आविष्कार विद्यार्थ्यांसोबत घडवून त्यांच्यामधील सुप्त कलागुणांना वाव देण्याचा हा प्रयत्न आहे.

सृजनची संकल्पना आणि संयोजन मा.सुप्रियाताई सुळे यांची असून सुप्रसिद्ध चित्रकार, श्री. डग्लस जॉन आणि सुप्रसिद्ध सुलेखनकार श्री. शुभानंद जोग सन्माननीय सल्लागार म्हणून काम पाहतात. श्री.विद्याधर खंडे समन्वयक म्हणून त्यांना सहाय्य करतात. दर महिन्याच्या पहिल्या रविवारी सृजन कार्यशाळा सकाळी ९.०० ते १२.३० वाजेपर्यंत चव्हाण सेंटरमध्ये आयोजित करण्यात येते.

१४. यशस्विनी अभियान :

१) 'या शिका कार्य करा' विशेष मार्गदर्शक शिबिर : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यशस्विनी अभियानातर्फे महाराष्ट्रातील महिला बचत गट चळवळीला अभ्यासपूर्ण दिशा मिळावी. यासाठी विशेष मार्गदर्शन शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. 'या शिका कार्य करा' हे या शिबिराचे ब्रीद वाक्य होते.

पहिले शिबिर शुक्रवार, दि.४ एप्रिल २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण सेंटर येथे झाले. यामध्ये महाराष्ट्रातील विविध महामंडळांचे अध्यक्ष उपस्थित होते. बचत गटाच्या माध्यमातून यशस्वी झालेल्या महिलांची

‘गौरवगाथा’ उपस्थितांनाही नवी दिशा देणारी ठरली.

शिविराचे उद्घाटन केंद्रीय ग्रामीण विकास राज्यमंत्री मा. ना.श्रीमती सूर्यकांता पाटील यांनी केले. उपस्थित महिलांना मार्गदर्शन करतांना ना.पाटील म्हणाल्या की, यशस्विनी अभियान ही स्त्रीच्या अस्तित्वाची जशी चळवळ आहे, तशीच स्त्रीत्वाची नवी ओळख शोधण्याचा तो एक प्रवास आहे. तसेच बचतगटातून निर्माण केलेल्या विविध वस्तूंचे जास्तीत जास्त प्रभावीपणे मार्केटींग करून जागतिक बाजारपेठेत आपल्या मालाचे वितरण करण्यावर महिलांनी भर द्यावा आणि स्वतःच्या आर्थिक उत्पन्नासाठी कटिबद्ध रहावे असेही त्या म्हणाल्या. यावेळी यशस्विनी अभियानाच्या मुख्य समन्वयक श्रीमती सुरेखा ठाकरे यांनी मनोगत व्यक्त करतांना सांगितले की, बचत गटातील महिलांची शक्ति समाजातील शेवटच्या स्तरातील महिलेच्या हाताला काम मिळावं व यातून तिचा आर्थिक विकास व्हावा, हा हेतू या अभियानामागे आहे. यासाठी महिलांनी अंगी शिस्त बाळगावी व सकारात्मक विचार करण्याचे आवाहनही केले.

यशस्विनी अभियानाच्या संयोजिका सौ.सुप्रिया सुळे यांनी मार्गदर्शन करतांना सांगितले की, यशस्विनी अभियान हे ‘टीम वर्क’ आहे. महिला व्यवस्थापनाची एक आदर्श आर्थिक साखळी आम्हांला निर्माण करावयाची आहे. त्यासाठी महिलांनी उत्पादनाच्या दर्जाला महत्त्व देणं आवश्यक आहे. त्यासाठी कष्ट व मेहनत करावयाची महिलांनी तयारी ठेवायला हवी. यशस्विनी अभियान हे स्वप्न पुढच्या २५ वर्षांसाठी आहे. त्यातूनच महिलांच्या जगण्याला नवी, सक्षमतेची दिशा मिळेल. महिलांच्या कर्तृत्वावर माझा विश्वास असून त्यांच्या कर्तृत्वातून विकासाचा नवा मार्ग येत आहे. याबरोबरच महिलांनी साक्षर होण्याकडेही लक्ष देण्याची गरज आहे असेही त्या म्हणाल्या.

मा. आमदार श्री. टकले म्हणाले की, सक्षमतेकडे नेणारे हे अभियान असून स्त्रीला स्वतःची ओळख मिळवून देण्याचे हे मिशन आहे. बचत गटांच्या चळवळीबरोबर महिलांनी आता शिक्षण आणि आरोग्य या प्रश्नांकडेही लक्ष द्यावे.

डॉ.कैलास कमोद, अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त विकास महामंडळ यांनी मार्गदर्शन करतांना सांगितले की, मंडळाच्या माध्यमातून विविध उद्योगांना आर्थिक मदत केली जाते व उद्योगाची उपयुक्तता व बाजारातील विक्री संदर्भातही मार्गदर्शन केले जाते.

यानंतर पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मॅंडी व शेळी विकास महामंडळाचे अध्यक्ष,आ.श्री.रमेश शेंडगे यांनी महामंडळाच्या महिलांसाठीच्या विविध योजनांची माहिती दिली.

मा.श्री.लक्ष्मण माने,अध्यक्ष,वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती आर्थिक विकास महामंडळ यांनी मार्गदर्शन करतांना सांगितले की, बदलत्या काळाबरोबर समाजातल्या पारंपरिक उद्योग करणा-या कारागिरांनी आपल्या उद्योग-व्यवसायाच्या वाढीसाठी शासनाच्या योजनांची मदत घ्यावी. त्यातून ग्राहकांची मानसिकता जाणण्याची गरज आहे. डोंबारी, कोल्हाटी समाजातील तरुणी सोलापूरमध्ये कपडे शिवण्याचा व्यवसाय करतात हा बदल लक्षात घेणे गरजेचे आहे.

श्री.भद्रेश मेहता, इमू फार्मस् असोसिएशन,पुणे यांनी इमू पालनाचं महत्त्व पटवून देतांना सांगितले की, हा आयुष्यभर साथ देणारा फायदेशीर पक्षी असून प्रगतीशील शेतकरी होण्याची इच्छा बाळगणा-यांना सर्वांना कमी गुंतवणुकीत जास्त लाभ मिळण्याच्या दृष्टीने इमू पालन हा नवा हमखास फायदेशीर धंदा आहे असे सांगितले.

श्री.दत्तात्रय दादू पाटील-घनशांती ससापालन, मुदाळचिन्ता,जि.कोल्हापूर ससापालन हा कमी भांडवलात करता येणारा व्यवसाय असून विशिष्ट वातावरणाची यासाठी गरज नाही. बांबूपासून बनवलेल्या शेडमध्ये हा व्यवसाय सुरू करता येतो. पुण्यात मंचर येथे प्रशिक्षणाची सोय असून लेदरच्या वस्तू, जर्कीन बनवण्यासाठी याचा वापर होतो.

जास्तीत जास्त आर्थिक लाभ देणारा हा व्यवसाय आहे.

श्री.विजय कोलते, उपाध्यक्ष-महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषद यांनी सांगितले की, शेती व महिला ह्या अत्यंत निगडीत गोष्टी असून आधुनिक शेतीत महिलांचा सहभाग वाढतो आहे. बचत गटांसाठी रोपवाटिका व्यवसाय, मधुमक्षिकापालन, सेंद्रीय शेती प्रयोग करावा. रेशीम उद्योगात शासन हमी भाव देते. पुष्पोत्पादन करण्यासाठी राज्यात ८५०० हेक्टर क्षेत्र आहे. सुगंधी फुलांना प्रक्रियेस देखील वाव आहे.

श्री. संदेश कोंडविलकर, अध्यक्ष, संत रोहिदास चर्मोद्योग व चर्मकार विकास महामंडळ मर्यादित यांनी सांगितले की, महिला समृद्धी योजने अंतर्गत एन.एस.एफ.डी.सी.नवी दिल्ली यांचेकडून निधी प्राप्त होतो. विधवा व परित्यक्ता यांना योजनेत प्राधान्य देण्यात येते. साक्षर महिलांबरोबर निरक्षर महिलांनाही या योजनेचा लाभ घेता येतो. भारत सरकारच्या कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्लीतर्फे चर्मकार समाजाच्या युवतींना स्वयंरोजगार करता यावा यासाठी कौशल्य वाढवण्याकरिता प्रशिक्षणाची सोय आहे.

श्रीमती विजया दहिफळे-नाबार्ड यांनी विविध योजनांची माहिती दिली.

‘सक्सेस स्टोरी’ : बचत गटांत आपल्या कर्तृत्वाने उल्लेखनीय मुद्रा उमटवलेल्या महिलांनी आपल्या कर्तृत्वाचा प्रवास अधोरेखित केला. उपस्थितांनी या महिलांचा गौरव केला आणि अभियानाचं काम किती तळागाळापर्यंत निष्ठेने सुरू आहे यांचेही या निमित्ताने दर्शन झाले.

‘सक्सेस स्टोरी’ कथन करणा-यामध्ये होत्या सुनंदा दिवे-अमरावती, तृप्ती पाटील, गडचिरोली, दिलीप कोल्हे-सोलापूर, कमल परदेशी, पुणे, रंजना पाटील-औरंगाबाद, आशाताई भिसे-लातूर, मिनाताई म्हसे, अहमदनगर, प्रज्ञा परब-सिंधुदुर्ग. या शिबिराच्या निमित्ताने पुण्याच्या शरद क्रीडा व सांस्कृतिक प्रतिष्ठान, पुणे यांच्या वतीने एड्स, भ्रूणहत्या, कुटुंबनियोजन यावर प्रबोधनपर भारूड, अभंग, भजन सादर केले.

२) **बिग बझार व यशस्विनी अभियान :**

‘बिग यात्रा’ दि. १५ ते १९ ऑक्टोबर ०८ (मुंबई)

पुणे, सांगली, कोल्हापूर, ठाणे, कल्याण, औरंगाबाद येथील बिग बझारमध्ये आपली स्वतंत्र ओळख निर्माण केल्यानंतर महाराष्ट्रातील खवय्यांमध्ये आपल्या खास चवीने बचत गटांच्या या खाद्य पदार्थांनी अनोख नातं निर्माण केलं आहे. इथल्या खाद्यपदार्थांचा अनुभव गावाकडच्या असलेलेही आठवण करून देणारा ठरला आहे.

याच चळवळीचा पुढचा टप्पा म्हणजे मुंबई येथे दिवाळीच्या पूर्वसंध्येला १५ ते १९ ऑक्टोबर २००८ रोजी संपन्न झालेली ‘बिग यात्रा’ होय. सिंधुदुर्ग ते गडचिरोली असा व्यापक पट असलेला बचत गटांच्या पदार्थांचा स्वाद मुंबईकरांच्या जिभेवर रेंगाळला. मुंबईसारख्या महानगरात बिगबझारच्या नामांकित ५ मॉल्समध्ये ही खाद्ययात्रा स्थिरावली होती. या निमित्ताने मुंबईसारख्या महानगरात ग्रामीण भागातल्या पदार्थांना हक्काची बाजारपेठ मिळाली.

मुंबई सेंट्रल, लोअर परळ, मालाड एव्हरशायन मॉल, कांदिवली, तारापूर येथील बिगबझारच्या मॉल्समध्ये महाराष्ट्रातील सुमारे ३५ जिल्ह्यांतून २२० बचत गट यात सहभागी झाले होते. नेमून दिलेल्या मॉल्समध्ये प्रत्येक तालुक्याच्या पदार्थांना जागा मिळाली होती. यात महाराष्ट्रातील आपल्या भागाची वैशिष्ट्ये असलेल्या असलेल्या पदार्थांचा समावेश असेलेल्या विविध जिल्ह्यांतील सुमारे १००० अनेकविध खाद्य पदार्थांची रेलचेलही बिग यात्रेत होती आणि तीही अत्यंत अल्पदरात.

अत्यंत नियोजनबद्ध, शिस्तबद्ध आखणी या यात्रेची करण्यात आली आहे. त्यात बचत गटांना उद्भवणा-या तात्काळीक अडचणींना सामोरे जाण्यासाठी आपत्कालीन सुविधा केंद्राची व्यवस्था चव्हाण सेंटर येथे करण्यात आली

होती. प्रत्येक मॉलच्या ठिकाणी नियंत्रण ठेवण्यासाठी त्या त्या विभागातील समन्वयकांची नेमणूक करण्यात आली होती.

बचत गटातील महिलांनी तयार केलेल्या खाद्यपदार्थ विक्रीचा शानदार सोहळायाचा शुभारंभ सुप्रसिध्द चित्रपट दिग्दर्शक शाम बेनेगल यांच्या शुभहस्ते लोअर परेल येथील मॉलमध्ये संपन्न झाला. या सोहळासाठी यशस्विनी अभियानाच्या संयोजिका, सौ. सुप्रिया सुळे, सौ. बेनेगल, यशस्विनी अभियानाच्या मुख्य समन्वयक सौ. सुरेखा ठाकरे, बिग बझारचे दामोदरन् आदि उपस्थित होते.

या बिग यात्रेत सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक, कला क्षेत्रातील मान्यवरांनी भेटी दिल्या. त्यात गृहमंत्री, मा.श्री.आर.आर.पाटील, अर्थमंत्री, मा.श्री.जयंत पाटील, मा.सौ.सुलक्षणा पाटील, मा.सौ.प्रतिभा पवार, मा.श्रीमती पंकजा मुंडे, मा.श्रीमती पूनम महाजन-राव, महापौर, मा.श्रीमती शुभा राऊळ, मा.अभिनेते श्री.शम्मी कपूर, मा.सौ.कपूर, आ.मा.श्री.सचिनभाऊ अहिर, मा.सौ.शर्मिला ठाकरे, मा.सौ.टीना अंबानी, मा.सौ.रचना कपूर, मा.सौ.कविता विनोद खन्ना, मा.राज कपूर यांच्या कन्या मा.श्रीमती रिमा कपूर जैन, मा.श्रीमती हसिना जेठमलानी, मा.श्रीमती निकीता गरवारे, मा.श्री.नरोत्तम सक्सेरिया, मा.श्रीमती पद्मिनी सोमाणी, बिग बझारच्या सी.ई.ओ. मा.श्रीमती आशमी बियाणी, मा.श्री.दामोदर मल, श्रीमती तेजस्विनी अधिकारी, श्रीमती अनिता पगारे, श्री.पराग साने, श्री.समीर वांचू, मा.श्रीमती मार्गरेट लोबो, पत्रकार मा.श्री.सुकृत खांडेकर, मा.सौ.वर्षा प्रफुल पटेल, मा.सौ.सुनेत्रा पवार, आ.मा.श्री.हेमंत टकले, महिला व बालकल्याण विभागाचे सचिव मा.श्री.विजय सदबीर सिंग, मा.श्री.अरुणभाई गुजराथी, मा.श्रीमती अलका कुबल, मा.श्रीमती प्रणती सुशिलकुमार शिंदे यांनीही बिग-यात्रेला भेटी दिल्या. मा.श्रीमती राणी गुणाजी व श्रीमती वैशाली सामंत, राज्याच्या अपर मुख्य सचिव, मा.श्रीमती नीला सत्यनारायण, अभिनेते मा.श्री.नवीन निश्चल, मा.श्री.विजू खोटे, अभिनेत्री सुकन्या कुलकर्णी, कविता लाड इ. चा समावेश होता.

३) बचतगटातील महिलांसाठी मोबाईल दवाखाना :

बुधवार, दिनांक २९ ऑक्टोबर २००८ (बारामती) : यशस्विनी अभियानाच्या कामात अधिक प्रगति होण्यासाठी वेळोवेळी महिलांचे अभ्यास दौरे देशातील विविध भागात (नामवंत संस्थांमध्ये) आयोजित केले जातात. या अभ्यास दौ-यासाठी तसेच यशस्विनी अभियानाच्या विविध उपक्रमांसाठी आवश्यक असणारे वाहन पवार चॅरिटेबल ट्रस्टने सामाजिक जाणीवेतून पुणे येथील शरद मल्हार ट्रस्ट या संस्थेला उपलब्ध करून दिले आहे. बारामती येथे सौ.सुप्रिया सुळे यांच्या शुभहस्ते हा कार्यक्रम संपन्न झाला. या कार्यक्रमासाठी इंदापूर, भोर, बारामती येथील बचत गटांच्या महिला व समन्वयिका उपस्थित होत्या.

या गाडीत मोबाईल दवाखान्याचीही सुविधा आहे. या कार्यक्रमाचे आयोजन यशस्विनी अभियानाच्या पश्चिम महाराष्ट्र विभागीय समन्वयक श्रीमती वैशाली नागवडे यांनी केले.

४) 'यशस्विनी सन्मान', मंगळवार, दि.२५ नोव्हेंबर २००८ : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या केंद्र इमारतीच्या मुख्य सभागृहात यशस्विनी अभियानातर्फे विशेष योगदान देणा-या महिला समन्वयकांचा 'यशस्विनी सन्मान' देऊन सत्कार करण्यात आला. याप्रसंगी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा.ना.श्री.शरद पवार, माजी खा.मा.श्री.बापूसाहेब काळदाते, विश्वस्त व माजी मुख्य सचिव, मा.श्री.राम प्रधान, मा.डॉ.राम ताकवले, विश्वस्त व माजी मुख्य सचिव, मा.श्री.अजित निंबाळकर, मा.आ.सौ.उषाताई दराडे, सरचिटणीस, मा.श्री.शरद काळे, कोषाध्यक्ष मा.डॉ.रवि बापट, यशस्विनी अभियानाच्या संयोजक, मा.सौ.सुप्रिया सुळे, मुख्य समन्वयक श्रीमती सुरेखाताई ठाकरे आदि उपस्थित होते. याप्रसंगी बोलतांना ना.श्री.पवार म्हणाले की, यशस्विनी अभियानाच्या माध्यमातून बचत गटांची चळवळ उभारून महाराष्ट्रातील महिलांनी समाजातल्या शेवटच्या थरापर्यंत विकासाची, आत्मभानाची, विकसनशील जगण्याची यशस्वी क्रांति केली आहे हे कौतुकास्पद आहे.

ना.श्री. शरदराव पवार पुढे म्हणाले की, आज महाराष्ट्रात १० लाख बचत गट कार्यरत असून त्यातील ४ लाख बचत गटांची नोंद नाही. खेड्यातही तळागाळातली महिला व्यवस्थापन, दर्जा, सातत्य, पॅकेजिंग या अडचणींवर मात करून आपल्या मालाला हक्काची बाजारपेठ मिळविण्यात यशस्वी झाली आहे. वर्षानुवर्षे विकासापासून दूर राहिलेल्या भगिनींसाठी बचत गटाची चळवळ म्हणजे उध्दाराचा, विकासाचा नवा अध्यायच आहे. महिलांनी आता आरोग्य, निरक्षरता निर्मूलन या क्षेत्रातही काम करण्याची गरज आहे. नव्या समाज उभारणीच हे कार्य आहे. मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या समृद्ध महाराष्ट्राचं स्वप्न महिलांनी आपल्या कर्तृत्वातून पूर्ण केलं आहे, असे गौरवोद्गारही ना.श्री.पवार यांनी काढले.

याप्रसंगी माजी खा.मा.श्री.बापूसाहेब काळदाते म्हणाले की, कुशल संघटनांच्या माध्यमातून एकसंध समाज व महिला सबलीकरणाचं ध्येय घेऊन सुरु असलेले 'यशस्विनी अभियाना'चे कार्य रचनात्मक व अभिनव असून येणा-या आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी प्रत्येक महिलेला सक्षम करणारे आहे. तिच्या आर्थिक विकासाबरोबरच तिच्या जाणीवांचं क्षितिज विस्तारणारं हे अभियान व्यापक व परिवर्तनशील आहे. पुरुषांची मानसिकता बदलण्याचे सामर्थ्य या चळवळीत आहे. यातूनच सामर्थ्यावान् सशक्त महिलांची पिढी निर्माण होईल, असे ते पुढे म्हणाले.

यशस्विनी अभियानाच्या मुख्य समन्वयक श्रीमती सुरेखा ठाकरे यांनी आपल्या भाषणात यशस्विनी अभियानाच्या वाटचालीचा आढावा घेतला. यशस्विनी अभियान व बिग बझार यांच्या सामंजस्य कराराने बाजारपेठेत बचत गटांच्या पदार्थांची गुणवत्ता व दर्जा सिध्द केला आहे. ग्राहकांचा वाढता प्रतिसाद आणि बचत गटांच्या पदार्थांना वाढती मागणी हे तिला आत्मविश्वास व बळ देण्याबरोबरच तिच्या विकासाला नवी दिशा देणारं ठरलं आहे. श्रीमती सुरेखा ठाकरे यांनी बचत गटांची आर्थिक उलाढाल, सातत्य व अभिनव व्यवस्थापन प्रणालीबाबतही माहिती दिली.

यशस्विनी अभियानाच्या लातूर येथील राज्यस्तरीय समन्वयक श्रीमती आशा भिसे यांनी मनोगत व्यक्त करतांना बचत गटात काम करत असतांना आलेल्या वेगवेगळ्या अनुभवांचे कथन केले. सेंद्रीय शेती, प्रक्रिया उद्योग अशा क्षेत्रातील महिलांची यशोगाथा त्यांनी सांगितली. सकारात्मक, आर्थिक विकासाचा हा मार्ग महिलांची नवी ओळख निर्माण करणारा ठरला आहे, असे त्या म्हणाल्या. यावेळी मंदार भारदे यांनी तयार केलेली यशस्विनी अभियानाचा प्रवास चित्रित करणारी फिल्म दाखविण्यात आली.

यानंतर मुंबई बिग-यात्रेत महत्त्वपूर्ण कामगिरी केलेल्या पुढील समन्वयकांचा प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व केंद्रीय कृषीमंत्री मा.ना.श्री. शरदराव पवार यांचे हस्ते सत्कार करण्यात आला, श्रीमती जयश्री सावंत,सांगली, श्रीमती प्रगती पाटील,नागपूर, डॉ.अस्मिता पाटील,जळगांव, श्रीमती दर्शना दामले,बदलापूर, श्रीमती प्रतिमा उके,मुंबई श्रीमती वैजयंती,मुंबई, श्रीमती आशा भिसे,लातूर, श्रीमती विजया दहिफळे,पुणे, श्रीमती नीलम मोरे,कल्याण, श्रीमती शकुंतला कदम,जालना, श्रीमती आसावरी शेटये,रत्नागिरी, श्रीमती विद्या वेखंडे,ठाणे, श्रीमती निलम राऊत,ठाणे, श्रीमती अश्विनी पाटील,रायगड, श्रीमती प्राजक्ता चव्हाण,रायगड, श्रीमती सुनीता निमसे,नाशिक, श्रीमती सुधाताई साबळे,सातारा, श्रीमती विद्या शिंदे,सोलापूर, श्रीमती विदुला पंडीतराव,कोल्हापूर, श्रीमती कल्पना बुरंगे,अमरावती, श्रीमती नसीमआरा शेख,गडचिरोली, श्रीमती जिजाबाई जाधव,जालना, श्रीमती भारती शेवाळे,पुणे, श्रीमती शुभांगी ठाकरे,चांदूरबाजार, श्रीमती रेखा पांडव,अमरावती, श्रीमती शोभा शिंदे, अमरावती, श्रीमती रंजना कडू पाटील,पैठण, श्रीमती संगीता सुराणा,नाशिक, श्रीमती माया कटारिया,ठाणे, श्रीमती प्रिती उपाध्याय,मुंबई, श्रीमती वैशाली ढमाळ,पुणे, श्रीमती शशिकला कुंभार,पुणे, श्रीमती शोभा लोंढे,मुंबई, श्रीमती सुलोचना लोमटे,औरंगाबाद, श्रीमती कल्पना देसाई,मुंबई, श्रीमती मंजुश्री भालेराव,मुंबई, श्रीमती राजश्री कातकरी,मुंबई, श्रीमती अर्चना राणे,मुंबई, श्रीमती नलिनी गावंडे,अमरावती.

यशस्विनी अभियानातर्फे ११ निवडक समन्वयकांचा गुजरात राज्यातील बचत गटांना व तेथे कार्यरत असलेल्या संस्थांना भेटी देण्यासाठी एक विशेष अभ्यास दौरा ऑगस्टमध्ये आयोजित करण्यात आला. या अभ्यास दौ-याचे उत्कृष्ट नियोजन केल्याबद्दल धुक्याच्या डॉ.सुवर्णा शिंदे यांचा देखील यावेळी मा.ना.श्री.शरद पवारसाहेब

यांचे हस्ते सत्कार करण्यात आला.

५) विशेष मार्गदर्शक शिबिर 'या शिका कार्य करा' बुधवार दि.२६ नोव्हेंबर २००८

'या शिका कार्य करा' विशेष मार्गदर्शक शिबिर : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई येथे यशस्विनी अभियानातर्फे 'या शिका कार्य करा' या उपक्रमांतर्गत महाराष्ट्रातील बचत गटातील महिलांसाठी विशेष मार्गदर्शन शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यात महाराष्ट्राचे वनमंत्री मा.ना.श्री.बबनराव पाचपुते, मा.सौ.सुप्रिया सुळे, नगरविकास उपसंचालक, मा.श्रीमती प्राची जांभेकर, अण्णासाहेब पाटील आर्थिक विकास महामंडळाचे अध्यक्ष-मा.ना.श्री.गणेश पाटील, सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंटचे डॉ.अरूण मुडबिंदी, महिला आर्थिक महामंडळाच्या अध्यक्षा मा.खा.श्रीमती प्रभाताई ओझा, व्यवसाय शिक्षण संचालक, श्री.आर.आर.आसावा, संचालक व्यवसाय श्री.जयप्रकाश भुतांगे, आयडिया सेल्युलरचे श्री.बसवराज पाटील व त्यांचे सहकारी, मुंबई विद्यापीठाचे डेप्युटी रजिस्ट्रार श्री.आशुतोष राठोड, ग्राहक सेवा केंद्राचे श्री.हेमंत भामरे आदिंनी मार्गदर्शन केले.

या वेळेस बोलताना मा.ना.श्री.बबनराव पाचपुते म्हणाले की, यशस्विनी अभियानाच्या माध्यमातून बचत गट चळवळीने अल्पावधीतच आपल्या कार्यकर्तृत्वाने, नवी अर्थक्रांती केली असून आर्थिक सबलीकरणाबरोबरच सामाजिक प्रतिष्ठा देण्याचं महत्त्वाचं कामही केलं आहे. हीच या अभियानाची मोठी उपलब्धी आहे. यावेळी त्यांनी महाराष्ट्रातील बचत गट चळवळीचा आढावा घेतला. तसेच वन विभागातर्फे राबविण्यात येणा-या विविध योजना, धोरणांची माहिती दिली. त्यात तेंदुपत्ता उत्पादन, लाखेचा व्यवसाय, मध निर्मिती प्रकल्प, बांबू निर्मिती, वनऔषधी या प्रकल्पांचा समावेश होता. यासाठी मार्केटींग मूल्य वाढविण्यासाठी उपयुक्त बाबींचीही माहिती त्यांनी दिली. महिलांना आजूबाजूच्या बदलांची माहिती व्हावी, या उद्देशाने शासनाच्या योजना, व्यवस्थापन शास्त्र अशा विषयांचा समावेश असलेल्या शिबिराचे आयोजन होणे, ही काळाची गरज असल्याचे ते म्हणाले.

शिबिराचे प्रास्ताविक करतांना मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी शिबिरामागची संकल्पना विषद केली. त्या म्हणाल्या की, ग्रामीण व महानगरी भागातील आर्थिक, सामाजिक, शिक्षण, आरोग्य यातील दरी पहिल्यांदा संपवणे महत्त्वाचं आहे. त्यासाठी सामाजिक समानतेसाठी ही चळवळ आहे. महिला बचत गटांच्या पदार्थांचा दर्जा, गुणवत्ता राखण्याबरोबरच त्यांच्यासाठी सूक्ष्म नियोजनाची गरज आहे. यासाठी महिलांबरोबर पुरुषांचाही सहभाग यात महत्त्वाचा आहे. बचत गट हे मॉडेल असून एका पिढीच्या उपक्रमाची ही सुरुवात असल्याचेही त्यांनी नमूद केले.

नगरविकास मंत्रालयामार्फत महिलांसाठी राबविण्यात येणा-या योजनांबाबत माहिती नगरविकास उपसंचालक मा.श्रीमती प्राची जांभेकर यांनी दिली. यात त्यांनी निरनिराळ्या स्तरांवर जाणीव जागृती प्रशिक्षण देऊन महिलांमध्ये आत्मविश्वास निर्माण करण्याचे काम नगरविकास खाते करीत आहे. त्यातूनच बचत गटांना स्थानिक महिलांच्या उत्पादनाचा, कौशल्याचा वापर करून आधार नांवाचे वैशिष्टपूर्ण उत्पादन केंद्र बनविण्यासाठी प्रयत्न सुरू आहेत. महाराष्ट्राला नगरविकासासाठी केंद्राकडून सर्वात जास्त निधी मिळाल्याचेही त्यांनी सांगितले.

अण्णासाहेब पाटील आर्थिक विकास महामंडळाचे अध्यक्ष-मा.ना.श्री.गणेश पाटील यांनी महामंडळाच्या योजना सांगतांना प्रत्येक जिल्ह्यात स्वयंरोजगार कार्यालयात याविषयी मार्गदर्शन केंद्र आहे. यात कर्जासाठी कुठलेही जात प्रमाणपत्र लागत नसल्याचे त्यांनी सांगितले.

सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंटतर्फे 'व्यवस्थापकीय कौशल्य' यावर मा.डॉ.अरूण मुडबिंदी व त्यांच्या सहका-यांनी मार्गदर्शन केले. यात त्यांनी सन २०२० पर्यंतच्या यशस्विनीच्या उद्दिष्टाची माहिती दिली. यावेळी यशस्वी उद्योगांच्या यशोगाथांची उदाहरणे देत व्यवस्थापनासाठी आवश्यक मूल्यांची जाणीव करून दिली. त्यात 'ग्रासरूट ते ग्लोबल' या पंचसूत्रीची मांडणी केली व यशस्विनी अभियानाच्या महिलांच्या यशस्वी प्रवासाला दिशाच दिली. महिला आर्थिक विकास महामंडळामार्फत राबविण्यात येणा-या योजनासंदर्भात अध्यक्षा, मा.श्रीमती प्रभाताई ओझा यांनी गरीब व गरजू महिलांना आधार देणा-या 'माविम' च्या अंतर्गत ७२ हजार बचत गट असून

त्यांच्या विकासासाठी कर्ज वितरणाच्या सुविधा, प्रशिक्षण कार्यक्रम यांची माहिती दिली. यावेळी अध्यक्षा, मा.श्रीमती प्रभाताई ओझा यांनी शासनाची तेजस्विनी योजना व यशस्विनी अभियान यांच्या संयुक्त विद्यमाने विविध योजना राबविण्यासाठी कटिबद्ध असल्याचे सांगितले.

मा.श्री.आर.आर.आसावा, संचालक, व्यवसाय शिक्षण व श्री.जयप्रकाश भुतांगे, संचालक, व्यवसाय प्रशिक्षण यांनीही बचत गटांसाठी असलेल्या विविध व्यावसायिक अभ्यासक्रमांची व शासन स्तरावर असलेल्या योजनांची माहिती उपस्थित समन्वयकांना दिली.

आयडिया सेल्युलर कंपनीच्या महिलांसाठी असलेल्या योजनेची माहिती कंपनीचे अधिकारी श्री.बसवराज पाटील, श्री.यशवंतराव शिंदे, श्री.रोहन गुप्ता, श्री.अनिल अग्रवाल यांनी दिली. 'पॉकेट पीसीओ' या अभिनव योजनेतून मिळणा-या फायद्यांची माहिती दिली.

'महिला सबलीकरणाच्या प्रक्रियेत शिक्षणाचे महत्त्व' याविषयी मुंबई विद्यापीठाचे डेप्युटी रजिस्ट्रार श्री.आशुतोष राठोड यांनी मार्गदर्शन करतांना विद्यापीठात महिलांसाठी असलेल्या व्यवसायाभिमुख अभ्यासक्रमाची माहिती दिली व आधुनिक काळात अभ्यासक्रमाचे महत्त्व सांगितले.

हाट बाजाराची संकल्पना घेऊन ग्राहक सेवा केंद्राची स्थापना केल्याचे श्री.हेमंत भामरे यांनी सांगितले. यात नाशकातील ३०० बचत गटांचा ग्रुप करून ग्राहक साखळी निर्माण करून, नाशिकमधील वेगवेगळ्या परिसरातील १५ वस्त्यांमध्ये हे काम सुरु असल्याचे सांगितले. ७५० ग्राहक असलेल्या या केंद्राची वैशिष्ट्ये सांगून बचत गटातील महिलांनी या कामी पुढाकार घेऊन त्यांच्या पदार्थांना हे हक्काचे केंद्र असल्याचे सांगितले.

या कार्यशाळेत संपूर्ण महाराष्ट्रातील सुमारे ७०० महिला उपस्थित होत्या. अनेक महिलांनी मंत्रीमहोदय व इतर शासकीय अधिका-यांना विविध प्रश्न विचारून शंकाचे समाधान करून घेतले. हा उपक्रम यशस्वी होण्यासाठी सौ.सुरेखा ठाकरे, डॉ.सुवर्णा शिंदे, श्रीमती नसीमआरा शेख, श्रीमती अश्विनी पाटील, श्रीमती जयश्री सावंत यांनी विशेष प्रयत्न केलेत.

६) यशस्विनी अभियान व सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंट, पुणे सामंजस्य करार गुरुवार, दि.११ डिसेंबर २००८ : बचतगटांना बाजाराभिमुख बनवण्यासाठी महिलांना व्यवस्थापनाचे धडे देण्यासाठी पुण्याच्या प्रसिद्ध सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंटमार्फत (एसआयबीएम) 'सिक्स सिग्मा' या अतिउच्च व्यवस्थापन प्रणालीचा महत्त्वाकांक्षी प्रयोग सुरु करण्यात आला होता. बचत गटांना नवीन उद्दिष्ट, दिशा देण्याबरोबरच ब्रँडिंग, पॅकेजिंग, प्रशिक्षण, जमाखर्च तसेच एकूणच व्यक्तिमत्त्व विकास आदिचे शास्त्रीय धडे या माध्यमातून महिलांना मिळणार आहेत.

मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी बचत गटांच्या सक्षमीकरणासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानतर्फे 'यशस्विनी अभियान' हाती घेतले आहे. यातून अपेक्षित बदल दृष्टिक्षेपात आला असून बचत गटांमार्फत उत्पादित होणा-या मालाच्या दर्जाची खात्री ग्राहकांना पटविण्यात यश आले आहे. देशभरातील विस्तृत बाजारपेठ मिळवण्यासाठी हा महत्त्वाकांक्षी प्रकल्प हाती घेण्यात आला आहे. त्यासंदर्भात यशस्विनी अभियान व सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंटमध्ये नुकताच सामंजस्य करार झाला.

सामंजस्य करारानुसार नाशिक जिल्ह्यातील काही बचत गटांबरोबर (गुरुवार, दि.११ डिसेंबर २००८) रोजी पहिली बैठक संपन्न झाली. मुंबईनाका येथील विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक येथे ही बैठक आयोजित करण्यात आली होती. यावेळी सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंटचे मा.डॉ.अरूण मुडबिद्री, मा.प्रा.संगीता डोके, मा.प्रा.निता जोशी, मा.श्री.आलोक चित्रे यांनी मार्गदर्शन केले.

सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंटने यासाठी गर्हमेंट प्रोजेक्ट सेल या नावाने स्वतंत्र विभाग

सुरू केला आहे. बचत गटातील महिला आणि पुरुष अशा ४५३ जणांचा समन्वयक गट स्थापन करण्यात आला असून सुरुवातीला त्यांना प्रशिक्षित केले जाणार आहे. नंतर त्यांच्या सहकार्याने विभागवार समित्यांची स्थापना करून प्रशिक्षण दिले जाणार आहे. तसेच सर्व बचत गटांचा प्राथमिक अभ्यास करून ब्यू प्रिंट तयार केली जाणार आहे. मोहिमेच्या पहिल्या टप्प्यात नाशिक, पुणे येथील २५ बचत गटांची निवड करण्यात आली आहे. 'ग्रासरूट टू ग्लोबल' ही पंचसूत्री राबवली जाणार आहे. त्यात सकारात्मक दृष्टिकोन, आत्मविश्वास, यशस्वी होण्याचा निर्धार, योग्य प्रशिक्षण, नवी दिशा या पाच गोष्टी निश्चित करण्यात आल्या होत्या. या बैठकीसाठी श्री.विश्वास ठाकूर, मा.डॉ.अस्मिता पाटील, मा.श्रीमती सुनीता निमसे, मा.श्रीमती भारती देशमुख, मा.श्रीमती संगीता सुराणा तसेच १५० हून अधिक महिला उपस्थित होत्या.

७) सावित्री-यशस्विनी विक्री केंद्र उद्घाटन शुक्रवार, दिनांक १२ डिसेंबर २००८ :- पुणे येथे सावित्री-यशस्विनी विक्री केंद्राचा शुभारंभ पुणे सकाळचे संपादक मा.श्री.यमाजी मालकर यांच्या हस्ते मार्केट यार्ड परिसरात झाला. यावेळेस पुणे जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी मा.श्री.शाम वर्धने कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते. याप्रसंगी श्री.मालकर म्हणाले की, सावित्री-यशस्विनी विक्री केंद्र म्हणजे ख-या अर्थाने यशस्विनी अभियान व महाराष्ट्र शासन हातात घालून सामाजिक बांधिलकीचा आदर्श जोपासत आहेत. यातून महिलांना रोजगार मिळण्याबरोबरच महिलांचे सबलीकरण होत आहे, हे महत्त्वाचे ठरावे.

८) यशस्विनी अभियान नवीन प्रकल्प बैठक गुरूवार, दिनांक २५ डिसेंबर २००८ : यशस्विनी अभियानातर्फे विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक येथे बैठकीचे आयोजन करण्यात आले होते. या बैठकीस तालुका, जिल्हा व राज्यस्तरीय समन्वयकांना निमंत्रित करण्यात आले होते. त्यात वर्षभरातल्या विविध उपक्रमांचा आढावा घेण्यात आला. तसेच १ एप्रिल २००९ ते ३१ मार्च २०१० मध्ये राबविण्यात येणा-या उपक्रमांबाबत सखोल चर्चा झाली. त्यात ५०० नवीन सहसमन्वयकांची नेमणूक करण्यात येणार असून २५००० नवीन बचत गट जोडण्याचा अभियानाचा संकल्प आहे व आपल्या विभागात दर महिन्याला दोन उपक्रम महिलांसाठी राबवण्याच्या कार्यक्रमावर भर देण्यात आला. तसेच महिलांसाठी वक्ता प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात येणार आहे.

सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस मॅनेजमेंट व यशस्विनी अभियान यांच्यात सामंजस्य करार झालेला असून मु.पो.लव्हाळे, ता.मुळशी, जि.पुणे येथे एक दिवसीय व्यवस्थापन प्रशिक्षण कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. ह्यात महाराष्ट्रातील विविध भागातील राज्यस्तरीय, विभागीय, जिल्हा तसेच पश्चिम महाराष्ट्रातील पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर व सोलापूर या जिल्ह्यांतील तालुका समन्वयकांनी सहभाग नोंदवला. या कार्यशाळेचे उद्घाटन मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांचे हस्ते झाले. याप्रसंगी सिम्बॉयसिसच्या प्राचार्य तथा संचालक मा.डॉ.विद्या येरवडेकर, सिम्बॉयसिसचे संचालक, मा.डॉ.अरूण मुडबिंदी, मा.प्रा.संगीता डोके, मा.प्रा.निता जोशी, मा.डॉ.राहुल जोशी यांनी मार्गदर्शन केले.

याप्रसंगी बोलताना मा.सौ.सुप्रिया सुळे म्हणाल्या की, बचत गट महिलांच्या वस्तूंना, पदार्थांना कॉर्पोरेट बाजारपेठ मिळण्याबरोबरच तिच्या कर्तृत्वाला व्यापक अवकाश, दिशा मिळावी हाच कार्यशाळा आयोजनामागचा हेतू आहे.

मा.डॉ.विद्या येरवडेकर म्हणाल्या की, सिम्बॉयसिस बचत गटांच्या माध्यमातून पब्लिक सेक्टरमध्ये काम करण्यात यशस्वी होत आहे. बचत गटांचा सकारात्मक प्रतिसाद हीच आमची ऊर्जा आहे. कार्यशाळेच्या दुस-या सत्रात मा.प्रा.संगीता डोके यांनी बचत गटांच्या प्रशिक्षणाचे नेमके स्वरूप आणि त्यात महिलांचा सक्रिय संबंध यांचे महत्त्व विषद केले व यासाठी व्यवस्थापनातील कुठल्या घटकांचा उपयोग करता येईल याची माहिती दिली.

मा.डॉ.अरूण मुडबिंदी यांनी सांगितले की, कुठल्याही क्षेत्रात काम करत असतांना लागणारी कार्यक्षमता, स्वप्न पाहण्याची वृत्ती, संघभावना म्हणजेच यशस्वी होण्याची गुरुकिल्ली यांची सांगड घातली पाहिजे. विविध

क्षेत्रातील यशस्वी व्यक्तिमत्त्वांचा परिचय आणि त्यांच्या यशाचे गमक यांचाही त्यांनी शोध घेतला. शेवटच्या सत्रात 'म्युझिक क्लिनिक' हा अभिनव कार्यक्रम मा.डॉ.राहुल जोशी यांनी सादर केला. त्यात त्यांनी स्वर संवेदना हा विषय घेऊन संगीताचा मनावर, शरीरावर नेमका काय परिणाम होतो हे सप्रयोग स्पष्ट केले. संगीतातल्या सात सुरांनी आयुष्य, मानसिक आरोग्य कसं सुंदर करता येते, स्वरांमधून मिळणारे निरंतर सुख, हयातून मिळणारी ऊर्जा याची स्वरमय मांडणी केली. महिलांशी संवाद साधत कार्यक्रमाची रंगतही वाढवली. संगीतातून स्वास्थ्य किती प्रभावीपणे मिळवता येते याचा हा प्रयोग होता. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी सिम्बॉयसिसच्या मा.श्रीमती शीतल पुरंदरे, मा.श्री.आलोक चित्रे, मा.श्री विजय ढोके, मा.श्री.केदार रावणगावे, मा.श्रीमती.अनुजा कानडे, मा.श्री.विश्वजीत पाटील आदिंनी परिश्रम घेतले. यशस्विनी अभियानाचे जाने,०९ पासून कंपनीत रुपांतर करण्यात आलेले आहे.

१५. शिक्षण विकास मंच

सर्वांगीण शैक्षणिक गुणवत्ता विकास कार्यशाळा :

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबईने शिक्षणविषयक कार्यासाठी 'शिक्षण विकास मंच' स्थापन केला आहे. याच्या निमंत्रक मा.खासदार,सौ.सुप्रिया सुळे या आहेत. तर संयोजक म्हणून राज्यात व केंद्रात शिक्षण विभागाच्या सचिव पदाची जबाबदारी सांभाळलेल्या व शिक्षण क्षेत्रात आदराचे स्थान असलेल्या मा.डॉ.कुमुद बन्सल या आहेत. विशेष सल्लागार मा.डॉ.वसंत काळपांडे आहेत व समन्वयक श्री.दत्ता बाळसराफ हे आहेत.

१) दि.११ सप्टेंबर २००८-शिक्षण विकास कार्यशाळा :

दि.११ सप्टेंबर २००८ रोजी सकाळी ९.०० ते १०.०० या कालावधीत कार्यशाळेस उपस्थित तज्ञांची नोंदणी करण्यात आली. नोंदणीच्या वेळी त्यांना प्रतिष्ठानकडे प्राप्त झालेले लेख एका पुस्तिकेच्या स्वरुपात देण्यात आले. उद्घाटनाचे सत्र सकाळी १० वाजता सुरु झाले. प्रतिष्ठानच्या विश्वस्त आणि शिक्षण विकास मंचाच्या निमंत्रक खासदार मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी सर्व उपस्थितांचे स्वागत केले. जागतिक परिस्थितीत झपाट्याने बदल होत आहेत. या बदलत्या काळात शिक्षणाचा विकास अधिक जोमाने होऊन तो 'संख्ये' बरोबरच गुणवत्तेच्या अंगानेही होणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी सांगितले. या सर्वात शिक्षकांची भूमिका अतिशय महत्त्वाची आहे. या कार्यशाळेत सर्व पैलूंवर सांगोपांग चर्चा होऊन तज्ञांनी केलेल्या शिफारशींचा शासनाच्या सहकार्याने प्राथमिक शिक्षणाची गुणवत्ता उंचावण्यासाठी खूप उपयोग होईल अशी आशा त्यांनी व्यक्त केली.

शिक्षण विकास मंचाच्या संयोजक मा.डॉ.कुमुद बन्सल यांनी प्रास्ताविक केले. या कार्यशाळेची उद्दिष्टे विषद करून कार्यपद्धति काय राहिल ते त्यांनी स्पष्ट केले. महाराष्ट्र शासनाच्या शालेय शिक्षण विभागाचे सचिव,श्री.संजय कुमार यांनी शालेय शिक्षणाच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वाच्या विषयावर कार्यशाळा आयोजित केल्याबद्दल प्रतिष्ठानचे आभार मानले.

महाराष्ट्र शासनाच्या ग्रामविकास विभागाचे सचिव,मा.श्री.बलदेव सिंह यांनी राज्यात जिल्हा परिषद शाळांची संख्या सर्वात जास्त असून या शाळांमध्ये शिकणा-या विद्यार्थ्यांची संख्याही जास्त असल्याचे नमूद करून या शाळांची गुणवत्ता उंचावण्यावर सर्वाधिक भर देण्याची गरज असल्याचे सांगितले. या कार्यशाळेत केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी करण्यासाठी ग्रामविकास विभाग शालेय शिक्षण विभागास सर्व प्रकारचे सहकार्य देईल असे त्यांनी सांगितले.

यानंतर मुंबई महानगरपालिकेचे आयुक्त मा.डॉ.जयराम फाटक यांनी आपल्या अभ्यासपूर्ण भाषणात विविध देशांतील शालेय शिक्षण व्यवस्थेची उदाहरणे देऊन विद्यार्थ्यांनी अधिक शिकावेसे वाटत असेल आणि प्रभावी रीतीने शिकावेसे वाटत असेल तर त्यांच्या अध्ययनाचा कालावधी (दिवस व तास) वाढवला पाहिजे या मुद्यावर भर दिला.

महाराष्ट्र राज्याचे मा.शालेय शिक्षणमंत्री मा.प्रा.वसंत पुरके यांची सुरुवातीपासून या कार्यशाळेस उपस्थिती

होती.

गट कार्य : उपस्थित तज्ञांना विद्यार्थी विकास, शिक्षकांची भूमिका, समाज आणि पालक यांचा सहभाग आणि एस.एस.सी बोर्डापुढील आव्हाने या चार गटांपैकी आपापल्या इच्छेनुसार कोणत्याही एका गटात सहभागी होण्याची विनंती करण्यात आली. सहभागी तज्ञांनी आपापल्या गटांची निवड केल्यानंतर गटकार्याला सुरुवात झाली. या चारही गटांच्या मदतीसाठी प्रत्येक गटातील एका अनुभवी आणि तज्ञ अधिका-याने/स्वयंसेवी संस्थेच्या प्रतिनिधीने गट कार्यवाह म्हणून काम पाहिले. या चारही गटांसाठी गट कार्यवाहक म्हणून काम पाहिलेल्या अधिका-यांची नावे पुढीलप्रमाणे :-

गट

विद्यार्थी विकास:

शिक्षकांची भूमिका:

समाज व पालक:

एस.एस.सी बोर्डापुढील आव्हाने:

गट कार्यवाहक

श्री.लक्ष्मीकांत पांडे, शिक्षण उपसंचालक, अमरावती विभाग, अमरावती

श्री.गोविंद नांदेडे, शिक्षण उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर

श्रीमती उषा राणे, प्रथम यांचा सहभाग मुंबई

श्रीमती बसंती रॉय, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, मुंबई
विभागीय मंडळ, वाशी

गट कार्याच्या वेळी चारही गटांच्या कार्यपद्धतीत सुसूत्रता असावी आणि त्यांना काही अडचणी असल्यास त्यांचे निराकरण व्हावे यासाठी मा.शालेय शिक्षणमंत्री प्रा.वसंत पुरके, मा.खा.सौ.सुप्रिया सुळे, मा.डॉ.कुमुद बन्सल आणि मा.डॉ. वसंत काळपांडे हे चारही गटांमध्ये चर्चेत सहभागी झाले होते.

गटांच्या अहवालांचे सादरीकरण चारही गटांचे अहवाल तयार झाल्यानंतर त्यांचे सर्व तज्ञांसमोर संबंधित गटांच्या गट कार्यवाहकांनी सादरीकरण केले. सादरीकरणाच्या या सत्राचे संचालन मा.खा.सौ.सुप्रिया सुळे, मा.डॉ.कुमुद बन्सल आणि मा.श्रीमती फरिदा लांबे, मा.डॉ. वसंत काळपांडे यांनी केले. चारही गटांचे सादरीकरण झाल्यानंतर त्यावर खुली चर्चा करण्यात आली. खुल्या चर्चेत आलेल्या सूचनांचा अंतर्भाव संबंधित गटांच्या गट कार्यवाहकांनी आपापल्या गटांच्या अहवालांमध्ये करून हे मसुदे मा.डॉ.कुमुद बन्सल यांच्याकडे दिले.

समारोप सत्र : यानंतर समारोपाचे सत्र सुरु झाले. या सत्राला प्रमुख पाहुणे म्हणून मा.उपमुख्यमंत्री श्री.आर.आर.पाटील, मा.शालेय शिक्षणमंत्री प्रा.वसंत पुरके आणि ग्रामविकासमंत्री मा.श्री.विजयसिंह मोहिते पाटील हे उपस्थित होते.

मा.खा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी प्रमुख पाहुण्यांचे स्वागत केले. या कार्यशाळेनंतर विभागवार चर्चासत्रे आयोजित करण्याची कल्पना असल्याचे त्यांनी सांगितले. ग्रामीण आणि शहरी भागातील अंतर कमी करण्याची गरज असल्याचे प्रतिपादन करून आपण इतर राज्यांपेक्षा मागे रहायला नको असे त्यांनी सांगितले.

मा.डॉ.कुमुद बन्सल यांनी समारोप सत्र सुरु होईपर्यंतच्या कार्यक्रमाचे इतिवृत्त आणि चार गटांच्या शिफारशी सादर केल्या.

ग्रामविकासमंत्री मा.श्री.विजयसिंह मोहिते पाटील यांनी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या या उपक्रमाचे स्वागत केले. ते आपल्या भाषणात म्हणाले की जिल्हा परिषद शाळांमध्ये शिक्षण मागे आहे असा सूर निघतो. सर्वांगीण गुणवत्ता विकास कार्यक्रम सर्व जिल्हा परिषद शाळांमध्ये सर्व राज्यात राबवला जात आहे. या कार्यक्रमांमुळे जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळांमध्ये शिक्षणाची पातळी वाढत आहे. पण प्रगतीचा वेग कमी आहे. हा वेग

वाढवण्यासाठी. आजच्या कार्यशाळेतील शिफारशी खूप महत्त्वाच्या ठरतील. शालेय शिक्षण विभागाने या शिफारशींबाबत घेतलेल्या निर्णयांची ग्रामविकास विभाग मनापासून अंमलबजावणी करेल असेही त्यांनी सांगितले.

मा.शालेय शिक्षकांसाठी चांगल्या चेतनश्रेणी, चांगल्या सेवाशर्ती, सेवा सुरक्षितता याबाबतीत शासनाने वेळोवेळी निर्णय घेतले आहेत. शिक्षक चिंतामुक्त कसा होईल याची काळजी शासनाने घेतली आहे, आता शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेची काळजी घ्यावी असे त्यांनी सांगितले. आपल्या सेवा शर्तीबद्दल दक्ष राहणा-या शिक्षकांनी आपल्या विद्यार्थ्यांबद्दलच्या उत्तरदायित्वाबद्दलही तेवढेच दक्ष राहिले पाहिजे असेही त्यांनी सांगितले.

मा.उपमुख्यमंत्री श्री.आर.आर.पाटील यांनी ही कार्यशाळा आयोजित करून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान शासनानेच काम करून शासनाला मदत करत असल्याचे सांगून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या कार्याबद्दल कौतुकोद्गार काढले. ते आपल्या भाषणात म्हणाले की रस्ते बांधणे, खडे बुजवणे ही कामे महत्त्वाची आहेत. पण शिक्षण त्यापेक्षाही महत्त्वाचे आहे, कारण शिक्षण न मिळाल्यामुळे मुलांच्या आयुष्यात पडणारा खड्डा कधीही भरून निघणारा नसतो.

शिक्षणात शिक्षक हा सर्वात महत्त्वाचा घटक आहे. पण शिक्षणक्षेत्रातील सगळ्या त्रुटींचे खापर केवळ शिक्षकांवर फोडता येणार नाही. चांगल्या शिक्षणासाठी शासनाचे धोरण चांगले असावे लागेल. संस्थाचालक सेवाभावी असावे लागतील. या गोष्टींचा दोष शिक्षकांना देता येणार नाही. शिक्षणाचे प्रश्न सोडवतांना व्यवहार आणि वास्तव यांची सांगड घालावी लागेल.

सर्वच बिघडले आहे, कशात काही दमच नाही असा नकारात्मक सूर काढण्याची स्पर्धाच सध्या सुरू झाली आहे. खरोखरच आपल्या शिक्षणात काही तथ्य नाही काय?

सगळेच काही नाउमेद होण्यासारखे नाही. सर्वकष धोरण ठरवण्यासाठी अशा संवादाची, चर्चाची गरज असते असे नमूद करून शासन या शिफारशी स्वीकारील अशी मा.उपमुख्यमंत्री यांनी ग्वाही दिली. समारोप सत्राच्या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन मा.श्रीमती बसंती रॉय यांनी केले.

गटांनी केलेल्या शिफारशी

पुढील चार गटांनी केलेल्या शिफारशी अनुक्रमे : १) विद्यार्थी विकास,, २) शिक्षकांची भूमिका, ३) समाजाचा आणि पालकांचा सहभाग, आणि ४) एस.एस.सी.बोर्डपुढील आव्हाने

या शिफारशी करतांना संबंधित गटांनी प्रतिष्ठानकडे प्राप्त झालेले लेख, गट कार्याच्या वेळी गटात सहभागी झालेल्या सदस्यांनी केलेल्या सूचना, उद्घाटन सत्रात निमंत्रित अतिथींच्या भाषणांतील मुद्दे, उद्घाटन सत्रात, तसेच गटांच्या अहवालांच्या सादरीकरणाच्या वेळी खुल्या चर्चेत प्रतिनिधींनी केलेल्या सूचना या सर्वांचा विचार केला.

शासनाला सादर केलेल्या शिफारशी :

गटांनी सादर केलेल्या शिफारशीपैकी पुढील निकष पूर्ण करणा-या शिफारशी परिशिष्ट-मध्ये दिल्या आहेत :-

१) ज्या शिफारशींची अंमलबजावणी केल्यानंतर काही दृश्य बदल दिसू शकतील अशाच शिफारशींचा अंतर्भाव या सहपत्रात केला आहे. केवळ सैद्धांतिक शिफारशींचा समावेश टाळला आहे. २) ज्या शिफारशींमध्ये अभिप्रेत असलेल्या दृश्य बदलांचे व्यक्तिनिरपेक्ष (objective) किंवा व्यक्तिसापेक्ष (subjective) अशा दोनपैकी कोणत्याही पध्दतीने ज्यांचे मोजमाप करणे शक्य आहे अशाच शिफारशींचा समावेश या सहपत्रात केला आहे. ३) केवळ व्यवहार्य असलेल्या शिफारशींचाच या सहपत्रात समावेश केला आहे. शासनाच्या धोरणाशी विसंगत, प्रचंड आर्थिक भार अंतर्भूत असलेल्या, आणि प्रशासकीयदृष्ट्या ज्यांची अंमलबजावणी करणे अतिशय कठीण आहे अशा शिफारशींचा विचार करण्यात आलेला नाही. ४) सर्वांगीण गुणवत्ता विकास कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीबाबत शासनाच्या क्रीडा विभागाने दिनांक २६ एप्रिल २००७ रोजी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयात सविस्तर सूचनांचा

समावेश केला आहे. या शासन निर्णयात वरील चार क्षेत्रांशी संबंधित ज्या सूचनांचा समावेश करण्यात आला आहे, त्या सूचनांशी संबंधित शिफारशी, तसेच ज्यांबाबत शासनाने यापूर्वीच निर्णय घेतले आहेत अशा शिफारशी या सहपत्रातून वगळल्या आहेत.

२) दि. ८ ऑक्टो. २००८ - आढावा बैठक :

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या शिक्षण विकास मंचातर्फे गुरुवार दि. ११ सप्टेंबर २००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण सेंटर येथे प्राथमिक शिक्षण : शैक्षणिक गुणवत्ता कार्यशाळा घेण्यात आली होती. या कार्यशाळेसाठी राज्यभरातून २७५ प्रतिनिधी उपस्थित होते. या कार्यशाळेची आढावा बैठक मा.सौ.सुप्रियाताई सुळे यांच्याबरोबर झाली. यामध्ये शिक्षण विकास मंचाचे पुढील कार्यक्रमांची सविस्तर चर्चा करण्यात आली. या बैठकीत नागरी भागातील प्राथमिक शिक्षणावर गुणवत्ता विकास कार्यशाळा तसेच ग्रामशिक्षण समित्यांच्या सक्षमीकरणासाठी सरपंच परिषद घेण्याचे ठरविण्यात आले. या बैठकीला शिक्षण विकास मंचाचे संयोजक मा.डॉ. कुमुद बन्सल, सल्लागार डॉ.वसंत काळपांडे, श्रीमती बसंती रॉय, श्री.हेरंब कुलकर्णी, श्री. दत्ता बाळसराफ हजर होते.

३) दि. २० ऑक्टो. २००८ - शिक्षण विकास मंचाच्या वतीने पुढील वर्षाच्या कार्यक्रमाच्या नियोजनासाठी संयोजक मा.डॉ.कुमुद बन्सल यांच्या मार्गदर्शनाखाली बैठकी घेण्यात आल्या.

४) १४ नोव्हें. २००८ - शिक्षण विकास मंचाच्यावतीने घेण्यात आलेल्या सर्वांगीण शैक्षणिक गुणवत्ता कार्यशाळेतील विद्यार्थी विकास, शिक्षकांची भूमिका, समाज आणि पालक, 'एस.एस.सी. बोर्डापुढील आव्हाने' या विषयावर महाराष्ट्रातील शिक्षण क्षेत्रातील तज्ञ मंडळींकडून तसेच प्रशासकीय अधिकाऱ्यांकडून लेख मागविण्यात आले होते. या लेखांची 'शैक्षणिक गुणवत्ता : आव्हान आणि आव्हान' या नावाची पुस्तिका तयार करण्याचे ठरले होते. याच्या पूर्वतयारीसाठी संयोजक डॉ.कुमुद बन्सल, सल्लागार डॉ.वसंत काळपांडे, समन्वयक श्री.दत्ता बाळसराफ यांच्या उपस्थितीत बैठक घेण्यात आली.

दि.२५ नोव्हें. २००८ रोजी मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथी दिनी मा. प्राचार्य श्रीमती लिलाताई पाटील यांच्या हस्ते मा.ना. शरदराव पवार, कृषि मंत्री, भारत सरकार व अध्यक्ष, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या प्रमुख उपस्थितीत प्रकाशन करण्यात आले.

५) दि. ७ व ८ डिसें. २००८ - प्राथमिक शिक्षण परिषद

पुणे जिल्हा परिषदेच्या वतीने महुंगळे पडवळ ता. मंचर, जि. पुणे येथे प्राथमिक शिक्षण परिषद घेण्यात आली. या परिषदेला श्री. सुरेश पाटील उपस्थित होते.

६) दि. १८ डिसें. २००८ - शिक्षण विकास मंचाच्या वतीने चव्हाण सेंटर येथे नागरी भागातील प्राथमिक शिक्षणाच्या कार्यशाळेच्या पूर्वतयारीसाठी बैठक घेण्यात आली.

७) दि. ३० जानेवारी २००९ - महापौर परिषद २००९

शिक्षण विकास मंचाच्यावतीने नागरी भागातील प्राथमिक शिक्षणाच्या गुणवत्तेच्या संदर्भात घेण्यात येणाऱ्या कार्यशाळेच्या पूर्वतयारीसाठी मा.श्री.सुप्रियाताई सुळे यांच्याबरोबर ही बैठक घेण्यात आली.

शहरी भागातील शिक्षणाचे प्रश्न ग्रामीण भागातील शिक्षणापेक्षा वेगळे होतात. पण राज्यस्तरावरील

शैक्षणिक धोरणे सर्वसाधारणपणे ग्रामीण भाग डोळ्यांसमोर ठेवून आखली जातात. हे स्वाभाविकही आहे. शहरी भागाच्या गरजांचा त्यात वेगळा विचार केलेला नसतो. यापुढच्या काळात शहरी भागातील शैक्षणिक समस्यांचा आणि शैक्षणिक गुणवत्तेचा वेगळा विचार करावा लागेल. या निमित्ताने दि.६ फेब्रुवारी २००९ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांच्या संयुक्त विद्यमाने बृहन्मुंबई महानगरपालिका सभागृहात आयोजित करण्यात आली. कार्यशाळेचे उद्घाटन मुंबईच्या महापौर मा.डॉ.शुभा राऊळ यांनी केले. ही कार्यशाळा आयोजित करण्यामागची भूमिका शिक्षण विकास मंचच्या निमंत्रक मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी मांडली. महाराष्ट्र शासनाच्या शालेय शिक्षण विभागाचे सचिव मा.श्री.संजयकुमार हे कार्यशाळेच्या उद्घाटन प्रसंगी विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते. मा.डॉ.जयराज फाटक, आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांनी या कार्यशाळेचे अध्यक्षस्थान भूषवले. या कार्यशाळेत राज्यातील २२ महानगरपालिकांच्या विविध घटकांचे प्रतिनिधित्व करणा-या व्यक्तींना निमंत्रित करण्यात आले. यांत महानगरपालिकांचे महापौर, महानगरपालिका शिक्षण समित्या किंवा शिक्षण मंडळे यांचे सभापति, महानगरपालिकांचे शिक्षण विषयाचे काम पाहणारे उपायुक्त, महानगर पालिकांचे शिक्षणाधिकारी, महानगरपालिका क्षेत्रातील शिक्षणविषयक कार्य करणा-या स्वयंसेवी संस्थांचे प्रतिनिधी, महानगरपालिका क्षेत्रातील शिक्षण संघटनांचे प्रतिनिधी, अपंगांच्या शिक्षणावर कार्य करणा-या संस्थांचे प्रतिनिधी आणि शासकीय अधिकारी अशा प्रतिनिधींचा समावेश होता. कार्यशाळेला २७४ प्रतिनिधी उपस्थित होते. बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या महापौर डॉ.शुभा राऊळ, पुणे महानगरपालिकेच्या महापौर श्रीमती राजलक्ष्मी भोसले, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या महापौर, श्रीमती अपर्णा डोके, नवी मुंबई महानगरपालिकेच्या महापौर अंजली भोईर आणि भिवंडी महानगरपालिकेचे महापौर श्री.जावेद दळवी, मीरा भाईंदर महानगरपालिकेचे महापौर श्री.मैनुद्दीन बागवान इत्यादि यावेळी उपस्थित होते.

७.१) कार्यशाळेचा संपूर्ण दिवसाचा कार्यक्रम :

या कार्यशाळेसाठी महानगरपालिका क्षेत्रात केलेल्या सर्वेक्षणाच्या आधारे प्रथम, मुंबई यांनी स्वतः केलेल्या सर्वेक्षणाच्या आधारे, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई यांनी त्यांच्याकडे उपलब्ध असलेल्या महानगरपालिका क्षेत्राशी संबंधित आकडेवारीच्या आधारे, आणि शिक्षणाधिकारी, बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील शैक्षणिक आव्हाने आणि उल्लेखनीय उपक्रम यावर आधारित असे तीन सद्यस्थितिदर्शक निबंध तयार करून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानकडे पाठवले होते. हे तीनही निबंध या कार्यशाळेत सहभागी झालेल्या प्रतिनिधींना वाटण्यात आले. उद्घाटनानंतर या तीनही विषयांवर संबंधित संस्थांच्या प्रतिनिधींनी सादरीकरणे केली. यानंतर कार्यशाळेत सहभागी असलेल्या प्रतिनिधींपैकी काहींनी आपले विचार मांडले. यानंतर पुढील पाच विषयांवर गट कार्यासाठी कार्यशाळेतील प्रतिनिधी आपापल्या निवडीनुसार पुढील पाचपैकी एका गटात गटकार्यासाठी सहभागी झाले. विद्यार्थी विकास, शिक्षणकांची भूमिका, पालक आणि समाज यांची भूमिका, महानगरपालिकांतील प्राथमिक शिक्षणाच्या क्षेत्रातील प्रशासकीय आव्हाने आणि अपंगांचे शिक्षण.

७.२) कार्यशाळेत चर्चेसाठी घेतलेले विषय :

या कार्यशाळेत पाच विषयांवर प्रामुख्याने चर्चा झाली. : १. विद्यार्थी विकास : विद्यार्थ्यांचा बौद्धिक, शारीरिक, भावनिक, सामाजिक अशा सर्व अंगांनी विकास, त्यांच्यांत आवश्यक त्या कौशल्यांचा विकास आणि त्यासाठी शालेय वेळापत्रकात त्यांना असलेले स्थान व उपाययोजना या बाबींवर चर्चा झाली. पर्यावरणाच्या -हासाचा प्रश्न संपूर्ण देशालाच-खरे म्हणजे सर्व जगालाच भेडसावत आहे. शालेय स्तरापासून पर्यावरण जागृतीसाठी प्रयत्न होणे गरजेचे आहे. शैक्षणिक तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञान या क्षेत्रात फार वेगाने प्रगति होत आहे. इंटरनेट, मल्टिमिडीया, संगणक, प्रकल्प पद्धति, स्वयंअध्ययन अशा विविध तंत्रांचा वापर अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेत कसा

करून घ्यावा यावरही विचार झाला. जीवन कौशल्यांचे शिक्षण आणि प्राथमिक स्तरापासून व्यावसायिक शिक्षणाची अभ्यासक्रमाशी सांगड कशी घालावी यावरही चर्चा झाली. भाषा माध्यमे, विद्यार्थ्यांचा आर्थिक आणि सामाजिक स्तर, विद्यार्थ्यांची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, विविध अभ्यासक्रमांच्या शाळा यामुळे महानगरपालिका क्षेत्रात कमालीची विविधता आणि विषमता आढळून येते. या पार्श्वभूमीवर महानगरपालिकांमधील मुलांना गुणवत्तापूर्ण प्रशिक्षण कसे द्यायचे हा एक महत्त्वाचा मुद्दा चर्चेसाठी होता. अनेक महानगरपालिकांनी पालकांचा इंग्रजी माध्यमाकडे असलेला ओढा लक्षात घेऊन इंग्रजी माध्यमाच्या शाळा सुरु केल्या आहेत. त्यांच्या सद्यस्थितीचा आढावा घेणेही गरजेचे होते. गळतीचे शुन्य प्रमाण, किमान अध्ययन क्षमता, स्थलांतरित पालकांची मुले, झोपडपट्ट्यांमधील मुले, इतर वंचित घटकांतील मुले यांच्या शिक्षणाचे प्रश्न यावर विशेषत्वाने विचार झाला.

७.३) शिक्षकांची भूमिका : विद्यार्थी विकासात सर्वात महत्त्वाची जबाबदारी असते ती शिक्षकांची. त्यादृष्टीने त्यांचे उत्तरदायित्व, शिक्षण संघटनांची भूमिका, शिक्षकांच्या सेवाशेती, त्यांचे प्रशिक्षण आणि व्यावसायिक विकास या बाबींवर या गटात चर्चा झाली.

७.४) पालक आणि समाज यांची भूमिका : ग्रामीण भागासारखा शहरी भागात एकजिनसीपणा नसतो. विद्यार्थ्यांचे पालकही त्यांच्या कामाच्या व्यापामुळे शाळेकडे फारसे लक्ष देऊ शकत नाहीत. अशा परिस्थितीत पालक आणि समाज यांचा सहभाग कसा मिळवता येईल. पालक शिक्षक संघ, प्रभाग शिक्षण समित्या, शालेय व्यवस्थापन समित्या यांची परिणामकारकता कशी वाढवता येईल, शालेय व्यवस्थापन समित्या यांच्या सदस्यांचे प्रशिक्षण यावर चर्चा झाली. परिसरातील तज्ञ आणि कारागीर यांचा विद्यार्थ्यांचे अध्ययन-अध्यापन आणि इतर शैक्षणिक उपक्रम यांत सहभाग कसा घ्यावा यावरही चर्चा झाली.

७.५) महानगरपालिकांतील प्राथमिक शिक्षणाच्या क्षेत्रातील प्रशासकीय आव्हाने : बृहन्मुंबई महानगरपालिका, पश्चिम महाराष्ट्रातील इतर महानगरपालिका आणि विदर्भ व मराठवाडा या भागातील महानगरपालिका यांच्यासाठी वेगवेगळे कायदे लागू आहेत. मुंबई प्राथमिक शिक्षण अधिनियम, १९४७ ची अंमलबजावणी १९४९ पासून लागू झाली. त्यानंतर राज्यात प्रचंड प्रमाणात स्थित्यंतरे झाली. या पार्श्वभूमीवर नवीन अधिनियम लागू करण्याबाबत चर्चा झाली. राज्यसभेतील मुलांचा मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क विधेयक, २००८ च्या संदर्भात हा मुद्दा फारच महत्त्वाचा ठरतो. त्याचबरोबर शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या नेमणुका आणि सेवाविषयक प्रश्न यांवरही चर्चा झाली. महानगरपालिका त्यांच्या शाळांतील विद्यार्थ्यांना मोठ्या प्रमाणावर विविध सुविधा उपलब्ध करून देतात. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक आणि इतर साहित्यही पुरवतात. या सर्व बाबी दर्जेदार कशा असतील आणि त्या विद्यार्थ्यांना वेळेवर कशा उपलब्ध होतील यावर चर्चा झाली. शालेय पोषण आहार योजना आणि सर्व शिक्षा अभियान या दोन अतिशय महत्त्वाच्या योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी कशी करायची हा चर्चेसाठी महत्त्वाचा मुद्दा होता.

७.६) अपंगांचे शिक्षण : राज्यात अपंगांच्या शिक्षणासाठी पुढील तीन योजनांची अंमलबजावणी सुरु आहे.

सामाजिक न्याय विकास विभागाच्या अपंग कल्याण आयुक्तालयामार्फत सुरु असलेल्या विशेष शाळा,, शालेय शिक्षणाच्या प्राथमिक शिक्षण संचालनालयामार्फत सुरु असलेली अपंग एकात्मिक शिक्षण योजना आणि शालेय शिक्षण विभागाच्या प्राथमिक शिक्षण परिषदेमार्फत सुरु असलेल्या सर्व शिक्षा अभियानाखालील समावेशित शिक्षण योजना. या तीन योजनांमध्ये अपंग विद्यार्थ्यांचा सहभाग कसा वाढीला लागेल, या योजनांची परिणामकरिता कशी वाढीला लागेल, या योजनांमध्ये सहभागी झालेल्या विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण शिक्षण कसे देता येईल यावर चर्चा झाली.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

राज्यस्तरीय पारितोषिकासाठी निवड झालेल्या
मा. प्राचार्य लिलाताई पाटील मनोगत व्यक्त करताना

मा. डॉ. रघुनाथ माशेलकर, ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ
व इस्रो चे अध्यक्ष मा. श्री. जी. माधवन् नायर
चर्चा करताना

शैक्षणिक गुणवत्ता : आव्हान आणि आवाहन
या पुस्तकाचे प्रकाशन करताना
प्राचार्य लिलाताई पाटील, सोबत
श्रीमती कुमुद बन्सल व
श्री. वसंतराव काळपांडे

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

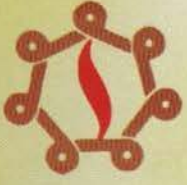

ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा -२००८-
प्रमुख पाहुणे श्री. प्रकाश मोहाडीकर,
डॉ. रवींद्र बापट, कोषाध्यक्ष व
श्री. शरद काळे, सरचिटणीस
आणि ज्येष्ठ नागरिक सत्कार मूर्ती

विभागीय केंद्र, लातूर
यांच्यावतीने सत्कार स्विकारताना
नेत्रतज्ञ पद्मभूषण डॉ. तात्यासाहेब लहाणे सोबत
केंद्राचे अध्यक्ष डॉ. जनार्दन वाघमारे

विभाग्य केंद्र, कोकण यांच्यावतीने
खान उद्योग गरज आणि पर्यावरण संरक्षण परिसंवाद

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

विभागीय केंद्र कोकण -
जागतिक महिला दिनानिमित्त घेतलेला महिला मेळावा

विभागीय केंद्र, अमरावतीचे उदघाटन

विभागीय केंद्र अमरावतीच्यावतीने
मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या
पुण्यातिथी निमित्त घेण्यात आलेला कार्यक्रम

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

विधी साक्षरता कार्यशाळा-रयत शिक्षण संस्थेचे
पंचरत्न अध्यापक विद्यालय, उरण

विभागीय केंद्र नाशिक व कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान
यांचा अमृतगाथा कार्यक्रम.

विभागीय केंद्र कराड यांचेवतीने
मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जयंती दिनी
त्यांच्या प्रिती संगम येथील समाधीवर
पुष्पहार अर्पण करताना केंद्राचे उपाध्यक्ष
मा. श्री. वाळासाहेब पाटील

७.७) कार्यशाळेचे फलित : धर्म-जाती-पक्षनिरपेक्ष असे व्यासपीठ चर्चा आणि विचारविनिमय यांच्यासाठी उपलब्ध करून देण्याच्या यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या भूमिकेला अनुसरून या कार्यशाळेच्या निमित्ताने महानगरपालिका आणि शासनाचे अधिकारी, स्वयंसेवी संस्थांचे प्रतिनिधी, शिक्षक संघटनांचे प्रतिनिधी यांचा व्यापक स्वरूपाचा सहभाग मिळाला. नागरी क्षेत्रातील प्राथमिक शिक्षण या विषयावर राज्य पातळीवर व्यापक स्वरूपाची चर्चा घडवून आणण्याच्या दृष्टीने आयोजित केलेली राज्यातील बहुधा ही पहिलीच कार्यशाळा असावी. शहरी भागातील शिक्षणाच्या प्रश्नांचे स्वरूप अनेक बाबतीत वेगळे असते, त्यामुळे शहरी भागातील शिक्षणाच्या प्रश्नांचा राज्याची शैक्षणिक धोरणे ठरवताना सर्व क्षेत्रांबरोबर एकत्रित विचार करण्याबरोबरच वेगळा विचार करणेही आवश्यक ठरते ही दृष्टी या कार्यशाळेमुळे उपस्थित प्रतिनिधींना मिळाली. नागरी क्षेत्रातील प्राथमिक शिक्षणाविषयी अनेक महत्त्वाच्या सूचना या कार्यशाळेत प्राप्त झाल्या. त्यांचा विचार करून महाराष्ट्र शासनाला धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी शिफारसी पाठवण्यात येतील. या कार्यशाळेसाठी गोळा झालेली आकडेवारी, साहित्य, सादरीकरणे यांचा उपयोग करून एक पुस्तक यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानमार्फत प्रकाशित करण्यात येईल. या पुस्तकाचा उपयोग शहरी भागातील प्राथमिक शिक्षणाशी संबंधित व्यक्तींना संदर्भ ग्रंथ म्हणून वापर करता येईल.

१०. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची विभागीय केंद्रे

१. विभागीय केंद्र, पुणे :

१) या केंद्राचे काम विश्वस्त मा.श्री.ज्ञानेश्वरबापू खैरे, मा.श्री.अंकुश काकडे, माजी महापौर, पुणे आणि माजी महापौर श्री.शांतिलाल सुरतवाला हे पहातात. मा.डॉ.राम ताकवले केंद्राचे अध्यक्ष म्हणून रुजू झाल्यापासून त्यांचे मार्गदर्शन घेतले जाते.

२) प्रतिवर्षाप्रमाणे दि.२८ जून ०८ रोजी सकाळी ५ ते ९ या वेळेत वारक-यांना अल्पोपहाराचे वाटप करण्यात आले.

३) पुणे केंद्राचे बैठकीत मा.श्री.ज्ञानेश्वरबापू खैरे यांनी 'सकाळ बालमित्र प्रबोधिनी' यांचे सहकार्याने इयत्ता आठवीचे विद्यार्थ्यांसाठी पुणे महापालिकेच्या वसंतराव पाटील विद्यानिकेतनमध्ये चर्चासत्राचे कार्यक्रम आयोजित करतो त्याच धर्तीवर सदर शाळेच्या राज्य प्रज्ञा शोध व राष्ट्रीय प्रज्ञा शोध या परीक्षांसाठी तयार करण्यात येणा-या गरीब, होतकरू, मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी श्री.भिडे यांनी शाळेच्या मुख्याध्यापिकेंशी चर्चा करून तयार केलेला प्रस्ताव मांडला. त्याला मा.शांतिलाल सुरतवाला व मा.अंकुशराव काकडे यांनी पाठिंबा दिल्यामुळे सदर शिक्षण विषयक प्रकल्प हाती घेण्यात आला आहे. सदर प्रकल्पाखाली इयत्ता ७वी चे परीक्षेत स्कॉलरशीप मिळविलेल्या विद्यार्थी तसेच इयत्ता सातवीच्या वार्षिक परीक्षेत ९० टक्के दरम्यान गुण प्राप्त केलेल्या निवडक २७ विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र प्रज्ञा शोध या प्रथम स्तरावरील परीक्षेसाठी प्रत्येकी रु.१६०/- ची पुस्तके मा.शांतिलाल सुरतवाला व मा.अंकुशराव काकडे यांनी ४० टक्के डिस्काउंट मिळवून उपलब्ध करून दिली.

श्री.भिडे यांनी या विद्यार्थ्यांसाठी पहिला 'पेपर मॅटल एबिलिटी टेस्ट' याविषयावर १८ व्याख्याने दिली. नॅचरल सायन्सीस या विषयावर श्री.अमित झोडगे तर इतिहास, भूगोल व नागरिक शास्त्र या विषयांवर श्री.अविनाश आढाव यांची मार्गदर्शनपर व्याख्याने आयोजितण्यात आली. ही सर्व व्यवस्था शाळेचे श्री.वाघसर जे या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करीत असतात त्यास शाळेचे व्यवस्थापनाचे मान्यतेनुसार पुरक म्हणून करण्यात आली.

याशिवाय महाराष्ट्र प्रज्ञा शोध परीक्षेचे मागील २००२ सालापासूनचे पेपर्स या विद्यार्थ्यांकडून सरावासाठी सोडवून घेण्याची जबाबदारी श्री.भिडे यांनी घेतली. यापैकी एका सराव चाचणीचे सुपरव्हिजन प्रा.पंडीत यांनी पार पाडले.

महाराष्ट्र प्रज्ञा शोध परीक्षेच्या निकालावरून जे विद्यार्थी राष्ट्रीय प्रज्ञा शोध परीक्षेसाठी निवडले जातील त्यांना सदर परीक्षेसाठी लागणारे मार्गदर्शन उपलब्ध करून या गरीब, होतकरू व मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना पोस्ट

ग्रॅज्युएट पदवीपर्यंतचा मार्ग खुला करणे व पुणे विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु श्री.व्ही.जी.भिडे, डॉ.माशेलकर इत्यादींचे प्रयत्नाने पुण्यामध्ये केंद्र शासनाने ज्या एकूण तीन संस्थांपैकी एक प्रशिक्षण संस्था बेसिक सायन्सीसच्या प्रशिक्षणासाठी स्थापन केली आहे. त्यातील मागासवर्गीयांच्या रिकाम्या राहिलेल्या सीट्स भरण्यासाठी उमेदवार अशा प्रयत्नांतून उपलब्ध व्हावेत यादृष्टीने कार्यक्रमाचा पाया घालण्याचा प्रयत्न आहे.

४) भारती विद्यापीठाचे सोशल सायन्स सेंटरच्या सर्वश्री,कोंकरे व जाधव यांना श्री.भिडे यांनी मार्गदर्शन करून त्याबाबत एक प्राथमिक प्रस्ताव तयार करून सादर करण्यात आला आहे. खासदार मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी आपण या प्रस्तावात लक्ष घालण्यास श्री.प्रविणसिंह परदेशी, आयुक्त,पुणे महापालिका यांना सांगते असे आश्वासन दिले आहे. प्रा.पंडीत यांनी सर्वश्री कोंकरे व जाधव यांनाऑगस्ट ०८ ते फेब्रुवारी ०९ या काळात कार्यानुभवासाठी प्रति. सप्ताह दोन दिवस मार्गदर्शन केले.

५) विभागीय केंद्र,पुणे व सहकार मुद्रणालयाचे वतीने मा.श्री.अंकुशराव काकडे यांनी आयोजित केलेल्या आर्यभूषण पुरस्काराचे वितरण कौसमॉस को.ऑप.बँकेचे अध्यक्ष श्री.मुकुंदराव अभ्यंकर यांना, तर नरूभाऊ लिमये पुरस्कार 'सकाळ'चे माजी संपादक श्री.एस.के.कुलकर्णी यांना प्रदान करण्यात आला.

६) नाट्यचित्रकला अकादमीने प्रतिष्ठानचे विश्वस्त, मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांचेशी चर्चा करून एकपात्री प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन केले होते.

७) 'नेचर वॉक' या संस्थेच्या वतीने भरविलेल्या प्रकाश चित्रांचे प्रदर्शनाचे उद्घाटन मा. खासदार सौ.सुप्रिया सुळे यांचे हस्ते झाले. त्यास विभागीय केंद्र,पुणेचे प्रतिनिधी उपस्थित होते. तेथे त्यांनी वन विभागाचे अधिका-यांशी झालेल्या चर्चेत सहभाग घेतला.

८) मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला व मा.श्री.अंकुशराव काकडे यांनी १३ वर्षांखालील मुलांसाठी नेहरू स्टेडियमवर यशवंतराव चव्हाण चषक क्रिकेटच्या स्पर्धा दि.२१.४.०८ रोजी आयोजित केल्या. त्यात सुपरस्टार क्लबला विजेतेपद मिळाले. त्यास मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला यांचे हस्ते चषक देण्यात आला.

९) रविवार दि.२८ सप्टेंबर ०८ रोजी स्वरराज छोटा गंधर्व स्मृती संगीत सभेचे आयोजन मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला व मा.श्री.अंकुशराव काकडे यांनी केले. मा.चित्तरंजन कोल्हटकर यांचे हस्ते छोटा गंधर्व पुरस्कार तसेच स्व.नरूभाऊ लिमये पुरस्कार व वसंतराव देशपांडे पुरस्कार सौ.रजनी जोशी, भरत बल्लवल्ली व गोवा कला अकादमी यांना वितरण करण्यात आले. कार्यक्रमात स्वराधीश भरत बलवल्ली यांच्या संगीत सभेने बहार आणली.

१०) 'मा.यशवंतराव चव्हाण व आजचा महाराष्ट्र' या विषयावर परिसंवाद आयोजित करण्यात आला. पद्मविभूषण मा.डॉ.श्री.मोहन धारिया अध्यक्षस्थानी होते. मा.श्री.सा.रे.पाटील व डॉ.आनंद पाटील यांची भाषणे झाली. व मा.श्री.अंकुशराव काकडे यांनी प्रास्ताविक केले. मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला यांनी आभार मानले.

११) दिवाळी पहाट : सदरचा कार्यक्रम दि.२८.१०.०८ रोजी सारसबागेत घेण्यात आला. त्यात श्रीमंत बाबासाहेब पुरंदरे व मा.खासदार श्री.सुरेश कलमाडी तसेच मा.श्री.बापूसाहेब खैरे, आमदार श्री.रमेश बागवे, मा.श्री.अंकुशराव काकडे व मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला उपस्थित होते. राष्ट्रकुल युवक क्रीडा स्पर्धेच्या उत्कृष्ट संयोजनाबद्दल विभागीय केंद्र,पुणेच्या वतीने मा.खा.श्री.कलमाडी यांचा सत्कार करण्यात आला. विशेष दाब म्हणजे यावेळी रक्तदान

शिविरही आयोजित करण्यात आले. त्यात २६ दात्यांनी रक्तदान केले. यास आचार्य आनंदऋषीजी रक्तपेढीचे सहकार्य लाभले. या कार्यक्रमात वा.दि.वैद्य प्राथमिक शाळेतील २० मुलींचा नृत्याविष्कार, श्री.निलेश देशपांडे यांचे बासरीवादन, स्वरालयाच्या गायकांची सुमधुर गाणी यांचा समावेश होता.

१२) पर्वती चढणे-उतरणे स्पर्धा : दि.१४ नोव्हेंबर ०८ रोजी बालदिन-नेहरू जयंतीनिमित्त प्रतिवर्षाप्रमाणे वृद्धांसाठी पर्वती चढणे-उतरणे स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. मा.श्री.अंकुशराव काकडे व मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला यांनी कार्यक्रमाचे संयोजन केले. मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला यांनी प्रत्यक्ष स्पर्धेत हिरीरीने भाग घेतला. एकूण ७८ स्पर्धकांनी स्पर्धेत भाग घेतला. स्पर्धेचा बक्षीस समारंभ इतिहास संशोधक श्री.निनाद बेडेकर यांच्या हस्ते दि.११ डिसेंबर ०८ रोजी साजरा करण्यात आला. त्यावेळी मा.श्री.बापूसाहेब खैरे अध्यक्षस्थानी होते. विभागीय केंद्र,पुणेचे सचिव व म्हाडाचे पुणे विभाग अध्यक्ष मा.श्री.अंकुशराव काकडे यांनी स्वागतपर प्रास्ताविक केले. मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला यांनी स्पर्धेची माहिती दिली. श्री.निनाद बेडेकर यांनी प्रेरक भाषणात या वृद्धांपासून युवकांनी धडा घ्यावा असा संदेश दिला. त्यांचे हस्ते या वर्षीचा 'पर्वती भूषण पुरस्कार' श्री.चंद्रकांत पवार यांना प्रदान करण्यात आला. शाल, श्रीफळ व स्मृतीचिन्ह असे पुरस्काराचे स्वरूप आहे. पर्वतीवर सलग २२ फे-या मारणारे श्री.केरबा गुरव यांचा विशेष सत्कार केला. सर्वश्री,जयप्रकाश सुराणा, रामचंद्र पानसे, चंद्रकांत पवार आदिंनी मनोगत व्यक्त केले. श्री.प्रल्हाद तापीकर यांनी आभार मानले.

१३) दैनिक सकाळ च्या एम.आय.इ. उपक्रमाचे अंतर्गत पुणे म.न.पा. च्या वसंतदादा विद्यानिकेतन शाळेशी संपर्क साधला. निवडक विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. श्री.भिडे यांच्या प्रयत्नाने ज्या २७ विद्यार्थ्यांची एम.टी.एस. परीक्षेची चांगली तयारी झाली त्यांना मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांच्या सूचनेप्रमाणे मा.यशवंतराव चव्हाण यांचे त्रिखंडात्मक चरित्र ग्रंथाचे वितरण मा..यशवंतरावांच्या स्मरणार्थ करण्यात आले.

१४) 'निवडणूक अधिनियम व नियम यात सुधारणा' या विषयावर दि.१८ डिसेंबर ०८ रोजी एक चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षपदी माजी महापौर मा.श्री.शांतिलाल सुरतवाला होते. लोकसभेच्या निवडणुकांच्या लवकरच शक्यतेमुळे या चर्चेस महत्त्व आहे असे त्यांनी नमूद करून यथोचित समारोप केला. त्यात विविध वक्त्यांनी ज्या सूचना केल्या त्यात १) लोकवस्तीनुसार शासनाने खर्चाची तरतूद करावी. २) निवडणूक नियम मोडणा-यांना पुढील दोन वेळा उभे राहण्यास बंदी करावी. ३) अपक्ष व बंडखोर त्यांना आळा बसेल अशी कार्यवाही करावी. ४) लोकप्रतिनिधींना परत बोलावण्याची तरतूद असावी. ५) पाच वर्षात एकदाच निवडणुका व्हाव्यात. ६) निवडणूकविषयक न्यायालयीन कार्यवाही कालमर्यादित व्हावी. ७) नापसंतीदर्शक खूण करण्याची मतपत्रिकेत तरतूद करावी, अशांचा समावेश होता. सदर सूचना महाराष्ट्रातील सर्व पक्षांना पाठविण्यात आल्या. त्यावर फक्त मा.श्री.माणिकराव ठाकरे यांनी पत्रोत्तर दिले व या बाबींवर लक्ष देत आहे असे कळविले आहे.

१५) अन्य कार्यक्रम :

अ. मराठीतून विज्ञान प्रसार करणा-या मराठी विज्ञान परिषदेच्या कार्यक्रमास प्रा.पंडित यांनी वेळोवेळी विभागीय केंद्र,पुणेतर्फे हजर राहून त्यामध्ये सहभाग घेतला.

ब. तसेच कै.डॉ.वि.ग.भिडे यांनी स्थापन केलेल्या बालविज्ञान चळवळीचे स्टिअरिंग कमिटीवर विभागीय केंद्र,पुणेचे सभासद म्हणून काम पाहिले.

क. त्याचप्रमाणे इन्स्टिट्यूट ऑफ इंजिनिअर्स,पुणे केंद्राच्या पाणी मंच (वॉटर फोरम) यांच्या वर्षभरातील साप्ताहिक सभात प्रा.पंडित यांनी सहभागी होऊन मुद्दे मांडले. त्याचा वृत्तांत त्या संस्थेच्या मासिक पत्रिकेत नमूद करण्यात आलेला आहे.

१६) महिला व्यासपीठ :

१६.१ काळाच्या गतिमान ओघामध्ये बदलणा-या समाज व्यवस्थेमुळे स्त्रियांवरचा मानसिक, शारीरिक ताण वाढत चालला आहे. यासाठी अनेक महिला व महिला संस्था यांच्या सहकार्याने कार्यक्रम, उपक्रमांच्या माध्यमातून हा ताण कमी करण्यासाठी, स्वबळावर स्त्रियांनी समर्थ होण्यासाठी विभागीय केंद्र,पुणे-महिला व्यासपीठाच्या अध्यक्ष, श्रीमती शैला लिमये प्रयत्न करीत असतात. त्यांत डॉ.शेवाळे यांची त्यांना मदत होत असते. मा.श्री.ज्ञानेश्वरबापू खेरे यांचे मार्गदर्शनाचा लाभ होणे आणि श्री.भिडे व प्रा.पंडीत यांचा सहभाग असतो.

१६.२ विभागीय केंद्र,पुणे महिला व्यासपीठ व माझी मैत्रीण चॅरिटेबल ट्रस्टच्या वतीने पोळ्या, पुरणपोळ्या, ठेपले यांचे प्रशिक्षण तसेच मार्केटींग, ब्रँडिंग यावर श्रीमती शैला लिमये व प्रा.पंडीत यांनी मार्गदर्शन केले. तसेच नवीन गट विकसित करण्यास त्यांना 'स्पेन्सर' या मॉलमध्ये संधी देण्याच्या दृष्टीने प्रशिक्षण देण्यात आले. त्याचा उपयोग झाला.

१६.३ कवि संमेलन आयोजित करण्यात आले. त्याचे डॉ.अस्मिता शेवाळे यांनी संयोजन केले.

१६.४ मा.खासदार.सौ.सुप्रिया सुळे यांच्या वाढदिवसानिमित्त दि.२८.८.०८ रोजी 'आरोग्य आणि रक्तदान शिविर' वडगाव,मावळ येथे आयोजित करण्यात आले. तसेच अल्प दरात चष्मे वाटप करण्यात आले. त्याचे संयोजन डॉ.अस्मिता शेवाळे यांनी केले. त्यास मा.उपसभापति पंचायत समिती श्री.गणेश ढोरे व उपसरपंच श्री.बाळासाहेब ढोरे हयांची व स्थानिक वैद्य डॉक्टरांनी साहाय्य केले.

१६.५ दि.२२.६.०८ रोजी 'पाडस' या विषयावर डॉ.शेवाळे यांनी कवि संमेलन आयोजित केले. बक्षीस व प्रमाणपत्र वितरण मा.श्री.अंकुशराव काकडे व प्रा.प्रभाकर पंडीत यांचे हस्ते करण्यात आले.

१६.६ दि.१४.ऑगस्ट ०८ रोजी स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येस राष्ट्रभक्तिपर गीत/कवितांचा कार्यक्रम आयोजित केला होता. संयोजन डॉ.अस्मिता शेवाळे यांनी केले.

१६.७ दि.३० ऑगस्ट ०८ रोजी सुदृढ बालक स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. त्यास मोठा प्रतिसाद मिळाला. संयोजन डॉ.अस्मिता शेवाळे यांनी केले. प्रा.प्रभाकर पंडीत व सन्मानीय अतिथींच्या हस्ते बक्षीसे वितरित करण्यात आली.

१६.८ सोस्वा (स्पार्टी) या संस्थेत मा.खासदार.सौ.सुप्रिया सुळे यांचे मार्गदर्शनानुसार बचतगट बैठका व प्रशिक्षणविषयक चर्चा सत्रांत श्रीमती शैला लिमये सहभागी झाल्या. महिला बचत गट वस्तुंना बिग बझार, स्पेन्सर व इतर मॉलमध्ये विक्रीसाठी व्यवस्था केली आहे.त्यानुसार आयोजित केलेल्या बचत गट पदार्थांचे दोन प्रदर्शनांना श्रीमती शैला लिमये व प्रा.पंडीत यांनी बचत गट महिलांना प्रत्यक्ष मार्गदर्शन दिले.

१६.९ अहवाल कालावधीत श्रीमती लिमये यांनी हुतात्मा राजगुरु शाळेत 'कोलाज' संबंधी तीन दिवसांचे शिबिर आयोजित केले. तसेच वाढत्या वैश्विक तपमानासंबंधी (ग्लोबल वार्मिंग) दोन दिवसांची कार्यशाळा याच हुतात्मा राजगुरु शाळेत संचालित केली. दोन्ही उपक्रमास विद्यार्थी वर्ग, शिक्षक वृंद व मुख्याध्यापिका यांचा उत्तम प्रतिसाद मिळाला.

१६.१० याच कालावधीत डॉ.शेवाळे यांनी दि.२७.१.०८ रोजी ४ विषयांवर व्याख्यानमाला आयोजित केली. तसेच येरवडा कारागृहात प्रतिष्ठानची पुस्तके मा.श्री.बापूसाहेब खैरे यांच्या परवानगीने नेऊन दिली.

१७. नवमहाराष्ट्र युवा अभियान :

अ. दि.२१ जुलै ०८ रोजी युवा अभियानाच्या राज्यस्तरीय समितीची बैठक पुणे येथील सहयाद्री सभागृहात झाली. श्री.दत्ता बाळसराफ यांनी मार्गदर्शन केले. त्यात संभावित उपक्रमांचा तपशील ठरविण्यात आला.

ब. युवा धोरणानिमित्त एक विशेष कार्यक्रम मा.खासदार सौ.सुप्रिया सुळे यांचे मार्गदर्शनानुसार घेण्यात आला. त्यास युवक विद्यार्थ्यांचा प्रचंड प्रतिसाद होता. त्याचा वृत्तांत पुणे केंद्रात समाविष्ट आहे.

२. विभागीय केंद्र, कराड :

१) 'ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम' २० एप्रिल ०८ ते २० जुलै ०८ : विभागीय केंद्र, कराड द्वारा संचालित व शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत 'ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम' वर्गाचे उद्घाटन रविवार दि.२० एप्रिल ०८ रोजी मा.श्री.राजेश विलासराव पाटील, चेअरमन, जनता बँक, कराड यांच्या शुभहस्ते संपन्न झाले. अध्यक्षस्थानी केंद्राचे सचिव श्री.मोहनराव कृष्णाजी डक्रे होते. या कार्यक्रमास विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, वाचक, पालक उपस्थित होते.

२) जागतिक पुस्तक दिन २३ एप्रिल ०८ : विभागीय केंद्र कराड व सौ.वेणूताई चव्हाण संशोधन ग्रंथालयाच्या वतीने दिनांक २३.४.०८ रोजी जागतिक पुस्तक दिनाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी ग्रंथालय अभ्यासक्रम वर्गाचे विद्यार्थी, विद्यार्थिनी ग्रंथालयातील वाचक मोठया संख्येने उपस्थित होते. मा.बी.आर.पालेकर यांनी यावेळी ग्रंथाचे मानवी जीवनातले महत्त्व त्यांचा इतिहास सांगितला. या कार्यक्रमाचे स्वागत, प्रास्ताविक, आभार श्री.अनिल पाटील यांनी मानले यावेळी ट्रस्ट व प्रतिष्ठानचे सर्व सेवक, वाचक, ग्रंथालयवर्गाचे विद्यार्थी उपस्थित होते.

३) सौ.वेणूताई चव्हाण २५ वी पुण्यतिथी कार्यक्रम : सौ.वेणूताई चव्हाण २५ व्या स्मृतिदिनानिमित्त १ जून ०८ रोजी विभागीय केंद्र, कराड व सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराड यांच्या संयुक्त विद्यमाने सकाळी ७ वाजता सौ.वेणूताईच्या व मा.चव्हाणसाहेबांच्या प्रतिमेस पुष्पहार घालून कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. यावेळी मा.श्री.पी.डी.पाटीलसाहेब, मा.आमदार श्री.बाळासाहेब पाटील, मा.श्री.अशोकरावजी चव्हाण, मा.श्री.विलासरावजी पाटील बापू (वाठारकर) मा.श्री.चेतन दादासाहेब चव्हाण (स्व.यशवंतरावजी चव्हाण यांचे नातू), मा.श्री.सुनील पवारसाहेब, मा.श्री.रामचंद्र कोळी, नगराध्यक्ष, कराड, मा.अमरसिंह पाठणकर, मा.श्री.प्रकाशराव पाटील (बापू) इत्यादि विविध मान्यवरांनी सौ.वेणूताईच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली अर्पण केली. त्याचबरोबर विविध व्यक्ती, शाळा, महाविद्यालये, सहकारी संस्थांचे प्रतिनिधी मोठया संख्येने सौ.वेणूताई स्मृती मंदिरात दिवसभर येत होते. या निमित्ताने पं.श्री.विजय कोपरकर यांचा शास्त्रीय संगीत, नाट्य संगीत, ठुमरी टप्पा, गायनाचा सुश्राव्य कार्यक्रम सौ.वेणूताई चव्हाण सांस्कृतिक सभागृहात आयोजित करण्यात आला. आदरणीय श्री.पी.डी.पाटीलसाहेब

यांनी ३ तास श्रोत्यात बसून कार्यक्रम ऐकला.

४) ग्रंथालय पाहणी-डॉ.गोरखनाथ कांबळे : प्रौढ निरंतर शिक्षण व विस्तार विभाग, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूरचे सहायक संचालक, प्रा. डॉ.गोरखनाथ कांबळे यांनी 'ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र' या अभ्यासक्रमाची पाहणी केली.

५) ग्रंथालय मार्गदर्शन व्याख्यान-मा.श्री.पी.सी.पाटील : न्यू कॉलेज कोल्हापूरचे सेवानिवृत्त ग्रंथपाल - मा.श्री.पी.सी.पाटील, चंदगड यांचे ग्रंथालय मार्गदर्शन विशेष व्याख्यान मंगळवार दि.३.६.०८ रोजी आयोजित करण्यात आले होते.

६) ग्रंथालय अभ्यास सहल दि.१०.६.२००८ : विभागीय केंद्र, कराड द्वारा 'ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम' वर्ग चालविला जातो. सौ.वेणूताई चव्हाण संशोधन ग्रंथालय या अभ्यासक्रम वर्गाचे अध्ययन आणि अध्यापन चालते. अभ्यासक्रमाचा एक भाग म्हणून मंगळवार दि.३०.६.०८ रोजी अभ्यास सहलीचे आयोजन पुढील उद्दिष्टपूर्तीसाठी करण्यात आले होते.

- ग्रंथालयाचा शास्त्रीय दृष्टिकोनातून अभ्यास करणे.
- ग्रंथालय माहितीशास्त्राची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.
- शैक्षणिक, सार्वजनिक विशेष ग्रंथालये यांचे कामकाज यांची माहिती देणे.
- विद्यार्थ्यांच्या अंगी ग्रंथपाल म्हणून काम करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
- ग्रंथालय चळवळ व प्रसार यांची विद्यार्थ्यांना माहिती देणे.

ग्रंथालयीन कामकाजाच्या प्रशिक्षणाच्या दृष्टीने अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले. या निमित्ताने विद्यार्थ्यांनी कला, वाणिज्य महाविद्यालय, सातारा, येथील ग्रंथालय, नगर वाचनालय, सातारा तसेच महाराष्ट्र मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, वाई येथे भेटी दिल्या. विद्यार्थ्यांसाठी मा.श्री.यशवंत पाटणे, सौ.जोत्स्ना कोल्हटकर या साहित्यिकाचे व्याख्यान आयोजित केली होती.

७) क्रांतिदिन : दि.९ ऑगस्ट : क्रांतिदिनाच्या निमित्ताने विभागीय केंद्र, कराड व सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराडच्या वतीने हुतात्म्यांना आदरांजली वाहण्यात आली. कार्यक्रमास सौ.वेणूताई चव्हाण संशोधन ग्रंथालयातील बहुसंख्य वाचक, कराड केंद्र व ट्रस्टचे सर्व सेवक उपस्थित होते.

८) १५ ऑगस्ट २००८ : ६१ वा स्वातंत्र्यदिन : देशाचा ६१ वा स्वातंत्र्यदिन विभागीय केंद्र, कराड (विरंगुळा) सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराड या दोन्ही संस्थामध्ये मोठ्या उत्साहाने साजरा झाला. केंद्राचे व ट्रस्टचे सर्व कर्मचारी, विविध मान्यवर, नागरिक उपस्थित होते. यावेळी ध्वजारोहणानंतर विद्यार्थ्यांना खाऊ वाटप करण्यात आला.

९) तिर्थरूप विठामाता स्मृतिदिन : संस्कार दिन व आजी-आजोबा मेळावा. : मा.यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या मातोश्री स्व.विठामाता यांचा ४३ वा स्मृतिदिन 'संस्कार दिन' म्हणून देवराष्ट्रे या यशवंतरावाजींच्या जन्मगावी विभागीय केंद्र, कराड (महिला व्यासपीठ) आणि यशवंतराव चव्हाण हायस्कूल ज्युनिअर कॉलेज, ग्रामस्थ, यशवंत शिक्षण संस्था यांच्या वतीने यशवंतराव चव्हाण स्मारक भवनात अत्यंत भावपूर्ण वातावरणात संपन्न झाला. सुमारे

२०० वयोवृद्ध आजी-आजोबा कौतुकाने मेळाव्यासाठी आले. अगदी प्रातिनिधीक स्वरूपात राजावका राजाराम शिंदे, गणपतराव महिंद, गफूर मुल्ला इत्यादि १० वृद्धांचा श्रीफळ, हार देऊन प्रमुख पाहुणे मा.श्री.अभय भंडारी यांच्या हस्ते सत्कार केला. सुवासिनींना हळद-कुंकू दिले. श्रावणी सोमवार उपवासाचा मा.यशवंतरावजींच्या आराध्य दैवत श्रीसागरेश्वराचा दिवस यासाठी उपस्थितांना उपवासाचा अल्पोपहार देण्यात आला. प्राध्यापिका सौ.शोभना रैनाक, प्रा.डॉ.सौ.विजयाताई पाटील,कोल्हापूर, त्याचप्रमाणे कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा.श्री.अभय भंडारी,वीटा यांची व कुमार झुंजार जाधव आणि कु.वृषाली पाटील यांची अभ्यासपूर्ण व मंत्रमुग्ध करणारी भाषणे झाली. यशवंतराव चव्हाण हायस्कूलचे मुख्याध्यापक श्री.गोळसटे, श्री.बाबासाहेब शिंदेसर तथा पाटील यांनी सूत्रसंचालन केले. केंद्राच्या अधिकारी/कर्मचारी यांनी परिश्रमपूर्वक कार्यक्रमाचे नियोजन केले. यशवंतरावांचे श्रद्धास्थान श्रीसागरेश्वराच्या दर्शनाने कार्यक्रमाची सांगता झाली. स्थानिक दूरदर्शन वाहिन्या त्याचप्रमाणे 'ई' टी.व्ही. या दूरदर्शन वाहिन्यांनी कार्यक्रमाचे चित्रीकरण केले. वृत्तपत्रांनीही आवर्जून नोंद घेतली.

१०) ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम वर्गाचा निकाल ९८ टक्के : विभागीय केंद्र,कराड द्वारा संचालित व शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत 'ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम' वर्गाचा निकाल ९८ टक्के लागला. या परीक्षेत सौ. सुनीता मारुती मोरे व तृप्ती सुरेश चव्हाण (७१.८१ टक्के) कु.वैशाली आनंदराव भिसे (७०.८५ टक्के) कु.पवित्रा एकनाथ नलवडे (६९ टक्के) यांनी अनुक्रमे प्रथम, द्वितीय, तृतीय क्रमांक मिळवला. कराड विभागीय केंद्राची ही ११ वी बॅच या परीक्षेत कराड केंद्रातून ३५ विद्यार्थी परीक्षेस बसले होते, त्यापैकी १८ विद्यार्थी विशेष प्राविण्यासह तर १७ विद्यार्थी द्वितीय श्रेणीत पास झाले.

११) पुण्यतिथी कार्यक्रम आढावा बैठक-दि.२०.११.०८ : देशनेते मा.यशवंतराव चव्हाण पुण्यतिथी कार्यक्रम आढावा बैठक येथील सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट,कराडमध्ये झाली. बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी डॉ.रा.गो.प्रभुणे होते.

१२) देशनेते मा.यशवंतरावजी चव्हाण २४ वे पुण्यस्मरण : देशनेते मा.यशवंतरावजी चव्हाणसाहेब यांच्या दि.२५ नोव्हेंबर २००८ रोजी २४ व्या पुण्यस्मरणानिमित्त महाराष्ट्र राज्याचे मुख्यमंत्री मा.ना.श्री.विलासराव देशमुख, मा.ना.श्री.जयंत पाटील, मा.आ.श्री.बाळासाहेब पाटील, मा.श्री.कल्लाप्पाअण्णा आवाडे, मा.श्री.विलासराव पाटील (वाठारकर), मा.श्री.विक्रमसिंह पाटणकर, मा.श्री.अशोकराव गणपतराव चव्हाण, मा.खा.श्री.श्रीनिवास पाटील, मा.श्री.रामभाऊ जोशी, मा.ना.श्री.रामराजे निंबाळकर यांनी मा.चव्हाणसाहेबांच्या समाधीवर पुष्पांजली अर्पण केली. तसेच विविध मान्यवरांनी सौ.वेणूताई चव्हाण स्मृति मंदिरामध्ये स्व.चव्हाणसाहेब व मा.सौ.वेणूताई चव्हाण यांच्या प्रतिमेस पुष्पांजली अर्पण करून आदरांजली वाहिली. सायं.५ वाजता सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट,कराड येथून साहेबांच्या प्रतिमेची मिरवणूक व पदयात्रेचे आयोजन केले.

सजवलेल्या रथातून मा.यशवंतरावजींची प्रतिमा ठेवून पदयात्रा काढण्यात आली. मा.आ.बाळासाहेब पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक-विरंगुळा बंगला-स्मृति सदन-टिळक हायस्कूल-चावडी चौक-बालाजी मंदिर- समाधीस्थळी मार्गे पदयात्रा आयोजित केली.

कराड व आसपासच्या परिसरातील सर्व महाविद्यालयातील प्राध्यापक, शिक्षक, शासकीय सेवक सहकारी संस्था बँकाचे प्रतिनिधी सेवक, शेतकरी,वकील, व्यापारी, सर्व समाजातील लोक मोठया संख्येने पदयात्रेत सहभागी झाले होते. समाधीस्थळी मा.चव्हाणसाहेबांच्या आठवणीचा जागर व विचाराचे चिंतन झाले. आ.बाळासाहेब पाटील यांच्या मार्गदर्शनाने आदरांजली सभेचा समारोप झाला. प्रतिष्ठानच्या महिला व्यासपीठाच्या निमंत्रक सौ.शोभना रैनाक यांनी आभार मानले.

१३) सावित्रीबाई फुले यांची जयंती व पुण्यतिथी : थोर समाजसेविका, ज्ञानज्योति, सावित्रीबाई फुले यांची १७८ वी जयंती दि.३ जानेवारी ०९ व ३० जानेवारी ०९ हा पुण्यतिथी कार्यक्रम विभागीय केंद्राच्या वतीने सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराड येथे संपन्न झाला.

१४) महिला बचत आरोग्य मार्गदर्शन कार्यशाळा-दि.१९ जानेवारी ०९ : सौ.वेणूताई चव्हाण सांस्कृतिक सभागृहात विभागीय केंद्र, कराड, क्षेत्रीय प्रचार कार्यालय, भारत सरकार व त्रिशक्ति महिला बचतगट विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने महिला बचतगट व महिला आरोग्य कार्यशाळेचे आयोजन केले होते. केंद्राचे सदस्य व कराड जनता उद्योगसमूहाचे शिल्पकार मा.श्री.विलासराव पाटील बापू वाठारकर, कर्नल संभाजीराव पाटील, सौ. पुष्पाताई पाटील, डॉ.सौ.शैलजा सुब्बारामन, डॉ.सौ.अंजली शहा, डॉ.अश्विनी देशपांडे, श्री.शंकराप्पा संसुडी, सौ.शोभना रैनाक यांची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमाच्या समाप्तीनंतर सौ.वेणूताई चव्हाण स्मृति मंदिरात हळदी कुंकूवाचा कार्यक्रम संपन्न झाला. यावेळी महिलांनी बचत गटाच्या माध्यमातून तयार केलेल्या विविध वस्तूंचे व खाऊ वाटपाचा कार्यक्रम झाला.

१५) डॉक्युमेंटरी फिल्म दि.२०,२१,२२ जानेवारी ०९ : विभागीय केंद्र, कराड व क्षेत्रीय प्रचार कार्यालय, भारत सरकार आणि त्रिशक्ति फाउंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२०,२१,२२ जानेवारी ०९ रोजी कराड व पाटण तालुक्यामध्ये समाज प्रबोधनात्मक डॉक्युमेंटरी फिल्मस् दाखविण्यात आल्या. दि.२०.१.०९ रोजी कराड तालुक्यातील वाघेश्वरी व वारूजी या गावी सकाळी ९ ते १२ व सायं. ६ ते ९ या वेळात तसेच दि.२१.१.०९ रोजी म्हासोली डॉंगरी भागात सायं. ६ ते ९ या वेळात विविध फिल्मस् दाखविण्यात आल्या.

दि.२२.१.०९ रोजी पाटण तालुक्यातील कोयनागरजवळ हेळवाक या दुर्गम भागात संपूर्ण दिवसभर आरोग्य व प्रबोधनात्मक कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते. या दोन्ही ठिकाणी दाखविण्यात आलेल्या फिल्मस् पुढीलप्रमाणे १) स्त्रीभ्रूण हत्या २) बालविवाह ३) ग्रामस्वच्छता ४) निर्मलग्राम ५) शांतताच्या योजना व उपक्रम अशा विविध प्रबोधनात्मक फिल्मस् दाखविण्यात आल्या.

१६) प्रजासत्ताक दिन-२६ जानेवारी ०९ : देशाचा ६० वा प्रजासत्ताक दिन केंद्राच्या कार्यालयात तसेच सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट, कराड येथे संपन्न झाला. शिवाजी हायस्कूल व विठामाता हायस्कूलमधील विद्यार्थी बॅंडपथकाने ध्वजाला मानवंदना केली. केंद्राच्या सचिवानी दोन्ही ठिकाणी ध्वजारोहण केले. यावेळी शाळेतील शिक्षक, विद्यार्थी, ट्रस्ट व केंद्राचे सेवक उपस्थित होते.

१७) स्व.सौ. वेणूताई चव्हाण जयंती-२ फेब्रुवारी ०९ : सौ. वेणूताई चव्हाण यांची ८९ व्या जयंतीनिमित्त केंद्राचे सदस्य मा.श्री.विलासराव पाटील (बापू) वाठारकर यांनी मा.चव्हाणसाहेब व स्व.सौ.वेणूताई चव्हाण यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण केले. यावेळी विविध मान्यवरांची उपस्थिती होती.

१८) 'आधुनिक महाराष्ट्राच्या जडणघडणीत यशवंतराव चव्हाण यांचे योगदान' दि.७, ८, मार्च ०९ : मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळ, औरंगाबादच्या देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबादने संस्थेच्या सुवर्ण महोत्सवानिमित्त 'आधुनिक महाराष्ट्राच्या जडणघडणीत यशवंतराव चव्हाण यांचे योगदान' याविषयावर दि.७ व ८ मार्च २००९ रोजी राष्ट्रीयचर्चासत्र आयोजित केले होते. त्यावेळी कराड केंद्रातर्फे मा.यशवंतराव चव्हाण यांनी लिहिलेले व त्यांचेवर इतर मान्यवर यांनी लिहिलेल्या ग्रंथांचे ग्रंथ प्रदर्शन आणि मा.यशवंतरावजींचे दुर्मिळ फोटो प्रदर्शनात ठेवण्यात आले. दुर्मिळ फोटोमुळे ग्रंथ प्रदर्शनास थोरवी प्राप्त झाली. संस्थेचे सरचिटणीस श्री.मधुकरराव मुळे, अध्यक्ष विठ्ठलराव लहाने, औरंगाबाद विभागाचे अध्यक्ष मा.नंदकिशोर कागलीवाल यांनी ग्रंथ व फोटो प्रदर्शनास भेट दिली.

१९) स्व.यशवंतरावजी चव्हाण यांची ९६वी जयंती-दि.१२.३.०९ : विभागीय केंद्र,कराडच्या वतीने मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या ९६ व्या जयंतीनिमित्त खालीलप्रमाणे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

‘विरंगुळा’ या यशवंतरावजींच्या निवासस्थानी सकाळी ९ वाजता मा.यशवंतरावजींच्या प्रतिमेस मा.श्री.अशोकराव चव्हाण यांच्या हस्ते प्रतिमा पूजन करण्यात आले. यावेळी अनेक मान्यवर हजर होते.

यशवंतराव चव्हाण कॉलेज ऑफ सायन्स,कराड आणि सौ.वेणूताई चव्हाण कला वाणिज्य महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, प्राध्यापिका, प्राचार्य, अन्य सेवकवर्ग यांनी सौ.वेणूताई चव्हाण सांस्कृतिक भवन ते संगमावरील समाधीस्थळ अशी पदयात्रा काढली. सजविलेल्या रथात मा.चव्हाणसाहेबांची पूर्णाकृति प्रतिमा ठेवण्यात आली होती.

मा.आमदार बाळासाहेब पाटील यांच्या अध्यक्षतेखाली ज्येष्ठ पत्रकार मा.मधुकर भावे यांचे समाधीस्थळावरील प्रीतिसंगम बागेत सुश्राव्य भाषण झाले व जनता बँक समूहाचे प्रमुख आणि विभागीय केंद्र,कराडच्या कार्यकारिणी मंडळाचे सदस्य मा.श्री.विलासराव पाटील वाठारकर, मा.श्री.अशोकराव चव्हाण, मा.श्री.शशीकांत पाटील,संपादक, दैनिक प्रीतिसंगम, दैनिक लोकमतचे कराड विभाग प्रमुख जगदीश पाटील, प्रा.थोरात याशिवाय केंद्राचे व सौ.वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्टचे सर्व सेवक या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी कार्यमग्न होते.

२०) मान्यवरांच्या भेटी : यशवंत विचारांनी पुनीत झालेल्या सौ.वेणूताईच्या स्मृतींनी सुगंधीत झालेल्या विरंगुळा व सौ.वेणूताई चव्हाण स्मृति मंदिराला देशभरातून व महाराष्ट्रातून १०१ मान्यवर, शाळा, संस्था, संघटना यांनी भेटी दिल्या.

३. विभागीय केंद्र,नागपूर :

१) बुधवार,१४ एप्रिल ०८ : डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त विविध क्षेत्रातील कर्तृत्वावर प्रकाश टाकणा-या परिसंवादाचे विभागीय केंद्र,नागपूर आणि स्नातकोत्तर मराठी विभाग, राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजन करण्यात आले. डॉ.आंबेडकर यांच्या विचारांचे अभ्यासक सर्वश्री,प्रा.अनिल नितनवरे,प्रा.प्रदीप मेश्राम, डॉ.शैलेंद्र लेंडे व डॉ.सुनील रामटेके यांनी डॉ.बाबासाहेबांच्या विविध क्षेत्रातील कर्तृत्वावर प्रकाश टाकला. अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी होते.

२) रविवार,२७ एप्रिल ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूर आणि आशीर्वाद प्रकाशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने कवयित्री सुनंदा पाटील-वैद्य यांची पहिली कादंबरी ‘स्थलांतर’ चे प्रकाशन संस्कृत विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ.पंकज चांदे यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी श्री.प्रकाश एदलाबादकर यांचे समीक्षणात्मक भाषण झाले. प्रारंभी लेखिकेने आपले मनोगत व्यक्त केले.

३) शनिवार,३ मे ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूर आणि वनराई व मराठी बोली साहित्य संघाच्या संयुक्त विद्यमाने ‘वैनगंगा लोकयात्रेतील अनुभव कथन आणि पर्यावरणावर कवि संमेलन’ आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमास श्री.गिरीश गांधी व वैनगंगेचे गाढे अभ्यासक श्री.श्रीपाद चितळे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते.

४) रविवार,४ मे ०८ : सर्वाधिक नाटके लिहून संपूर्ण महाराष्ट्रात आपला काळ गाजविणारे विदर्भाचे नाटककार कै.वि.रा.हंबर्डे यांच्या जन्मशताब्दीचा सांगता समारोह विभागीय केंद्र,नागपूर आणि नाटककार कै.वि.रा.हंबर्डे यांच्या

जन्मशताब्दी समितीच्या वतीने संपन्न झाला. अध्यक्षस्थानी ना.श्री.विलास मुत्तेमवार होते तर प्राचार्य राम शेवाळकर, डॉ.वि.भा.देशपांडे, श्री.शांताराम पोटदुखे, श्री.गिरीश गांधी प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. या कार्यक्रमास नाटय व साहित्य क्षेत्रातील अनेक मान्यवर व रसिक उपस्थित होते.

५) सोमवार,५ मे ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूर आणि ओंकार एज्युकेशन फाउंडेशनच्या संयुक्त विद्यमाने 'श्री.म.वा.ओंकार : पंचायत राज' या कार्यकारिणी सदस्य डॉ.चंद्रभान भोयर लिखित पुस्तकाचे प्रकाशन राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे माजी प्रवक्ते श्री.मा.गो.वैद्य हयांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी होते. समारंभास मा.आमदार श्री.देवेंद्र फडणवीस, अभियंता संघटनेचे श्री.कृ.रा.बिडकर, कामगार नेते श्री.हरिभाऊ नाईक उपस्थित होते.

६) गुरुवार,२२ मे ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूरच्या वतीने सुप्रसिद्ध साहित्यिक डॉ.मधुकर आष्टीकर यांच्या दहाव्या स्मृतिदिनानिमित्त कार्यक्रम आयोजित केला. अध्यक्षस्थानी डॉ.पंकज चांदे, कुलगुरु होते, श्री.गिरीश गांधी यांनी स्वागत केले. याप्रसंगी डॉ.अनंत अडावदकर व डॉ.श्रीपाद भालचंद्र जोशी यांचीही भाषणे झाली. शहरातील साहित्यिकांची लक्षणीय गर्दी या कार्यक्रमाला होती.

७) शनिवार,२४ मे ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूर व विदर्भ डेली न्यूजपेपर्स असोसिएशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'शेतक-यांच्या संदर्भात विदर्भातील वृत्तपत्रांची भूमिका' हे चर्चासत्र आयोजित केले. या चर्चासत्रात श्री.चंद्रकांत वानखडे, डॉ.शरद पाटील, श्री.प्रकाशन पोहरे यांनी आपले विचार मांडले. अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी होते.

८) शनिवार,१२ जुलै ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूरच्या पुढाकाराने आणि कवी कुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालयाच्या सहकार्याने कालिदास दिनानिमित्त 'आषाढस्ये प्रथम दिवसे' हा संगीतपूर्ण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. भारताचे पहिले अर्थमंत्री व व्यासंगी विद्वान कै.चिंतामण द्वारकानाथ देशमुख यांनी मेघदूताचे केलेले मराठी समश्लोकी रुपांतर याचा आधार घेऊन २७ मराठी श्लोक व काही मूळ संस्कृत श्लोक समाविष्ट करून 'आषाढस्ये प्रथम दिवसे' हा सांगितिक रसग्रहणात्मक कार्यक्रम झाला. डॉ.दत्ता हरकरे, अमर कुलकर्णी, मंजिरी वैद्य, सुरभि ढोमणे यांचे दर्जेदार गायन, साजेश रागांची निवड करून केलेली उत्तम संगीत रचना तसेच सचिन ढोमणे (तबला व पखवाज), विक्रम जोशी (मायनर्स), आनंद मास्टे (की बोर्ड) अमर शेंडे (व्हायोलिन) शिवलाल यादव (बासरी), संदीप गुरनुले (संवादिनी) यांची सुरेख संगती यामुळे हा कार्यक्रम अविस्मरणीय झाला. सौ.रेणुका देशकर यांनी सर्वच गीतांना एकजीव करणारे केलेले निवेदन हे या कार्यक्रमाचे वैशिष्ट्य होते. कार्यक्रमाची संकल्पना व त्याचे विशेष मार्गदर्शन श्री.गणेश नायडू यांचे होते. प्रमुख अतिथी कुलगुरु डॉ.पंकज चांदे होते.

९) सोमवार,१४ जुलै ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूरच्या वतीने विदर्भातील ज्येष्ठ अभिनेते श्री.राम जाधव यांनी मुंबईच्या ललिता बापट यांनी 'नटसम्राट' चे संक्षिप्त 'मी नटसम्राट' हा आगळा वेगळा प्रयोग सादर केला.

१०) गुरुवार,१७ जुलै ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूरच्या पुढाकाराने व डॉ.द.भि.कुळकर्णी अमृतमहोत्सवी सत्कार समितीच्या सहयोगाने डॉ.द.भि.कुळकर्णी अमृतमहोत्सवी सत्कार करण्यात आला. अध्यक्षस्थानी पॉप्युलर प्रकाशनचे श्री.रामदास भटकळ होते. प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ.उषाताई देशमुख उपस्थित होत्या. श्री.गिरीश गांधी यांनी प्रारंभी स्वागतपर भाषण केले तर डॉ.वि.स.जोग यांनी प्रास्ताविक केले. श्री.रामदास भटकळ हयांच्या शुभहस्ते डॉ.द.भि.कुळकर्णी यांचा शाल,श्रीफळ व गणपतीची मुर्ती, मानपत्र देऊन सत्कार करण्यात आला.

११) शनिवार,१९ जुलै ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूर व ऋचा प्रकाशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने सौ.सुनंदा पाटील-

वैद्य यांच्या 'मी शिळा होणार नाही' या काव्यसंग्रहाचे प्रकाशन डॉ.द.भि.कुळकर्णी यांच्या हस्ते करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी होते.

१२) रविवार, २० जुलै ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूर आणि सम्यक साहित्य मंच यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'पाणी' या विषयावर गजलधारा आयोजित करण्यात आली. अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी होते. प्रमुख अतिथी म्हणून आकाशवाणीचे कार्यक्रम अधिकारी श्री.अमर रामटेके व विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर शिक्षणशास्त्र विभागाचे डॉ.भीमराव गोटे उपस्थित होते. २० गजलकारांनी पावसाच्या विविध छटा आपल्या गजलातून उलगडून दाखविल्या.

१३) शुक्रवार, ८ ते १० ऑगस्ट ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूर आणि मनोहर ग्रुप यांच्या संयुक्त विद्यमाने नागपुरातील ज्येष्ठ चित्रकार श्री.डी.के.मनोहर यांचा सत्कार व त्यांनी अपंग व वृद्धावस्थेतही कचरा म्हणजे झाडाची पाने, पाला, वाळलेले गवत, वाळलेल्या शेंगा, कांद्यांची साले, झाडाच्या साली, काड्या, बिया, पक्षांची जमिनीवर पडलेली पिसे अशा टाकावू वस्तूंचा वापर करून तयार केलेल्या निसर्गचित्रे, व्यक्तिचित्रे हिंदुचे विविध सण अशा जवळपास ८० चित्रांच्या प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले. ज्येष्ठ आणि श्रेष्ठ नाटककार श्री.महेश एलकुंचवार यांच्या हस्ते डी.के.मनोहर यांचा व त्यांच्या पत्नीचा सत्कार करण्यात आला. अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी होते.

१४) रविवार, १० ऑगस्ट ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूर व साहित्य विहार, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'बहुभाषिक' कवि संमेलन आयोजित करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ.पंकज चांदे होते.

१५) रविवार, ७ सप्टेंबर ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूर आणि मराठी बोली साहित्य संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ.हरिश्चंद्र बोरकर लिखित 'खडी गंमत : विदर्भाचे लोक लेणे' या पुस्तकाचा प्रकाशन सोहळा व ग्रंथचिंतन सोहळा आयोजित करण्यात आला. प्रमुख अतिथी श्री.गिरीश गांधी होते. याप्रसंगी प्रा.डॉ.प्रदीप विटाळकर, डॉ.लता लांजेवार, डॉ.गुरुप्रसाद पारवमोडे व सोहळ्याचे अध्यक्ष डॉ.किसन पाटील यांनीही आपले विचार मांडले.

१६) रविवार, २१ सप्टेंबर ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने 'अंतरीची वादळे' हा सांगितिक काव्य वाचनाचा कार्यक्रम नागपूर केंद्राच्या सौ.मनीषा साधू आणि पुण्याचे श्री.वैभव जोशी यांनी सादर केला. याप्रसंगी श्री.गिरीश गांधी, डॉ.सुलभाताई हेल्लकर, डॉ.आशाताई सावदेकर प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. सौ.शुभदा फडणवीस आणि श्री.विवेक अलोणी यांनी अर्थवाही निवेदन केले तर श्री.राजेश पाणुरकर यांनी बासरीचे पार्श्वसंगीत दिले.

१७) शनिवार, २७ सप्टेंबर ०८ : राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त 'राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज तृतीय साहित्य संमेलनाचे' विभागीय केंद्र, नागपूर आणि राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठाच्या संयुक्त विद्यमाने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई येथे आयोजित करण्यात आले. उद्घाटन प्रसंगी संमेलनाध्यक्ष डॉ.अशोक कामत यांनी ग्रामगीतेतून राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराजांनी दिलेल्या साहित्यावर वैचारिक मंथन मांडले.

याप्रसंगी उद्घाटक मा.खासदार बाळासाहेब विखे-पाटील, स्वागताध्यक्ष राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ.श.नू.पठाण, विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष श्री.गिरीश गांधी व उपाध्यक्ष श्री.विजय जिचकार आणि संमेलन आयोजन समितीचे सचिव डॉ.अक्षयकुमार काळे उपस्थित होते.

या संमेलनातील पहिला परिसंवाद 'राष्ट्रसंतांचे व्यक्तित्व व सामाजिक तत्त्वज्ञान' हा होता. परिसंवादाचे अध्यक्ष ज्येष्ठ कवी प्रा.ज्ञानेश वाकुडकर, वक्ते डॉ.सुभाष सावरकर, डॉ.राम घोडे, प्रा.न.म.जोशी यांनी आपले विचार

मांडले.

‘ग्रामगीता : सद्यःस्थिति व परिवर्तनाच्या दिशा’ या दुस-या परिसंवादात अध्यक्ष डॉ.उषाताई देशमुख, वक्ते प्राचार्य रामदास डांगे, मा.श्री.ज्ञानेश्वर रक्षक यांनी आपले मौलिक विचार मांडलेत.

या संमेलनात ‘विसा बुक्स’ प्रकाशन तर्फे राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज : व्यक्ती आणि वाङ्मय या डॉ.अक्षयकुमार काळे संपादित ग्रंथाचे प्रकाशन करण्यात आले. समारंभात विशेष अतिथी मा.आमदार श्री.उल्हासदादा पवार उपस्थित होते.

१८) मंगळवार, ३० सप्टेंबर ०८ व बुधवार दि.१ ऑक्टोबर ०८ : अण्णासाहेब गुंडेवार महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त ‘संत तुकाराम महाराज : व्यक्ती, वाङ्मय आणि कार्य’ या द्विदिवसीय चर्चासत्राचे विभागीय केंद्र,नागपूर, राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठ आणि अण्णासाहेब गुंडेवार महाविद्यालय,नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजन करण्यात आले होते. चर्चासत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ.सदानंद मोरे होते. या चर्चासत्रामध्ये अण्णासाहेब गुंडेवार महाविद्यालयाचे सचिव अॅड.बाबासाहेब सुनकर, श्री.गिरीश गांधी यांनीही आपले विचार मांडले. व्यासपीठावर प्राचार्य डॉ.मधुकर रोडे,डॉ.अक्षयकुमार काळे उपस्थित होते.

१९) ३ ऑक्टोबर ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूरच्या वतीने प्रसिद्ध ज्येष्ठ कवयित्री सौ.आशा पांडे यांच्या ‘अर्चना’ या भक्ती-काव्यसंग्रहाचे प्रकाशन करण्यात आले.

२०) ७ ऑक्टोबर ०८ : सॅन फ्रॉसिस्को येथे आयोजित जागतिक परिषदेत उत्कृष्ट पेपर पुरस्कारासाठी प्रसिद्ध कथालेखिका-कवयित्री प्रा.शुभांगी रथकंठीवार यांच्या शोध निबंधाची निवड झाली. यासाठी विभागीय केंद्र,नागपूरच्या वतीने त्यांचा सत्कार माजी खासदार श्री.दत्ता मेघे यांच्या हस्ते करण्यात आला.

२१) १० ऑक्टोबर ०८ : विभागीय केंद्र,नागपूरच्या वतीने प्रसिद्ध ज्येष्ठ कवयित्री डॉ.सौ.सुलभा हेल्लेकर यांच्या मधुर काव्याचा आस्वाद देणारा ‘दूर दिव्यांच्या सायंकाळी’ हा अभिवाचनाचा आगळावेगळा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या प्रमुख पाहुण्या प्रसिद्ध लेखिका सौ.आशा बगे होत्या. कार्यक्रमाची निर्मिती केंद्राचे श्री.गिरीश गांधी यांची होती. संकल्पना डॉ.प्रज्ञा आपटे यांची होती. अभिवाचन डॉ.शुभा साठे व श्री.प्रकाश देवा यांनी केले.

२२) १३ ऑक्टोबर ०८ : भालचंद्र नेमाडे यांच्या साहित्यावरील चर्चासत्र विभागीय केंद्र,नागपूर व स्नातकोत्तर मराठी विभाग, राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठ आणि डॉ.एम.के.उमाठे कला व रामचंद्र मोखारे वाणिज्य महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आले होते. अध्यक्षस्थानी डॉ.राजन गवस व समारंभाध्यक्ष डॉ.शशीकांत सावंत होते. श्री.किशोर उमाठे, प्राचार्य डॉ.डी.व्ही.नाईक व श्री.गिरीश गांधी विशेष अतिथी होते. चर्चासत्राचे उद्घाटक साहित्यिक व विचारवंत डॉ.भा.ल.भोळे होते. संपूर्ण चर्चासत्राची संकल्पना आभार प्रदर्शन करणारे केंद्राचे सरचिटणीस डॉ.अक्षयकुमार काळे यांची होती.

२३) १७ ऑक्टोबर ०८ : यथोचित शिक्षण असूनही उपेक्षित राहिलेले सुनील यावलीकर यांनी स्वअर्जित चित्रकलेच्या माध्यमातून समाजातील दाहक व विचारप्रवर्तक घटनांचे दर्शन देणा-या सुमारे ८५ चित्रांचे प्रदर्शन विभागीय केंद्र,नागपूरच्या वतीने १७,१८,१९ ऑक्टोबर ०८ रोजी आयोजन करण्यात आले. या प्रदर्शनाचे उद्घाटक नागपूरचे पोलीस आयुक्त मा.श्री.प्रवीण दीक्षित यांनी केले. याप्रसंगी लोकसत्ताचे संपादक,श्री.प्रवीण बर्दापूरकर, अहमदनगरचे ज्येष्ठ चित्रकार श्री.श्रीधर अंभोरे आणि श्री.गिरीश गांधी यांनीही मनोगत व्यक्त केले.

२४) १७ ऑक्टोबर ०८ : राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठाचं कुलगुरु डॉ.श.नू.पठाण, यांच्या 'टाकीचे घाव' या आत्मचरित्रात्मक पुस्तकावर चर्चा आणि प्रकट मुलाखत असा कार्यक्रम विभागीय केंद्र, नागपूर आणि मराठी स्नातकोत्तर विभाग, राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आला. अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ विचारवंत व समीक्षक डॉ.वि.स.जोग होते. प्रारंभी नागपूरचे पोलीस आयुक्त मा.श्री.प्रविण दीक्षित यांच्या शुभहस्ते डॉ.श.नू.पठाण यांचा सत्कार करण्यात आला. डॉ.हेमंत खडके, डॉ.संध्या अमृते, वंदना फरसोले आणि श्री.गिरीश गांधी या मान्यवर वक्त्यांनी 'टाकीचे घाव' या पुस्तकावर सांगोपांग चर्चा करून पुस्तकाच्या समाजोपयोगीतेवर प्रकाश टाकला.

२५) २१ ऑक्टोबर ०८ : ज्येष्ठ साहित्यिक श्री.वसंत चिंचाळकर यांच्या आत्मकथनपर 'यक्षप्रश्न' या पुस्तकाचे प्रकाशन प्रसिध्द साहित्यिक व विचारवंत डॉ.भा.ल.भोळे यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले.

२६) १ नोव्हेंबर ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूर आणि 'सकाळ' च्या संयुक्त विद्यमाने सकाळ करंडक एकांकिका स्पर्धेत भाग घेणा-या सर्वच कलाकारांसाठी एक दिवसाचे शिबीर घेण्यात आले. कलावंतांचे गट पाडून ज्येष्ठ रंगकर्मी योगेश सोमण यांनी चर्चा केली. नंतर आवाजातील चढ-उतार, हावभाव, देहबाली, नेपथ्य, प्रकाशयोजना, पात्रांची निवड आदि अनेक बाबींची तांत्रिक माहिती दिली. शिबिराचे उद्घाटन श्री.गिरीश गांधी यांनी केले.

२७) १ नोव्हेंबर ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूर आणि देशभक्त आनंदराव कळमकर प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'संमेलन वैनगंगेच्या लेकरांचे' आयोजित करण्यात आले. अध्यक्ष प्राचार्य राम शेवाळकर होते. केंद्रीय मंत्री मा.ना.श्री.विलास मुत्तेमवार यांनी गोसेखुर्द प्रकल्पाची माहिती देऊन हा प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर पूर्व विदर्भाचा चेहरामोहरा बदलणार असल्याचे सांगितले. वैनगंगेच्या परिसरात सर्वाधिक वन व खनिज संपत्ती असून एक योजना राबवून या भागाचा विकास करता येईल असे श्री.धनंजय धार्मिक यांनी सांगितले. डॉ.हरिश्चंद्र बोरकर व डॉ.श्रीपाद चितळे यांनीही वैनगंगेचे महत्त्व सांगितले. याप्रसंगी विविध क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणारे डॉ.भालचंद्र सुभेदार, डॉ.मधुकर वासनिक, बाबासाहेब सुनकर यांचा 'वैनगंगेची लेकरे' म्हणून श्री.गिरीश गांधी यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

२८) १० नोव्हेंबर ०८ : विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने विदर्भातील कवी अनिल शेंडे यांच्या 'सर्वरंगी-मर्मस्पर्शी' काव्यमैफिलीचे आयोजन करण्यात आले. ही मैफिल श्रेष्ठ कवी श्री.सुधाकर गायधनी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाली.

२९) १९ नोव्हेंबर ०८ : पुणे येथे झालेल्या राष्ट्रकुल युवा क्रीडा स्पर्धेत ४८ किलो वजनाच्या वेटलिफ्टिंगमध्ये सुवर्णपदक मिळविणा-या अमरावतीच्या कु.दीक्षा गायकवाडचा विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सत्कार करण्यात आला. विदर्भ हॉकी असोसिएशनचे अध्यक्ष मा.श्री.बी.सी.भरतिया व माजी महापौर मा.श्री.अटलबहादुर सिंग हयांचा सत्कार करण्यात आला. सत्कारासोबत तिला रु.पंचवीसहजार रोख व माजी खासदार यांच्या वतीने सोन्याची साखळी देण्यात आली.

३०) २५ नोव्हेंबर ०८ : मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या २४ व्या पुण्यतिथीनिमित्त विभागीय केंद्र, नागपूर आणि विश्वास एज्युकेशन सोसायटीच्या संयुक्त विद्यमाने आंबेडकरी साहित्यिक प्रा.वामन निंबाळकर यांचे व्याख्यान आयोजित केले होते. 'साहित्यप्रेमी यशवंतराव आणि त्यांची सामाजिक दृष्टी' हा त्यांच्या व्याख्यानाचा विषय होता. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष श्री.गिरीश गांधी होते.

३१) १७ डिसेंबर ०८ : महाराष्ट्राचे थोर शायर स्व.भाऊसाहेब पाटणकर यांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त गझलकार भीमराव पांचाळे यांच्या 'गझल संध्या' हा कार्यक्रम विभागीय केंद्र, नागपूर आणि राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठाच्या स्नातकोत्तर मराठी विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आला.

३२) २५ डिसेंबर ०८ : दरवर्षीप्रमाणे घेण्यात आलेल्या सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ माजी खासदार मा.श्री.दत्ता मेघे यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. विभागीय केंद्र, नागपूर, जिल्हा परिषद, शिक्षण विभाग आणि अक्षरभूषण मधुकर भाकरे प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेल्या यंदाच्या स्पर्धेत ऐंशीहजार विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. या पारितोषिक वितरणाच्या प्रसंगी महाराष्ट्राचे अन्न व नागरी पुरवठामंत्री मा.ना.श्री.रमेश बंग, प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. प्रास्ताविक श्री.गिरीश गांधी यांनी केले.

३३) १ फेब्रुवारी ०९ : विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सौ.वासंती वैद्य यांच्या 'एकलव्या' या कादंबरीचे प्रकाशन पाँडेचरीच्या माजी नायब राज्यपाल मा.डॉ. रजनी राय यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले.

३४) रविवार १५ फेब्रुवारी ०९ : विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने लोककवी श्री.ज्ञानेश वाकुडकर यांच्या 'नदी' या नवें खंडकाव्यावर आधारित आगळ्या वेगळ्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री.गिरीश गांधी उपस्थित होते. याप्रसंगी विदर्भाचे ज्येष्ठ नेते, विचारवंत व रसिक मा.श्री.जांबुवंतराव थोटे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते.

३५) 'बा.सी.मढेकर यांचे साहित्य' दि.२७ व २८ फेब्रुवारी ०९ : विभागीय केंद्र, नागपूर आणि राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठाच्या स्नातकोत्तर मराठी विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२७ व २८ फेब्रुवारी ०९ रोजी कै.बाळ सीताराम मढेकर हयांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त 'बा.सी.मढेकर यांचे साहित्य' या विषयावर राज्यस्तरीय द्विदिवसीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. प्रा.सु.श्री.देशपांडे यांच्या हस्ते पाहिल्या सत्राचे उद्घाटन झाले. अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ समीक्षक डॉ.आनंद पाटील होते तर व्यासपीठावर चर्चासत्राचे अध्यक्ष डॉ.यशवंत मनोहर, केंद्राचे अध्यक्ष श्री.गिरीश गांधी, राष्ट्रसंत तुकडोजीमहाराज नागपूर विद्यापीठ, स्नातकोत्तर मराठी विभाग प्रमुख डॉ.अक्षयकुमार काळे यांनी मढेकरांच्या साहित्यावर प्रकाश टाकला. संचालन प्रा.कोमल ठाकरे यांनी केले तर प्रा.समीधा चव्हाण यांनी आभार मानले.

३६) 'दोन घडीचा डाव' व 'हयाला जीवन ऐसे नाव' प्रकाशन समारंभ-दि.१ मार्च ०९ : रविवार दि.१ मार्च रोजी विभागीय केंद्र, नागपूर व रसिकराज यांच्या संयुक्त विद्यमाने प्रकाशन सोहळा घेण्यात आला. मेजर हेमंत जकाते यांचा काव्यसंग्रह 'दोन घडीचा डाव' आणि सौ.सुलभा जकाते यांचा कथासंग्रह 'हयाला जीवन ऐसे नाव' या दोन्ही संग्रहाचे प्रकाशन विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष, श्री.गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते झाले. याप्रसंगी कवयित्री डॉ.सुलभा हेलेंकर प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होत्या. मा.शुभांगी भडभडे, कवी नीलकांत ढोले, साहित्यिक, पत्रकार श्री.अविनाश पाठक हे विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते.

३७) मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या ९६ व्या जयंतीनिमित्त प्रा.बा.ह.कल्याणकर यांचे व्याख्यान गुरुवार दि.१२ मार्च ०९ : गुरुवार दि.१२ मार्च ०९ रोजी विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या ९६ व्या जयंतीनिमित्त प्रसिध्द, साहित्यिक व विचारवंत प्रा.बा.ह.कल्याणकर यांचे व्याख्यान आयोजित केले. श्री.गिरीश गांधी हे अध्यक्षस्थानी होते. याप्रसंगी ज्येष्ठ नेते मा.दत्ताभाऊ मेघे, केंद्राचे सदस्य डॉ.मोहम्मद असदुल्लाह, डॉ.चंदभान भोयर, डॉ.सुनील रामटेके उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केंद्राचे सरचिटणीस डॉ.अक्षयकुमार काळे यांनी

केले. सूत्रसंचालन अरुणा सबाने यांनी केले तर आभार प्रदर्शन श्री.विजय जिचकार यांनी केले.

३८) 'हया गंगेमधि गगन वितळले' बुधवार दि.१८ मार्च ०९ : विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने बा.सी.मढेकर हयांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त 'हया गंगेमधि गगन वितळले' हा मढेकरांच्या कवितेवर आधारित साहित्यमूल्य जोपासणारा काव्यमय आविष्कार सायंटिफिक सभागृहात घेण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी या कार्यक्रमाचे निर्माते तसेच विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष, श्री.गिरीश गांधी होते.

३९) विभागीय केंद्र, नागपूर महिला व्यासपीठ : शनिवार दि.८ मार्च ०८ : जागतिक महिला दिनानिमित्त 'समाज निर्मितीत महिला पत्रकारांचे योगदान' या विषयावर महिला व्यासपीठातर्फे परिसंवाद आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्ष म्हणून सौ.संगीता महाजन होत्या. प्रास्ताविक सौ.शैल जैमिनी यांनी केले तर आभार प्रदर्शन डॉ.चंद्रभान भोयर यांनी केले.

४०) सोमवार दि.१० मार्च ०८ : सावित्रीबाई फुले स्मृतिदिनानिमित्त महिला व्यासपीठाच्या वतीने महिला व महाविद्यालयीन विद्यार्थीनींसाठी निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. महिला गटामध्ये श्रीमती मेघा गि-हे यांना रोख रु.२५०/- चे प्रथम, श्रीमती शुभदा आंबेकर यांना रोख रु.२००/- द्वितीय, श्रीमती सीमा वैश्य यांना रोख रु.१५०/- तृतीय, तर श्रीमती नेहा काशीकर व श्रीमती अर्चना गजभिये यांना प्रत्येकी रोख रु.१००/-ची उत्तेजनार्थ पारितोषिके मिळाली. १५३ निबंधांचे परीक्षण श्रीमती वैशाली गंगमवार आणि श्रीमती लीना पाटील हयांनी केले. प्रमुख अतिथी सेवासदनच्या प्राचार्या डॉ.विशाखा बागडे व कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी असलेल्या सामाजिक कार्यकर्ती श्रीमती स्मिता माटे हयांच्या हस्ते पुरस्कार वितरण करण्यात आले. याप्रसंगी श्रीमती सविता ओगिरल लिखित आणि श्रीमती अचला आर्य दिग्दर्शित 'निठारी' पथनाट्याचा भावपूर्ण प्रयोग करण्यात आला. प्रास्ताविक सौ.शैल जैमिनी यांनी केले तर संचालन सौ.विजया मारोतकर यांनी केले.

४. विभागीय केंद्र, कोकण :

१) दि.२३.४.०८ रोजी 'जागतिक ग्रंथालय दिन' सकाळी १०.३० वाजता नगर वाचनालय, रत्नागिरी येथे कीर सभागृहात साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाला मुंबई विद्यापीठाचे माजी ग्रंथपाल श्री.अरविंद टिकेकर, जिल्हा समितीचे सदस्य श्री.महंमद शेठ रखांगी, विभागीय केंद्र, कोकणचे सचिव, श्री.अनिल नेवाळकर, विभागीय केंद्र, कोकणचे अध्यक्ष, श्री.राजाभाऊ लिमये इत्यादि मान्यवरांनी उपस्थित राहून आपले विचार मांडले. शासकीय ग्रंथालयाचे ग्रंथपाल, श्री.अनिल गाडेकर, तसेच जिल्हा समिती सदस्य श्री.सुनील शिर्के उपस्थित होते.

ग्रंथालय दिनानिमित्त इयत्ता ८वी, ९वी, १० वीच्या मुलांच्या निबंध स्पर्धा घेण्यात आल्या होत्या. त्यावेळी उत्तीर्ण स्पर्धकांना बक्षीस वितरण करण्यात आले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सचिव, श्रीमती प्राची शिंदे यांनी केले.

२) २९ जून २००८ रोजी आयडियल प्ले अँबॅकस संस्थेतर्फे घेण्यात आलेल्या गणिताच्या परीक्षेतील यशस्वी विद्यार्थ्यांचा सत्कार समारंभ विभागीय केंद्र, कोकणच्या वतीने पटवर्धन हायस्कूलचे सभागृहात करण्यात आला. या कार्यक्रमाला विभागीय केंद्र, कोकणचे उपाध्यक्ष, डॉ.श्रीरंग कद्रेकर, अध्यक्ष, श्री.राजाभाऊ लिमये, विभागीय केंद्र, कोकणचे सदस्य मा.श्री.तानाजीराव चोरगे, श्री.दाजी परकर इत्यादि मान्यवर उपस्थित होते.

चेन्नई येथे झालेल्या आयडियल प्ले अँबॅकस स्पर्धेत भाग घेतलेल्या रत्नागिरीच्या यशस्वी ८ विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला. यामध्ये कु.तन्वी मनोज देसाई ही १०० पैकी १०० गुण मिळवून चॅम्पियन ऑफ चॅम्पियन ठरली. यावेळी यशस्वी विद्यार्थी आयडियल प्ले अँबॅकस तज्ञ शिक्षिका सौ.सई साने यांनी मनोगत व्यक्त केले. मुलांना

प्रोत्साहन मिळावे म्हणून हा कौतुक सोहळा आयोजित करण्यात आला होता.

३) विभागीय केंद्र,कोकण व महात्मा गांधी प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने २ ऑक्टोबर ०८ रोजी सकाळी ९.०० वाजता चिपळूणातील गांधीघाट, गांधारेश्वर मंदिर येथे 'महात्मा गांधी जयंती' साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाला स्वातंत्र्यसैनिक श्री.तात्या कोवळे, जिल्हा समितीच्या सदस्या सौ.युगंधरा राजेशिर्के, डी.बी.जे कॉलेजच्या माजी चेअरमन श्रीमती विद्याताई घाणेकर, श्री.चंद्रकांत खातू यांनी उपस्थित राहून गांधीजींबद्दल आपापले विचार मांडले.

४) विभागीय केंद्र,कोकण आणि ॐ साई प्रतिष्ठान,मंडणगड यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.१४ डिसेंबर ०८ रोजी सकाळी ११.०० ते ३.०० या वेळेत 'कुणबी भवन',मंडणगड येथे 'युवा मेळावा' आयोजित करण्यात आला होता. विभागीय केंद्र,कोकणचे अध्यक्ष,श्री.राजाभाऊ लिमये यांनी दीपप्रज्वलन करून कार्यक्रमाला सुरुवात केली. जिल्हा समिती सदस्य श्री.सदाशिव चव्हाण, जिल्हा उद्योग केंद्राचे श्री.गावडेसाहेब, पंचायत समितीचे शेती अधिकारी श्री.कौस्तुभ जोशी, श्री.हरिश्चंद्र गीते, श्री.दिनेश पेडणेकर, कोकण कृषी विद्यापीठाचे अधिष्ठाता मा.डॉ.जी.डी.जोशी, सदस्य श्री.किशोरभाई देसाई आदि मान्यवरांनी उपस्थित राहून युवकांना मार्गदर्शन केले. प्रा.गंधे यांनी सर्वांचे आभार मानले.

५) विभागीय केंद्र कोकणच्या वतीने शुक्रवार दि.९ जानेवारी ०९ रोजी सकाळी ११.०० ते ४.०० या वेळेत चिपळूण येथील युवांसाठी सकाळी ११.०० ते ४.०० या वेळेत चिपळूण येथील युवकांसाठी डी.बी.जे.कॉलेज,चिपळूण येथे युवा मेळावा संपन्न झाला. विभागीय केंद्र,कोकणचे अध्यक्ष,श्री.राजाभाऊ लिमये यांच्या शुभहस्ते मा.यशवंतराव चव्हाण व छत्रपति शिवाजीमहाराज यांना पुष्पहार घालून मेळाव्याची सुरुवात केली. डी.बी.जे कॉलेजचे माजी चेअरमन श्री.मधुकर जोशी, चिपळूणचे आमदार मा.श्री.रमेशभाई कदम,जिल्हा उद्योग केंद्राचे श्री.कच्छीसाहेब, उद्योजक श्री.राजेश सुर्वे, श्री.समीर साळवी,कृषीतज्ञ आणि जिल्हा समिती सदस्य श्री.अभिजित खानविलकर, रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्राचे श्री.घोसाळे, आदिंनी उपस्थित राहून युवकांना मार्गदर्शन केले. प्रतिष्ठानचे चिपळूणमधील सदस्य श्री.बापूसाहेब काणे यांनी मेळाव्याला सहकार्य केल्याबद्दल सर्वांचे आभार मानले.

६) विभागीय केंद्र,कोकण समिती रत्नागिरीच्या वतीने सहजीवन संस्था,खेड येथे इयत्ता १२ वीतील विद्यार्थ्यांसाठी दि.८ व ९ फेब्रुवारी ०९ रोजी मार्गदर्शन शिबीर घेण्यात आले. या कार्यक्रमाला चिपळूण डी.बी.जे कॉलेजच्या सौ.पाटील व श्री.मुल्लाणी उपस्थित होते ८ फेब्रुवारीला २५० विद्यार्थी तर ९ फेब्रुवारीला १०० विद्यार्थी उपस्थित होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री.हिराभाई बुटाला, जिल्हा समिती सदस्य श्री.सुनील शिर्के, सौ.संपदा गुजराथी, श्री.सिध्देश लाड, श्री.सतीश चिकणे, श्री.मोरेसर श्री.देशमुखसर उपस्थित होते.

७) दि.१२ मार्च ०९ रोजी मा.यशवंतराव चव्हाण यांची ९६ वी जयंती मारुती मंदिर येथील जिल्हा समितीच्या कार्यालयात साजरी करण्यात आली. यावेळी केंद्राचे अध्यक्ष,श्री.राजाभाऊ लिमये, जिल्हा समितीचे सदस्य क.आ.पाटील, सदस्या सौ.वंदना देसाई,सचिव, श्रीमती प्राची शिंदे व सर्व वृत्तपत्रांचे वार्ताहर उपस्थित होते. यावेळी मा.चव्हाणसाहेबांच्या प्रतिमेला पुष्पहार घालून आदरांजली वाहण्यात आली. अध्यक्ष,श्री.राजाभाऊ लिमये यांनी मा.चव्हाणसाहेब यांचे विचारांविषयी मौलिक मार्गदर्शन केले.

८) विभागीय केंद्र,कोकण आणि महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांचे संयुक्त विद्यमाने १४ मार्च ०९ रोजी अल्पबचत सभागृह येथे सकाळी ११.०० ते ५.०० या वेळेत 'खाण उद्योग गरज आणि पर्यावरण संरक्षण' हा कार्यक्रम संपन्न झाला. या कार्यक्रमाला विभागीय केंद्र,कोकणचे अध्यक्ष,श्री.राजाभाऊ लिमये, सचिव,श्री.अनिल नेवाळकर, जिल्हा समितीचे अध्यक्ष, श्री.चंद्रकांत बाईत, सदस्य श्री.सुनील शिर्के, श्री.महंमदशेठ रखांगी, श्री.प्रभाकर

कासेकर, श्री.कृ.आ.पाटील, श्री.गंधे, क्षेत्र अधिकारी, आशापुराचे श्री.वैभव गायकवाड आणि खाण मालक इत्यादि उपस्थित होते.

९) वनौषधी कार्यक्रम अहवाल : विभागीय केंद्र कोकण जिल्हा समिती रत्नागिरी कार्यालयाने वनौषधी लागवड उत्पादन व त्यासाठी बाजारपेठ असा महत्त्वाकांक्षी कार्यक्रम हाती घेतला. कोकणात द याडोंगरातून, सहयाद्री पर्वतात अनेक वनौषधी उपलब्ध आहेत. शेतक-यांनी निव्वळ भातशेती करण्यापेक्षा वनौषधीची लागवड करावी. सध्या आयुर्वेदिक औषधांना जगात जास्त मागणी आहे. राष्ट्रीय आयुर्वेदिक औषध मंडळाकडून वनौषधी लागवडीबाबतचा कोकणातील अहवाल प्रसिध्द झाला. त्यामध्ये कोकणातून एकही प्रस्ताव प्राप्त न झाल्यामुळे निधी खर्च पडला नाही असे वृत्त प्रसिध्द झाले. त्या वृत्ताची दखल घेऊन कोकणात वनौषधी लागवड करण्याचा महत्त्वाकांक्षी कार्यक्रम विभागीय केंद्राने हाती घ्यावयाचे ठरवले. त्याला शेतक-यांचा जिल्ह्यातून उदंड प्रतिसाद मिळाला. जिल्ह्यातील वनौषधी लागवड करणा-या शेतक-यांच्या एकूण सहा सभा घेण्यात आल्या. या सभा पुढील ठिकाणी घेण्यात आल्या.

पहिली सभा	२२.१०.०८	विभागीय केंद्र ,कोकण जिल्हा समिती रत्नागिरीचे कार्यालय-काडसिध्देश्वर वसाहत, मारुती मंदिर,रत्नागिरी.
दुसरी सभा	१६.११.०८	सहयाद्री शिक्षण संस्था,सावर्डा, खरवते, दहिवली, चिपळूण,
तिसरी सभा	३.१२.०८	डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषी विद्यापीठ,दापोली (वनशास्त्र महाविद्यालय)
चौथी सभा	२२.१२.०८	विभागीय केंद्र ,कोकण जिल्हा समिती रत्नागिरीचे कार्यालय-काडसिध्देश्वर वसाहत, मारुती मंदिर,रत्नागिरी.
पाचवी सभा	१५.१.०९	विभागीय केंद्र ,कोकण जिल्हा समिती रत्नागिरीचे कार्यालय-काडसिध्देश्वर वसाहत, मारुती मंदिर,रत्नागिरी.
सहावी सभा	९.२.०९	विभागीय केंद्र ,कोकण जिल्हा समिती रत्नागिरीचे कार्यालय-काडसिध्देश्वर वसाहत, मारुती मंदिर,रत्नागिरी.

वनौषधी लागवड करणा-या शेतक-यांसाठी कोकण कृषी विद्यापीठातर्फे लांजा, शेतीशाळा येथे दि.२३ मार्च २००९ व २४ मार्च २००९ असे दोन दिवस वनौषधी ओळख, लागवड नर्सरी व बाजारपेठ याबाबत प्रशिक्षण देण्यात आले व या प्रशिक्षणानंतर शेतक-यांनी आपली वनौषधी बियाणे व रोपांची ऑर्डर नोंदवावी असे सांगण्यात आले. यावर्षी प्रायोगिक तत्त्वावर वनौषधी लागवड करण्याचे ठरले आहे. तसेच वनौषधी शेतक-यांचा समूह करून अनुदानासाठी प्रस्ताव सादर करण्यात येतील असे ठरविण्यात आले.

महिलांसाठी विविध कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. :

१०) दि.२८ मे २००८ रोजी सकाळी १०.०० ते ५.०० या वेळेत देवरुख, ता.संगमेश्वर येथील मातृमंदिर संस्थेच्या सभागृहामध्ये महिलांसाठी नारळाच्या करवंटीपासून विविध शोभीवंत वस्तू बनविण्याचे मोफत प्रशिक्षण देण्यात आले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्र,कोकणच्या प्रतिनिधींनी केले. प्रशिक्षण देण्यासाठी कोतळूक शाळा क्र.१ गुहागर येथील प्राथमिक शिक्षक श्री.गोरीवले उपस्थित होते. तसेच विभागीय केंद्र,कोकणच्या सदस्या ,सौ.शांताताई नारकर यांनीही महिलांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाला मोठ्या संख्येने महिला उपस्थित होत्या.

११) दि.२९ मे २००८ रोजी सकाळी १०.०० ते ५.०० या वेळेत लांजा येथील सांस्कृतिक भवनात महिलांसाठी नारळाच्या करवंटीपासून विविध शोभीवंत वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले. प्रशिक्षक म्हणून श्री.अनिल

गोरीवले यांनी काम पाहिले. कार्यक्रमाची माहिती केंद्राच्या प्रतिनिधींनी दिली. तसेच विभागीय केंद्र,कोकणचे सदस्य श्री.महंमद रखांगी यांनी प्रशिक्षणाला उपस्थित महिलांना मार्गदर्शन केले.

१२) दि.१५ जून २००८ रोजी सकाळी ३.०० ते ५.०० या वेळेत खेड येथील पेठे सभागृहामध्ये बचतगटातील महिला प्रतिनिधींना नारळाच्या करवंटीपासून विविध शोभीवंत वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाला खेड येथील सामाजिक कार्यकर्त्या,सौ.संपदा गुजराथी, खेडच्या नगराध्यक्षा सौ.शुभांगीताई टाकळे, उपनगराध्यक्ष मा.श्री.कुंदनजी सातपुते, विभागीय केंद्र,कोकणचे अध्यक्ष श्री.राजाभाऊ लिमये इत्यादि मान्यवर उपस्थित होते. प्रशिक्षक म्हणून श्री.अनिल गोरीवले उपस्थित होते या प्रशिक्षणाचा एकूण ५० बचतगट प्रतिनिधींनी लाभ घेतला.

१३) दि.१६ ऑक्टोबर २००८ रोजी सकाळी ३.०० ते ६.०० या वेळेत नारळाच्या करवंटीपासून विविध शोभीवंत वस्तू बनविण्याचे प्रशिक्षण मारुती मंदिर येथील विभागीय केंद्र,कोकणच्या कार्यालयात संपन्न झाले. या कार्यक्रमाला रत्नागिरीच्या नगरसेविका सौ.प्रीती सुर्वे, विभागीय केंद्र,कोकणच्या सदस्या सौ.वंदना देसाई, सौ.शांताबाई नारकर उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमाला प्रशिक्षक म्हणून श्री.इमाम कुदरतअल्ली मुजावर यांनी मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षणाचा ६५ महिलांनी लाभ घेतला. अशा प्रकारचे प्रशिक्षण दिल्याबद्दल विभागीय केंद्र,कोकणचे आभार मानले.

१४) दि.३० ऑक्टोबर २००८ ते ५ नोव्हेंबर २००८ या कालावधीत रत्नागिरी महोत्सव फन प्लॅनेट ग्रुपच्या वतीने आयोजित करण्यात आला होता. या महोत्सवामध्ये महिला स्वयंसहाय्यता बचतगटांसाठी टेबल स्पेसवर अल्प मोबदल्यात स्टॉल उपलब्ध करून देण्यात आले होते. याचा आठ महिला बचत गटांनी लाभ घेतला.

१५) दि.८ फेब्रुवारी २००९ रोजी सकाळी ११.०० ते ५.०० या वेळेत सहयाद्री शिक्षण संस्था,सावर्डे येथील बी.एड.कॉलेजचे सभागृहात स्वयंसिध्दा संचालिका श्रीमती कांचनताई परुळेकर यांचे महिलांसाठी औद्योगिक व्यवसाय प्रशिक्षण शिबिर घेण्यात आले. यामध्ये त्यांनी एकूण १९ व्यवसायाचे प्रशिक्षण दिले. या कार्यक्रमाला सहयाद्री शिक्षण संस्थेच्या चेअरमन श्रीमती अनुराधाबाई निकम, बी.एड.कॉलेज,सावर्डेचे प्राचार्य मा.श्री.नलावडे, संचालक, मा.श्री.अशोक विचारे इत्यादि मान्यवर उपस्थित होते. या प्रशिक्षणाचा एकूण ९० महिला व कॉलेज विद्यार्थिनींनी लाभ घेतला.

१६) दि. ५ मार्च २००९ ते दि. ८ मार्च २००९ या कालावधीमध्ये रत्नागिरी जिल्हा मध्यवर्ती बँक, माळनाका शाखा येथे बचत गटातील महिलांसाठी त्यांनी उत्पादीत केलेल्या मालांसाठी मोफत प्रदर्शन व विक्री स्टॉल उपलब्ध करून देण्यात आले. यामध्ये ३० बचत गटांनी भाग घेतला. दि. ६ मार्च ०९ रोजी महिलांसाठी फनी गोम्स स्पर्धा ठेवण्यात आला होता.

१७) दि.८ मार्च २००९ रोजी जागतिक महिला दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे औचित्य साधून दि.२७ फेब्रुवारी २००९ रोजी महिलांसाठी निबंध स्पर्धा विषय-‘सद्यस्थितीतील महिलांचे राजकीय स्थान’ तसेच वक्तृत्व स्पर्धा- विषय- ‘माझी स्त्री स्वातंत्र्याची कल्पना’ इत्यादि स्पर्धा घेण्यात आल्या. यामध्ये दोन्ही स्पर्धांना प्रत्येकी प्रथम, द्वितीय, तृतीय असे गुणानुक्रमांक देण्यात आले.

१८) दि.८ मार्च २००९ रोजी निबंध स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा आणि फनी गेम्स् या स्पर्धांचा बक्षीस वितरण समारंभ रत्नागिरी जिल्हा मध्यवर्ती बँकेच्या माळनाका शाखेमध्ये संपन्न झाला. यावेळी झी मराठी सारेगमप लिटिल चॅम्पस् उप-महाविजेता कु.प्रथमेश लघाटे, कु.शमिका भिडे, सहयाद्री पुरस्कार प्राप्त सौ.प्रिया प्रदीप निकम, कृषी भूषण पुरस्कार विजेते, मा.श्री.रणजितराव खानविलकर, कोकण कृषी विद्यापीठात प्रथम क्रमांकाची मानकरी कु.नेहा तानाजीराव चोरगे यांचा शाल, श्रीफळ, पुष्पगुच्छ, सन्मानचिन्ह आणि प्रशस्तीपत्रक देऊन सन्मान करण्यात आला.

या कार्यक्रमाला सहयाद्री शिक्षण संस्थेच्या अध्यक्षा श्रीमती अनुराधाबाई निकम, विभागीय केंद्र,कोकणचे उपाध्यक्ष डॉ.श्रीरंग कद्रेकर, जिल्हा समिती अध्यक्ष, मा.श्री.चंद्रकांत बाईत, जिल्हा मध्यवर्ती बँकेचे संचालक,श्री.शामसुंदर सावंत हे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु.दिप्ती कुवळेकर व प्रास्ताविक विभागीय केंद्र,कोकणचे प्रतिनिधींनी केले. या चार दिवसांच्या कार्यक्रमासाठी महिलांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला.

५. विभागीय केंद्र,नाशिक :

१) जिल्हा आदिवासी नृत्य स्पर्धा पूर्वतयारी बैठक :

विभागीय केंद्र,नाशिकतर्फे नाशिक जिल्हा आदिवासी नृत्य स्पर्धा आयोजित करण्यात येणार आहे. या आदिवासी नृत्य स्पर्धेच्या पूर्वतयारीनिमित्त शनिवार,दि.१४ जून ०८ रोजी सकाळी ११.०० वाजता बोरवट, ता.पेठ, जि.नाशिक येथे कोषाध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर यांच्या उपस्थितीत बैठक संपन्न झाली. सदर बैठकीस नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाचे श्री.मंदार भारदे, श्री.नामदेव विठ्ठल पाटील (ज्येष्ठ नागरिक) श्री.लक्ष्मण त्र्यंबक पाटील माजी सरपंच-बोरवट, श्री.किसन तुकाराम गवळी, पातळी, ता.पेठ, श्री.रघुनाथ येवजी गवळी, बोरवट,ता.पेठ, श्री.अंबादास चंदर महाले, धाब्याचा पाडा, ता.पेठ, पुंडलिक हरी आवारी, बोरवट, ता.पेठ,श्री.किसन जयराम गायकवाड, पातळी, ता.पेठ आदि ग्रामस्थ ग्रामपंचायत बोरवट येथे उपस्थित होते. कोषाध्यक्ष यांनी नाशिक येथे जिल्हास्तरीय आदिवासी नृत्यस्पर्धा आयोजित करण्याची संकल्पना विषद केली.

२) 'दिल हुँकता है'-मदनमोहन यांच्या गीतांची सप्तरात्री मैफिल : विभागीय केंद्र,नाशिक व कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान,नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने संगीतकार मदनमोहन हयांनी स्वरबद्ध केलेल्या गीतांचा 'दिल हुँकता है' हा कार्यक्रम शनिवार,दि.५ जुलै ०८ रोजी कुसुमाग्रज स्मारक येथे सायंकाळी ६.०० वाजता संपन्न झाला.

३) अमृतगाथा कार्यक्रम : विभागीय केंद्र,नाशिक व कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान,नाशिक यांच्या संयुक्त विद्यमाने माधुरी पुरंदरे व चंद्रकांत काळे यांचा अमृतगाथा हा संत रचनांचा कार्यक्रम दि.१४ जुलै ०८ रोजी कुसुमाग्रज स्मारक येथे सायंकाळी ६.०० वाजता संपन्न झाला.

अपरिचित असलेल्या संतरचना ताकदीने सादर करत पुण्याच्या माधुरी पुरंदरे व चंद्रकांत काळे यांनी नाशिककरांची आषाढी एकादशीची सायंकाळ भक्तिमय केली.

आषाढी एकादशीनिमित्त पुणे येथील 'शब्दवेध' निर्मित अमृतगाथा हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. 'आम्ही लटीके ना बोलू' ही संत नामदेवांची रचना चंद्रकांत काळे यांनी सादर केली. माधुरी पुरंदरे यांनी संत ज्ञानदेवांचा हमामा जोरकसपणे सादर करत कार्यक्रमाची रंगत वाढविली. 'सद्गुरु माय कुंटीण झाली' हे संत एकनाथी भारूड तसेच संत नामदेवांची रचना असलेले 'क्षण एकमना बैसुनी एकांती', 'लोभस रुपडे 'हे नाथांचे भारूड तर 'भ्रातारासी भार्या बोले गुजगोष्टी' हा पती पत्नीतील संवाद सादर करत पुरंदरे-काळे यांनी उपस्थितांकडून उत्स्फूर्त दाद मिळविली.

त्यांना साथसंगत राजीव परांजपे, (संवादिनी), नितीन गायकवाड,(ढोलक), सुभाष गायकवाड (तालवाद्य)

यांनी केली. कार्यक्रमाचे निवेदन गौरी लागू यांनी केले.

४) **स्वातंत्र्यदिनानिमित्त युवा अभिवादन फेरी** : स्वातंत्र्यानंतरच्या परिस्थितीचा विचार करतांना आपण सर्वांनी आशावादी राहिले पाहिजे. काय गमावले यापेक्षा समोरच्या वास्तवाकडे डोळे उघडून सकारात्मक विचार करण्याची गरज आहे. यासाठी सर्वांनी संघटित होण्याबरोबरच नवे आदर्श निर्माण करण्याची गरज आहे. असे प्रतिपादन ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसैनिक वसंतराव हुदलीकर यांनी केले.

नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व विश्वास को.ऑप.बँक लि.,यांच्या संयुक्त विद्यमाने स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येला 'युवा अभियान' फेरीचे आयोजन करण्यात आले होते. गुरुवार दि.१४ ऑगस्ट ०८ रोजी रात्री ठीक १० वाजता शिवाजी रोडवरील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांच्या पुतळयाला वंदन करून अभियान फेरीला सुरुवात झाली. शालीमार-खडकाळी सिग्नल-दुध बाजार-भद्रकाली मार्केट-दामोदर थिएटर-मेनरोड-मेहेर सिग्नल मार्गे हुतात्मा स्मारक येथे या फेरीचा समारोप झाला. विविध घोषणा रॅलीतील नागरीकांच शिस्तबद्ध चालण आणि दिपक पाडेवार यांच्या 'नाशिक जगजागरण मंच' च्या कलावंतांनी सादर केलेली स्वातंत्र्य गीते हे आणखी एक वैशिष्ट्य होते. त्याचबरोबर बंगीतून भारतमातेची वेशभूषा केलेली कु.ऋचा ठाकूर हेही रॅलीचे अभिनव वेगळेपण होते.

मेनरोडवरील संत गाडगेबाबा यांच्या पुतळयाजवळ महापौर विनायक पांडे यांनी रॅलीचे स्वागत केलं. यावेळी श्रीमती अश्विनी बोरस्ते यांनी गाडगेबाबांच्या पुतळयाला पुष्पहार अर्पण केला. हुतात्मा स्मारक येथे आलेल्या रॅलीचे सभेत रुपांतर झालं. याप्रसंगी विविध ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसैनिकांचा सत्कार करण्यात आला. त्यात श्रीमती विमलताई आटवणे यांचा सत्कार विश्वास बँकेचे अध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर, श्रीमती शांताबाई जोशी यांचा श्रीमती अश्विनी बोरस्ते, श्रीमती सत्यभामाबाई मोजाड यांचा मुक्तेश्वर मुनशेटीवार, सरस्वती पाटील व जे.के.ठाकूर यांचा सत्कार श्रीमती दिपाली मानकर यांनी केला.

यानंतर श्रीमती मंदार भारदे यांच्या सोबत जमलेल्या नागरिकांनी सामूहिकपणे भारतीय राज्य घटनेतील संविधानांच वाचन केलं व त्यानंतर रात्री १२.०१ मिनिटांनी झेंडावंदन झाले.

या रॅलीत आ.डॉ.शोभा बच्छाव, डॉ.दिनेश बच्छाव, श्री.संजय होळकर, श्री.विनायक रानडे, श्री.विनय अंधारे, श्री.मंगेश पचाक्षरी, श्री.विवेक/मंदार ठाकूर, प्रसाद जगताप, असे मान्यवर उपस्थित होते. या संपूर्ण कार्यक्रमाचं प्रास्ताविक व सूत्रसंचालन श्रीमती अनिता पगारे यांनी केलं.

५) **'मनश्री' पुस्तकाच्या द्वितीय आवृत्तीचे प्रकाशन व प्रकट मुलाखत**: विभागीय केंद्र,नाशिक व राजहंस प्रकाशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'बालश्री' पुरस्कार विजेती-श्रीमती मनश्री सोमण यांची प्रकट मुलाखत व 'मनश्री' पुस्तकाच्या द्वितीय आवृत्तीचे प्रकाशन शनिवार,दि.३०.८.२००८ रोजी सायंकाळी ६.३० वाजता कुसुमाग्रह स्मारक, विद्याविकास सर्कल, गंगापूर रोड, नाशिक येथे संपन्न झाले. एका दृष्टिहीन मुलीची नेत्रदीपक यशोगाथा 'मनश्री' या पुस्तकात आहे. वाचकांच्या उत्स्फूर्त प्रतिसादामुळे महिनाभरात या पुस्तकाची द्वितीय आवृत्ती प्रकाशित होत आहे. कुसुमाग्रह स्मारकात झालेल्या या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्र,नाशिकचे कोषाध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर यांनी केले.

६) **जिल्हा मानांकन टेबल टेनिस स्पर्धा** : नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व विश्वास को.ऑप.बँक यांच्या संयुक्त विद्यमाने जिल्हा मानांकन टेबल टेनिस स्पर्धा दि.७ सप्टेंबर २००८ ते दि.१० सप्टेंबर २००८ या कालावधीत शिवसत्य क्रिडा संकुल,गंगापूर रोड,नाशिक येथे संपन्न झाला. क्रीडा क्षेत्रासाठी योगदान असलेले शिवसत्य क्रिडा

मंडळाचे संस्थापक सदस्य व ॲथलॅटिक्स असोसिएशनचे माजी सरचिटणिस श्री.विनयकांत उर्फ बाबा बोंकिल यांच्या स्मृतीप्रीत्यर्थ ही स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. या स्पर्धेचे उद्घाटन विभागीय केंद्र,नाशिकचे कोषाध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर यांच्या हस्ते झाले. स्पर्धेकरिता जिल्ह्यातील १८० खेळाडूंनी सहभाग नोंदविला. कॅडेट, सब ज्युनिअर, ज्युनिअर आणि सिनिअर मुला-मुलींच्या या स्पर्धा संपन्न झाल्या.

७) 'आल्या बरसत धारा' : विभागीय केंद्र,नाशिकमार्फत मा.श्रीमती नीला सत्यनारायण यांच्या पाऊस गाण्यांचा कार्यक्रम 'आल्या बरसत धारा' या गीतांच्या कार्यक्रमाचे उद्घाटन शनिवार, दि.११ ऑक्टोबर २००८ रोजी कालिदास कला मंदिर,नाशिक येथे सायंकाळी ६.०० पालकमंत्री मा.ना.श्री.छगनराव भुजबळ यांच्या हस्ते दीप प्रज्वलन करून करण्यात आला. याप्रसंगी कवयित्री व अप्पर मुख्य सचिव (महसूल) मा.श्रीमती नीला सत्यनारायण, श्री.नेमीचंद पोतदार, विभागीय केंद्र,नाशिकचे अध्यक्ष मा.श्री.विनायक पाटील, डॉ.प्रदीप पवार उपस्थित होते. राज्याच्या मुख्य सचिव, कवयित्री आणि संगीतकार मा.श्रीमती नीला सत्यनारायण यांच्या कल्पनेतून साकारलेल्या 'आल्या बरसत धारा' या कार्यक्रमाने रसिकांनी दाद मिळविली.

प्रख्यात नाट्यदिग्दर्शक भालचंद्र पेंढारकर यांच्या कन्या श्रीमती गिरिजा काटदरे यांनी नृत्यविषयीची आवड व कार्यक्रमाचा निराळेपणा सांगितला. अभिनेत्री स्नेहा वाघ हिनेही या नृत्याविष्काराचा अनुभव नवीन असल्याचे सांगितले. मा.श्रीमती नीला सत्यनारायण यांचे नाशिक मध्ये गेलेले बालपण त्याविषयीच्या आठवणीबाबत त्यांचे मामा श्री.सुधाकर पळशीकर यांनी माहिती दिली. श्रीमती संपदा जोगळेकर आणि श्री.दीपक वेलणकर यांनी सूत्रसंचालन केले. गीते स्वप्नील बांदोडकर, वैशाली सामंत, त्यागराज खाडिलकर यांनी गायली होती. या कार्यक्रमास आ.प्रतापदादा सोनवणे, महसूल आयुक्त डॉ.संजय चहांदे, जिल्हाधिकारी एफ.चोव्कालिंगम यांच्यासह अनेक शासकीय अधिकारी उपस्थित होते.

८) रंगभूमी दिन पूर्वसंध्या : नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व कुसुमाग्रज स्मारक यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'रंगभूमी दिन' पूर्वसंध्या मंगळवार दि.४.११.२००८ रोजी सायंकाळी ७.०० वाजता कुसुमाग्रज स्मारक विद्याविकास सर्कल,गंगापूर रोड, नाशिक येथे संपन्न झाला. दरम्यान पहिल्या जन्मी पत्नी असलेली दुस-या जन्मी सुन म्हणून घरात येते आणि त्यातून सुरु होणा-या गमतीजमती, असे कथानक असलेल्या पुनर्जन्मावर आधारित 'छू मंतर' या नाटकाच्या प्रवेशाने चांगली रंगत आणली. हा प्रवेश दि.जिनियस संस्थेच्या कलाकारांनी सादर केला. त्यात किरण भालेराव (चिमाजी अप्पा), विशाखा कुकडे (माईसाहेब व अनुराधा), हर्षद पाठक (बाळासाहेब), चेतन लहाने (आबाकाका), नीलेश सूर्यवंशी (शास्त्रीबुवा व पोपट) यांनी भूमिका साकारल्या प्रवीण कोळोखे यांनी दिग्दर्शन केले. आपल्याला कर्करोगाने ग्रासले आहे, हे छोटया मुलीला कळल्यानंतर तिच्या घराच्या लोकांना पडलेली काळजी बघून कुणीही रडायचे नाही, असे सांगणा-या चिमुरडीचे स्वगत बागेश्री पारनेरकर हिने सादर केले. तू तर चाफेकळी या नाटकातील संवादांची वसंत कानेटकर यांच्या आवाजातील ध्वनिफित यावेळी ऐकविण्यात आली. यावेळी विभागीय केंद्राचे सदस्य मा.श्री.माधवराव पाटील यांच्या हस्ते नटराज पूजन करण्यात आले. विभागीय केंद्र,नाशिकचे सचिव मा.अॅड. विलास लोणारी यांनी प्रास्ताविक केले. स्वानंद बेदरकर यांनी सूत्रसंचालन केले.

९) नृत्यांगनांचा नृत्याविष्कार 'श्री'रंग : विभागीय केंद्र,नाशिकतर्फे श्रीधर फडके यांच्या निवडक गाण्यांवर आधारित 'श्री रंग' कार्यक्रम शनिवार, दि.८ नोव्हेंबर २००८ रोजी प्रसिध्द नृत्यकलाकार कीर्ती भवाळकर, सायली पाठक आणि सुखदा देशपांडे यांच्या नृत्याचा कार्यक्रम सायंकाळी ६.०० वाजता परशुराम सायखेडकर नाट्यमंदिरात

संपन्न झाला. सूत्रसंचालन वीणा गोखले यांनी केले. व्यासपीठावर श्रीधर फडके, रेखा नाडगौडा, विभागीय केंद्र, नाशिकचे कोषाध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर उपस्थित होते.

१०) मा.यशवंतराव चव्हाण यांची २४ वी पुण्यतिथीच्या पूर्वसंध्येला 'आत्महत्या थांबतील आणि महासत्ताही होईल स्वप्न नव्हे सत्य...!' : विभागीय केंद्र, नाशिकमार्फत मा.यशवंतराव चव्हाण यांची २४ व्या पुण्यतिथीच्या पूर्वसंध्येस मा.श्री.अनिल बोकील यांचे 'आत्महत्या थांबतील आणि महासत्ताही होईल स्वप्न नव्हे सत्य...!' या विषयावर जाहीर व्याख्यान सोमवार, दि.२४ नोव्हेंबर २००८ रोजी सायंकाळी ६.०० वाजता कुसुमाग्रज स्मारक, गंगापूर रोड, नाशिक येथे आयोजित करण्यात आले.

११) पं.हृदयनाथ मंगेशकर सत्कार कार्यक्रम : पं.हृदयनाथ मंगेशकर यांना भारत सरकारने नुकतेच 'पद्मश्री' पुरस्काराने सन्मानित केलेले आहे. त्याचे औचित्य साधून समस्त नाशिककर व बाबाजु थिएटर यांच्या वतीने शनिवार, दि.७ मार्च २००९ रोजी महाकवि कालिदास कलामंदिर येथे सत्कार समारंभ आयोजित करण्यात आला.

विभागीय केंद्र, नाशिकने या कार्यक्रमास जाहिरात देऊन पं.हृदयनाथ मंगेशकर यांना दीर्घ आयुष्य चिंतिले. या सत्कारास उत्तर देतांना पं.हृदयनाथ मंगेशकर म्हणाले की, लतादिदी ८१, आशा ७७ व मी ७२ वर्षांचा असतांना त्यांचे सूर ऐकतांना मला मानसिक थकवा जाणतो. कारण त्यांच्यासारखे सूर पुन्हा गवसतील याची शाश्वती नाही. माझ्यावर या दोन स्वरांचे संस्कार झालेले आहेत. आदिती पानसे दिग्दर्शित पंडीतजींना संगीत दिलेल्या गीतांवर नृत्याविष्कार दाखविला. यावेळी सौ.भारती मंगेशकर, आमदार श्री.हेमंत टकले, विभागीय केंद्र, नाशिकचे सचिव, अॅड.विलास लोणारी, कोषाध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर आदि मान्यवर उपस्थित होते.

१२) कुसुमाग्रज स्मरण-संत तुकाराम व्याख्यान, प्रायोजकत्व : कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान नाशिकमार्फत दि.२८ फेब्रुवारी २००९ ते १० मार्च २००९ या कालावधीत कुसुमाग्रज स्मरण उपक्रम राबविण्यात आला. दि.७ मार्च २००९ ते ९ मार्च २००९ या तीन दिवसांच्या कालावधीत प्रसिध्द साहित्यिक व संतसाहित्याचे अभ्यासक डॉ.सदानंद मोरे यांची संत तुकाराम या विषयावरची व्याख्याने आयोजित करण्यात आली. या व्याख्यानाचे प्रायोजकत्व विभागीय केंद्र, नाशिकने स्वीकारले. यावेळी संत तुकाराम यांच्या जीवनातील अनेक उदाहरणे प्रा.मोरे यांनी दिली. श्री.संजय चव्हाण यांनी प्रा.मोरे यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत केले. यावेळी विभागीय केंद्र, नाशिकचे अध्यक्ष श्री.विनायक पाटील, सचिव, अॅड.विलास लोणारी, कोषाध्यक्ष श्री.विश्वास ठाकूर आदि उपस्थित होते.

१३) यशवंतराव चव्हाण यांची ९६ वी जयंती- 'मिश्किली आणि कविता'

विभागीय केंद्र, नाशिकमार्फत यशवंतराव चव्हाण यांच्या ९६ व्या जयंतीच्या पूर्वसंध्येला कवी अशोक नायगांवकर यांचा 'मिश्किली आणि कविता' या कार्यक्रमाचे बुधवार, दि.११ मार्च २००९ रोजी सायंकाळी ६.०० ते ७.३० वाजेपर्यंत कुसुमाग्रज स्मारक, गंगापूर रोड, नाशिक येथे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक अॅड. विलास लोणारी यांनी केले, तर श्री.नायगांवकर यांचा परिचय श्री.विश्वास ठाकूर यांनी करून दिला. अल्पावधीतच विविध सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रात वेगळेपण निर्माण केलेल्या विभागीय केंद्र, नाशिकला यावेळी उपस्थितांनी शुभेच्छा दिल्या.

१४) नवमहाराष्ट्र युवा अभियान

अ) युवा धोरण-जाहिरनामा बैठक :

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या राज्यस्तरीय समन्वयक समितीची बैठक यशवंतराव चव्हाण

प्रतिष्ठान, मुंबईच्या विश्वस्त, मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांच्या सूचनेनुसार युवा धोरण-जाहिरनामा अंतर्गत वर्षभर राबविण्यात येणा-या विविध उपक्रमांची आखणी करण्यासाठी युवा धोरण जाहिरनामा बैठकीचे आयोजन करण्यात आले होते. गुरुवार, दि.२२ जानेवारी २००९ रोजी सकाळी १०.०० वाजता विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक येथे संपन्न झाली. या बैठकीसाठी श्री.विश्वास ठाकूर, श्री.दत्ता बाळसराफ, श्री.विजय कान्हेकर, श्री.सुहास तेंडुलकर, श्री.निलेश राऊत व महाराष्ट्रातील विविध भागातून आलेले युवक व युवती उपस्थित होते.

ब) 'युरेका-२००९' : (दि.२२ जानेवारी २००९)

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानातर्फे बी.वाय.के.कॉलेज ऑफ कॉमर्स, नाशिक यांच्यातर्फे दि.१७ फेब्रुवारी ते २२ फेब्रुवारी २००९ या कालावधीत विद्यार्थ्यांसाठी 'युरेका-२००९' 'मॅनेजमेंट वीक' साजरा करण्यात आला या कालावधीत पुणे विद्यापीठातील १५ महाविद्यालयांच्या विद्यार्थ्यांनी यात सहभाग नोंदविला. बी.वाय.के.कॉलेज ऑफ कॉमर्स, नाशिकने युवा मॅनेजमेंट प्रायोजकत्व स्विकारले होते.

क) 'युवा धोरण बैठक' : (दि.१३ व १४ मार्च २००९)

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या समन्वयकांची 'युवा धोरण बैठक' शनिवार दि.१३ व १४ मार्च २००९ रोजी विश्वास फार्म, शिवाजीनगर रोड, गंगापूर नाशिक येथे संपन्न झाली.

या बैठकीसाठी युवा नेते श्री.समीर भुजबळ, श्री.विश्वास ठाकूर, श्री.निलेश राऊत व महाराष्ट्रातील विविध भागातून आलेले युवक व युवती उपस्थित होते.

६. विभागीय केंद्र, औरंगाबाद :

१) विभागीय केंद्र, औरंगाबाद व नव महाराष्ट्र युवा अभियान केंद्र, औरंगाबाद आयोजित पार्थो घोष यांचे व्याख्यान-

दि.२८ ऑक्टोबर ०८ रोजी विभागीय केंद्र, औरंगाबाद व नव महाराष्ट्र युवा अभियान केंद्र, औरंगाबाद यांच्यातर्फे 'जागतिकीकरणाच्या युगामध्ये भारताचे स्थान' या विषयावर मा.श्री.पार्थो घोष यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन महाराष्ट्र उद्योजकता विकास मंडळ यांच्या समवेत करण्यात आले होते. मा.श्री.पार्थो घोष हे जागतिक कीर्तीचे विचारवंत आहेत. त्यांनी स्वावलंबी तत्त्वावर भारतातील छोट्या छोट्या प्रदेशांना व खेड्यांना समाविष्ट करून भारताचा विकास कसा करता येईल आणि जागतिक स्तरावर अजून प्रगति कशी करता येईल, याचे स्पष्टीकरण केले. मा.श्री.पार्थो घोष हे बोस्टन येथील विद्यापीठात प्राध्यापक आहेत. या कार्यक्रमाला छोट्या-मोठ्या उद्योजकांची व महाराष्ट्र उद्योजकता विकास मंडळाच्या अधिका-यांची उपस्थिती होती. यावेळी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष मा.श्री.नंदकिशोर कागलीवाल व कोषाध्यक्ष मा.श्री.सचिन मुळे यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

२) विभागीय केंद्र, औरंगाबाद, नव महाराष्ट्र युवा अभियान केंद्र, औरंगाबाद आयोजित 'जागतिक मंदी-परिणाम व परिमाण' या विषयावर परिसंवाद

मंगळवार, दि.२२ नोव्हेंबर ०८ रोजी, नव महाराष्ट्र युवा अभियान व विभागीय केंद्र, औरंगाबाद आयोजित 'जागतिक मंदी- परिणाम व परिणाम' या विषयावर टाटा ग्रुपचे आर्थिक व शासकीय सल्लागार मा.श्री.सुनील भंडारे व आदित्य बिल्ला ग्रुपचे आर्थिक सल्लागार डॉ.अजित रानडे यांच्या परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले होते.

जगात सर्वत्र कुतुहलाचा विषय ठरणारा 'जागतिक मंदी' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करून मराठवाडयामध्ये प्रथमच अशा प्रकारच्या जागतिक दर्जाच्या विषयावर नव महाराष्ट्र युवा अभियान व विभागीय केंद्र, औरंगाबाद यांनी सुरुवात केली. यशवंतराव चव्हाण यांच्या चोविसाव्या पुण्यतिथीनिमित्त औरंगाबाद येथील

इन्स्टिट्यूट ऑफ इंजिनिअर्स या ठिकाणी परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी दोन्हीही मान्यवरांनी जागतिक मंदीविषयी विचार मांडले. व्यासपीठावर याप्रसंगी विभागीय केंद्र, औरंगाबादचे अध्यक्ष मा.श्री.किशोर कागलीवाल, नव महाराष्ट्र युवा अभियानचे राज्य संघटक श्री.नीलेश राऊत, मा.श्री.विजय कान्हेकर, मा.श्री.सुहास तेंडुलकर यांची विशेष उपस्थिती होती. या परिसंवादाला आर्थिक तज्ज्ञ आणि अभ्यासक उपस्थित होते.

याप्रसंगी मा.श्री.सुनील भंडारे यांनी भारतातील गेल्या ५ वर्षांतील आर्थिक प्रगतीचा आढावा घेतला. ते म्हणाले, अशा परिस्थितीला आव्हान देण्यासाठी आपल्या आर्थिक संस्था बलवत्तर आहेत. यानंतर कार्यक्रमाचे दुसरे वक्ते मा.डॉ.अजित रानडे यांनी अमेरिकेतील मंदीमागची कारणे स्पष्ट केली. मा.श्री.किशोर कागलीवाल यांनी अध्यक्षीय समारोप केला. श्री.सिताराम शिंदे यांनी सर्वांचे आभार मानून कार्यक्रम संपला.

३) १२ जानेवारी युवा पुरस्कार वितरण कार्यक्रम :

१२ जानेवारी 'युवा पुरस्कार वितरण' समारंभ औरंगाबाद विभागीय केंद्राकडून परभणी येथे घेण्यात आला. दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी 'यशवंतराव चव्हाण युवा पुरस्कार' श्रीमती मुक्ता दाभोळकर यांना पंचायत राज्य व्यवस्था, ग्रामविकास, स्त्री स्वावलंबन या विषयावर कार्य केल्याबद्दल देण्यात आला. तसेच युवक गटात संजय पाटील यांना आदिवासी शेतक-यासाठी शेतीसंबंधी केलेल्या संशोधनाबद्दल हा पुरस्कार देण्यात आला. यावेळी व्यासपीठावर विशेष अतिथी म्हणून केंद्रीय ग्रामविकास मंत्री मा.ना.श्रीमती सूर्यकांताताई पाटील तसेच प्रमुख उपस्थिती म्हणून कृषी राज्यमंत्री मा.ना.श्री.सुरेश वरपुडकर, मा.श्री.प्रताप देशमुख, नगराध्यक्ष, परभणी तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व औरंगाबाद विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष मा.नंदकिशोरजी कागलीवाल, मा.श्री.मुकुंद भोगले, सचिव, विभागीय केंद्र, औरंगाबाद, मा.श्री.विजय कान्हेकर, विभागीय केंद्र कार्यकारिणी सदस्य, मा.श्री.सुहास तेंडुलकर, समन्वयक, नव महाराष्ट्र युवा अभियान, मा.श्री.नीलेश राऊत, राज्य संघटक, नव महाराष्ट्र युवा अभियान, मा.श्री.राहुल नरवाडे, मा.श्री.अभिजित राऊत, मा.श्री.उमाकांत जगदाळे, मा.श्री.सुरेश पाटील, मा.श्रीमती आशा भिसे, मा.डॉ.अस्मिता पाटील, मा.श्री.विजय कसबे, मा.श्री.दिनेश शिंदे आदि उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन मा.श्री.बापू दासरी यांनी केले. प्रथमतः मुंबईवर झालेल्या अतिरेकी हल्ल्यामध्ये शहीद झालेले जवान व नागरिकांना श्रद्धांजली अर्पण करण्यात आली. त्यानंतर मा.ना.श्रीमती सूर्यकांताताई पाटील यांनी मा.यशवंतराव चव्हाण, मा.स्वामी विवेकानंद व माता जिजाऊ यांच्या प्रतिमेस पुष्प अर्पण करून अभिवादन केले. कार्यक्रमाची सुरुवात महात्मा फुलेंचा अखंड गाऊन करण्यात आली. कार्यक्रमाची प्रस्तावना मा.श्री.विजय कान्हेकर यांनी केली. विभागीय केंद्र, औरंगाबादच्या कामाबद्दल माहिती दिली. तसेच उपस्थित जनतेला प्रतिष्ठानच्या कामाची माहिती करून दिली. ज्या युवक-युवतींनी यशवंतराव चव्हाण निबंध स्पर्धेमध्ये सहभागी होऊन पारितोषिक मिळविले, त्यांच्या निकालपत्राचे वाचन मा.श्री.नीलेश राऊत यांनी केले. तसेच यशवंतराव चव्हाण युवा पुरस्कार विजेत्यांची नावे मा.श्री.नीलेश राऊत यांनी जाहीर केली. श्री.गणेश घुले यांनी निबंध स्पर्धेच्या परीक्षकांच्या मनोगतांचे वाचन केले. तर मा.श्री.सुहास तेंडुलकर व मा.डॉ.अस्मिता पाटील यांनी युवा पुरस्कार विजेत्यांच्या सन्मानपत्राचे वाचन केले. तसेच श्री.शिरीष जाधव यांनी तुकाराम धांडे यांच्या 'वळीव' या कवितासंग्रहाचे परीक्षण वाचन केले. मा.श्री.मुकुंद भोगले यांनी पुरस्कार विजेते युवक व युवतींना शुभेच्छा दिल्या.

पुरस्कार विजेत्या श्रीमती मुक्ता दाभोळकर यांना मा.ना.श्रीमती सूर्यकांताताई पाटील यांनी ११ हजार रुपये रोख, शाल, सन्मानपत्र व स्मृतिचिन्ह देऊन 'यशवंतराव चव्हाण युवा पुरस्कारा'ने गौरविले. तसेच युवक श्री.संजय पाटील यांना मा.श्री.सुरेश वरपुडकर यांनी 'यशवंतराव चव्हाण युवा पुरस्कार' देऊन गौरविण्यात आले. देशाला महासत्ता बनविण्याची क्षमता युवा शक्तिमध्ये असून तिला योग्य मार्गाने कार्यरत होण्यासाठी प्रोत्साहन व मार्गदर्शन करण्याची गरज असल्याचे प्रतिपादन केंद्रीय ग्रामविकास मंत्री मा.ना.श्रीमती सूर्यकांताताई पाटील यांनी केले.

समाजात आजही दारिद्र्य व अज्ञान मोठ्या प्रमाणात असून त्याच्या निर्मूलनासाठी काम करणारे पुरस्कार प्राप्त श्रीमती मुक्ता दाभोळकर व श्री.संजय पाटील यांचे कार्य युवा पिढीसाठी प्रेरणादायी आहे. माता राजमाता जिजाऊ, मा.स्वामी विवेकानंद, मा.यशवंतराव चव्हाणांसारख्या विभुतींनी देश बांधण्याचे व संस्कारक्षम नागरिक घडविण्याचे काम केले आहे.

मा.श्री.सुरेश वरपुडकर आपल्या भाषणात म्हणाले की, सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक क्षेत्रात काम करणा-या युवा शक्तीच्या कामाची दखल घेऊन त्यांना प्रोत्साहन देणारी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबई ही एक आदर्श संस्था आहे. ग्रामीण शिक्षणाचा दर्जा सुधारण्यासाठी सर्व शिक्षा अभियानात काम करणा-यांनी अधिक जोमाने काम करण्याची गरज आहे.तसेच विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष मा.श्री.नंदकिशोर कागलीवाल यांनी अध्यक्षीय समारोप केला आणि मा.श्री.दिनेश शिंदे यांनी आभार मानले.

हा कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी विभागीय संघटक,श्री.सुबोध जाधव, सहसंघटक श्री.अभिजित विटोरे, श्री.गणेश घुले, श्री.मंगेश निरंतर, डॉ.विशाल घोरपडे, प्रा.शिरीष जाधव, डॉ.राहुल बडे, श्री.उमेश राऊत, श्री.विनोद घाटोळे आदिंनी परिश्रम घेतले.

४) व्हिजन करिअर फेअर ०८ या भव्य शैक्षणिक प्रदर्शनाचे आयोजन :

दि.२२ ते २५ मे ०८ रोजी विभागीय केंद्र,औरंगाबाद व नवमहाराष्ट्र युवा अभियान यांच्यातर्फे 'व्हिजन करिअर फेअर ०८' या शैक्षणिक प्रदर्शनाचे स.भु.महाविद्यालयाच्या प्रांगणात आयोजन करण्यात आले होते.

मराठवाड्यातील विद्यार्थ्यांना आजच्या स्पर्धेच्या युगामध्ये करिअरच्या नवनवीन वाटा माहिती व्हाव्यात, यासाठी या शैक्षणिक प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते. परंपरागत शिक्षण पद्धतीपेक्षा करिअरच्या दृष्टीने खूप काही करता येते, याचा प्रत्यय येथे भेट देणा-या प्रत्येक विद्यार्थ्यास आला. यामध्ये व्हिजन शैक्षणिक व्याख्यानमालेचेही आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये करिअर घडविता येणा-या नवीन क्षेत्राबद्दल विविध मान्यवरांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी उपस्थित मान्यवरांना विविध प्रश्न विचारून आपल्या शंकांचे निरासन करून घेतले. या चारही दिवसांमध्ये सुमारे २५ हजारांवर विद्यार्थ्यांनी व पालकांनी या प्रदर्शनाला भेट दिली. या भव्य शैक्षणिक प्रदर्शनाचे उद्घाटन प्रसिद्ध अभिनेते मा.सचिन खेडेकर यांच्या हस्ते करण्यात आले. तर समारोप प्रसिद्ध दिग्दर्शक मा.चंद्रकांत कुलकर्णी यांच्या हस्ते झाले.

या प्रदर्शनासाठी सुमारे पन्नासहून अधिक विविध शैक्षणिक संस्थांनी स्टॉल्स लावून सहभाग नोंदविला होता.

५) यशवंत फिल्म फेस्टिव्हल

फिल्म डिव्हिजन, सूचना व माहिती मंत्रालय,भारत सरकार आणि विभागीय केंद्र,औरंगाबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२८,२९ मार्च ०९ रोजी यशवंत फिल्म फेस्टिव्हलचे आयोजन करण्यात आले होते. फेस्टिव्हलचे उद्घाटन प्रसिद्ध साहित्यिक मा.श्री.रा.रं.बोराडे यांच्या हस्ते झाले. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जे.जे.स्कूल ऑफ आर्ट्सचे प्रा.जॉन डग्लस होते. मंचावर मा.श्री.विजय कान्हेकर, मा.श्री.सुहास तेंडुलकर, मा.श्री.नीलेश राऊत,मा.श्री.सुबोध जाधव यांची उपस्थिती होती.

उद्घाटन समारंभाचे बोलताना मा.श्री.रा.रं.बोराडे म्हणाले की, मराठवाडयामध्ये या प्रकारचा डॉक्युमेंट्री फेस्टिव्हल प्रथमतःच होत असल्यामुळे विशेषतः जास्त आनंद होत आहे. यामुळे पुण्या-मुंबईच्या लोकांमध्ये जी सामाजिक भूक आहे, ती मराठवाड्यातील लोकांमध्ये रुजण्यास मदत होईल. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक मा.श्री.नीलेश राऊत यांनी केले. सूत्रसंचालन श्रीमती मीलन नागवडे यांनी केले. आभार प्रदर्शन मा.श्री.सुहास तेंडुलकर यांनी केले.

यावेळी श्री.जॉन डग्लस म्हणाले, 'यासारख्या उपक्रमांमधून शहरवासीयांची कलात्मक अभिवृत्ती जोपासली

तर जातेच, परंतु त्यासोबतच त्यांच्या सामाजिक बांधिलकीलाही साद घातली जाते.'

यशवंत फिल्म फेस्टिव्हल ०९ मध्ये पहिल्या दिवशी उद्घाटन सत्रानंतर 'द लिटल टेररिस्ट' (हिंदी फिल्म,) 'अ सी साईड स्टोरी' (मराठी-इंग्रजी फिल्म) या फिल्म्स दाखविण्यात आल्या. रविवार, दि. २९ मार्च ०९ रोजी 'हरवलेले इंद्रधनुष्य' व 'कचराकोडी', या मराठी फिल्म्स दाखविण्यात आल्या. फिल्म फेस्टिव्हलला शहरातील नागरिकांची मोठया प्रमाणात उपस्थिती होती. कार्यक्रमाच्या शेवटी हा फिल्म फेस्टिव्हल औरंगाबाद येथे दरवर्षी आयोजित करण्याचा मनोदय मा.श्री.नीलेश राऊत यांनी व्यक्त केला.

६) अपंग बचत गट मार्गदर्शन कार्यशाळा :

अपंग हक्क विकास मंच, विभागीय केंद्र, औरंगाबाद यांच्या वतीने दि. २५ एप्रिल ०८ रोजी भारदे अकादमी येथे अपंग बचत गट मार्गदर्शन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी अपंग आर्थिक विकास महामंडळाचे स्थानिक अधिकारी उपस्थित होते. तसेच अपंग बचत गटातील तज्ञ, मार्गदर्शक उपस्थित होते. त्यांनी उपस्थित अपंग बांधवांना अपंग बचत गट स्थापन करण्यासंदर्भात मार्गदर्शन केले. अपंग बांधवांनी या विषयातील तांत्रिक माहिती तज्ञ मार्गदर्शकांकडून करून घेतली. यावेळी अपंग हक्क विकास मंचाचे राज्य समन्वयक, मा.श्री.विजय कान्हेकर, मा.श्री.सुहास तेंडुलकर युवा अभियानाचे राज्य संघटक मा.श्री.नीलेश राऊत यांनी केले. विभागीय संघटक, श्री.सुबोध जाधव, श्री.राजाभाऊ गोकुळाष्टमी, श्री.अभिजित विटोरे उपस्थित होते. या कार्यशाळेला सुमारे ५० अपंग बचत गटांचे प्रतिनिधी उपस्थित होते.

७) यशस्विनी अभियान पदाधिकारी मार्गदर्शन कार्यशाळा :

दि. ७ फेब्रुवारी ०८ रोजी औरंगाबाद येथील जे.एन.ई.सी.महाविद्यालयाच्या सभागृहात यशस्विनी अभियान पदाधिकारी मार्गदर्शन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेस अभियानाच्या संयोजिका, मा.खासदार सौ.सुप्रिया सुळे, समन्वयिका, मा.श्रीमती सुरेखा ठाकरे, नाशिक विभागीय केंद्राचे कोषाध्यक्ष मा.श्री.विश्वास ठाकूर, औरंगाबाद विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष मा.श्री.नंदकिशोरजी कागलीवाल, कोषाध्यक्ष मा.श्री.सचिन मुळे यांची प्रमुख उपस्थिती होती. या वेळी उपस्थित महिला पदाधिका-यांना मा.खासदार सौ.सुप्रिया सुळे यांनी विशेष मार्गदर्शन केले. तसेच अभियानाच्या पुढील योजनांविषयी चर्चा करण्यात आली. कार्यशाळेस सुमारे १५० महिला पदाधिका-यांची उपस्थिती होती. या कार्यशाळेच्या आयोजनात युवा अभियानाचे राज्य संघटक, मा.श्री.नीलेश राऊत, विभागीय संघटक, श्री.सुबोध जाधव, मा.श्री.अभिजित विटोरे, मा.श्री.गणेश घुले, मा.श्री.उमेश राऊत, मा.श्री.रवी कोलते, मा.श्री.लखन सांळुखे यांनी पुढाकार घेतला.

८) अपंग हक्क विकास मंच राज्य समिती बैठक :

मंचाच्या राज्य समितीची विशेष बैठक संयोजिका, मा. खासदार सौ.सुप्रिया सुळे, यांच्या प्रमुख उपस्थितीत औरंगाबादेत पार पडली. यावेळी विविध अपंग संस्थांचे कार्यकर्ते, मंचाचे पदाधिकारी, अपंग बांधव उपस्थित होते. यावेळी संयोजिका, मा.सौ.सुप्रिया सुळे यांनी विशेष मार्गदर्शन केले. तसेच मंचाच्या पुढील उपक्रमांविषयी तपशीलवार चर्चा करण्यात आली. यावेळी मंचाचे समन्वयक, मा.श्री.विजय कान्हेकर, मा.श्री.सुहास तेंडुलकर, श्री.राजाभाऊ गोकुळाष्टमी, युवा अभियानाचे राज्य संघटक मा.श्री.नीलेश राऊत, विभागीय संघटक, श्री.सुबोध जाधव, यांची उपस्थिती होती.

१) युवा संपादक कार्यशाळा :

नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व सीमांत संस्था, मुंबई, जनसंवाद व वृत्तपत्रविद्या विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या संयुक्त विद्यमाने विविध अंकांचे संपादन करणा-या विद्यार्थी व युवकांसाठी युवा संपादक कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाचे संयोजक, श्री. दत्ता बाळसराफ, श्री. सुनील कर्णिक, डॉ. सुधीर गव्हाणे, प्रा. जयदेव डोळे यांनी उपस्थित प्रतिनिधींना अंकांचे संपादन, लेखांची निवड, जाहिरात, आर्थिक ताळेबंद या विषयांवर मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेचे उद्घाटन श्री. लक्ष्मण अय्यर यांच्या हस्ते करण्यात आले. दिवसभर चाललेल्या या कार्यशाळेस सुमारे शंभरावर प्रतिनिधींनी आपला सहभाग नोंदविला.

१०) युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅली :

दि. १४ ऑगस्ट २००८ रोजी मध्यरात्री स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येस सलग दुस-या वर्षी युवा स्वातंत्र्य ज्योत रॅलीचे यशस्वी आयोजन करण्यात आले. क्रांती चौकात विभागीय केंद्राचे कोषाध्यक्ष श्री. सचिन मुळे, पोलीस निरीक्षक कांचन चाटे, युवा अभियानाचे राज्य संघटक श्री. नीलेश राऊत, श्री. सुहास तेंडुलकर, श्री. राहुल नरवडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत मशाल पेटवून या रॅलीचे उद्घाटन करण्यात आले. या रॅलीमध्ये एकूण ५०० युवकांचा सहभाग होता. रॅलीचा समारोप पैठण गेट येथे करण्यात आला. यावेळी समारोपप्रसंगी ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसैनिकांचा सत्कार करण्यात आला. तसेच त्यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. संविधानाच्या सरनाम्याचे वाचन करून राष्ट्रगीताने रॅलीचा समारोप करण्यात आला.

११) बिहार पूरग्रस्तांकरिता मदत :

सामाजिक आत्मीयता जोपासून हा कार्यक्रम विभागीय केंद्र, औरंगाबाद व अभ्युदय फाउंडेशनच्या वतीने बिहार पूरग्रस्तांकरिता मदत पुरविण्यात आली. यावर्षीच्या पावसाळ्यात बिहारमधील कोसी नदीला आलेल्या पुरामुळे लाखो लोक निर्वासित झाले. जीवनावश्यक वस्तूंचा तुटवडा निर्माण झाला. या धर्तीवर दिल्ली स्थित गुंज नामक संस्थेशी संलग्न होऊन येथे जीवनावश्यक वस्तू पाठविण्याचा कार्यक्रम हाती घेतला. त्यासाठी बिहार राज्यातील सहस्त्रा जिल्ह्याची निवड केली. तो जिल्हा सुमारे दोन ते अडीच लाख लोकसंख्येचा होता. त्यांना घालण्यासाठी नीट कपडेही राहिलेले नव्हते म्हणून त्या लोकांना मदत करण्याचे ठरविले.

त्या काळात महाराष्ट्रात गणेशोत्सवाला सुरुवात झाली होती. गणेश मंडळांशी बोलणी करून येथील रहिवाश्यांना जुने पण पुन्हा वापरता येतील असे कपडे जमा करण्याचे आवाहन करण्यात आले. तसेच विविध वसाहती, वस्त्या, कॉलन्या येथे अभ्युदय सदस्यांनी स्वतः फिरून कपडे जमा केले. त्यामध्ये काही महिला बचत गटांचाही मदत झाली. तसेच एक युवक संस्था म्हणून यामध्ये शहरातील विविध महाविद्यालयांना समाविष्ट करण्याचे ठरले. प्रत्येक महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना भेटून विद्यार्थ्यांना आवाहन करण्यात आले.

या सर्वांचे फलित म्हणून एक लाख इतके कपडे जमा झाले. त्या कपड्याची व्यवस्थित पॅकिंग करून त्याचे सुमारे पन्नास पोती करण्यात आली. रेल्वे प्रशासनाने हे सामान मोफत बिहारपर्यंत पोहोचविण्याची सोय केलेली होती.

१२) बी. रघुनाथ काव्यसंध्या :

नाथ ग्रुप व विभागीय केंद्र, औरंगाबाद यांच्या वतीने ज्येष्ठ कवी बी. रघुनाथ यांच्या स्मृतिदिनी दि. ७ सप्टेंबर २००८ रोजी बी. रघुनाथ काव्यसंध्येचे आयोजन तापडिया नाट्यमंदिरात करण्यात आले. यावेळी प्रा. प्रशांत मोरे व त्यांच्या सहका-यांचा 'आई अर्थात माय' या दोन तासांच्या कवितांचा कार्यक्रम संपन्न झाला. सुरुवातीला विभागीय केंद्र, औरंगाबादचे अध्यक्ष मा. श्री. नंदकिशोरजी कागलीवाल, कोषाध्यक्ष मा. श्री. सचिन मुळे, मा. श्री. सतीश कागलीवाल यांच्या हस्ते बी. रघुनाथांच्या प्रतिमेस पुष्प अर्पण करून कार्यक्रमाची सुरुवात करण्यात आली. प्रास्ताविक

मा.श्री.सचिन मुळे, यांनी केले श्री.श्रीकांत उमरीकर यांनी बी.रघुनाथ यांच्याविषयी व त्यांच्या साहित्याविषयी माहिती दिली. युवा अभियानाचे राज्य संघटक श्री.नीलेश राऊत यांची नियुक्ती झाल्याबद्दल त्यांचा सत्कार करण्यात आला. तसेच श्री.कमलेश वर्मा यांचाही सत्कार करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे निवेदन श्री.सुधीर सेवेकर यांनी केले, तर आभार श्री.नीलेश राऊत यांनी मानले. या कार्यक्रमास रसिकांनी मोठ्या संस्थेने आपली हजेरी लावली होती.

७. विभागीय केंद्र, लातूर :

१) **भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती** : यानिमित्त विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने दि.१४.४.०८ रोजी लातूर येथील अनाथ, अंध, कुष्ठरोग वसाहतीतील स्त्री-पुरुष व मुलामुलींना त्यांच्या स्वच्छतेबद्दल मौलिक मार्गदर्शन व साधा अल्पोपहार हा कार्यक्रम घेण्यात आला. या आगळ्या वेगळ्या कार्यक्रमानिमित्त या विभागातील जनतेचे लक्ष केंद्रीत झाले. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्याकरिता माजी खा.डॉ.गोपाळराव पाटील, ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते श्री.शंकर भारती, माजी केंद्रीय मंत्री मा.श्री.टी.एस.श्रृंगारेबाबा, थोर स्वातंत्र्यसेनानी मा.श्री.चंद्रशेखरदादा बाजपाई इत्यादि मान्यवरांचे मोलाचे मार्गदर्शन व सहकार्य लाभले. याप्रसंगी विभागीय केंद्र, लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे, सचिव श्री.हरिभाऊ जवळगे, अॅड. श्री.मनोहरराव गोमारे, प्रा.डॉ.नागोराव कुंभार इत्यादींची उपस्थिती होती.

२) **१मे ०८ महाराष्ट्र दिन** : विभागीय केंद्र, लातूर आणि सुनील देशमुख जनसेवा प्रतिष्ठान, लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने यशवंत नगर, लातूर येथे प्रतिकूल परिस्थितीत चांगले गुण घेऊन पास झालेल्या इयत्ता ४ थी ते ९वी पर्यंतच्या मुलामुलींचे कौतुक, त्यांचा गुणगौरव व त्यांची आरोग्य तपासणी त्याचबरोबर त्यांच्या यशस्वी भावी जीवनाबद्दल खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे, इ.नी याप्रसंगी मोलाचे मार्गदर्शन केले. या विभागातील नागरिकांनी सहकार्य केल्याबद्दल विभागीय केंद्राचे सचिवांनी सर्वांचे आभार मानले.

३) **दि.१७.६.०८ राष्ट्रमाता जिजाऊ माँसाहेब स्मृतीदिन** : विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने संत ज्ञानेश्वर उच्च माध्यमिक विद्यालय, लातूर येथे राष्ट्रमाता जिजाऊ माँसाहेब स्मृतीदिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रसिध्द विधिज्ञ व विभागीय केंद्राचे सदस्य अॅड.श्री.मनोहरराव गोमारे हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रा.डॉ.नागोराव कुंभार, प्राध्यापिका सौ.सुशिलादेवी कुलकर्णी, श्रीमती इंदुताई सावंत या होत्या.

४) **दि.२०.६.०८ रोजी आखाडा बाळापूर ता.कळमुनरी जि.हिंगोली येथे दि.२६.६.०८ रोजी याच गावी साजरा करावयाच्या राजर्षि शाहु महाराज जयंती** कार्यक्रमानिमित्त विभागीय केंद्राचे सदस्य प्राचार्य उत्तमराव सूर्यवंशी यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक घेण्यात येऊन कामाची विभागणी व कार्यक्रमाची पूर्वतयारी करण्यात आली.

५) **दि.२६.६.०८ रोजी आखाडा बाळापूर ता.कळमुनरी जि.हिंगोली येथे हिंगोली जिल्हा स्वातंत्र्यसैनिक गौरव समितीचे अध्यक्ष माजी आमदार मा.श्री.माणिकरावजी टाकळगव्हाणकर यांच्या अध्यक्षतेखाली राजर्षि शाहु महाराज जयंतीचा कार्यक्रम** घेण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या प्रमुख पाहुण्या मराठवाड्यातील प्रसिध्द कवयित्री सौ.अनुसयाबाई शिंदे व हिंगोली जिल्हा राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे अध्यक्ष, श्री.बी.एन.आडकिणे यांची उपस्थिती लाभली होती. या कार्यक्रमात राजर्षि शाहु महाराजांच्या जीवनावर मौलिक असे मान्यवरांचे मार्गदर्शन झाले. हा कार्यक्रम संपल्यानंतर दि.१७.७.०८ या मराठवाडा मुक्तीसंग्रामनिमित्ताच्या पूर्वनियोजित कार्यक्रमाची चर्चा होऊन हा कार्यक्रम हिंगोली येथे घ्यावयाचे ठरले.

६) दि.१६ जुलै ०८ रोजी बुधोडा ता.औसा जि.लातूर येथे दि.२० ऑगस्ट रोजी टाकाऊपासून टिकाऊ वस्तू निर्मिती उद्योगधंद्यासंबंधी अंध, अपंग श्रमिक प्रतिष्ठान, बुधोडा येथे घ्यावयाच्या कार्यक्रमासंदर्भात बुधोडा ग्रामस्थ व पंचक्रोशातील नागरिकांना विभागीय केंद्राचे सचिवांनी मार्गदर्शन करून कार्यक्रमाची रुपरेषा व कार्यक्रमाची विभागणी करण्यात आली.

७) दि.१५ ऑगस्ट ०८ रोजी भारतीय स्वातंत्र्यदिनानिमित्त लातूर येथे यशवंत नगर येथील विभागीय केंद्र, कार्यालयात भारतीय स्वातंत्र्याने देशातील सामान्य माणसाला काय दिले? या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ.जे.एस.तुल्भा हे होते तर प्रा.एस.एस.कुलकर्णी, प्रा.डॉ.नागोराव कुंभार, प्रा.डॉ.शेषेराव मोहिते इत्यादींनी या चर्चासत्रात सहभाग नोंदवला.

८) दि.२०.८.०८ रोजी बुधोडा ता.औसा, जि.लातूर येथे विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने अंध अपंग, स्वआधार केंद्र, बुधोडा येथे अंध अपंगांच्या कल्याणाचे व पुनर्वसनाचे काम करीत असताना त्यात महिला बचत गटाचा सहभाग, ग्रामीण महिलांचे सक्षमीकरण, वृक्षारोपण, बुधोडा गांव व परिसरातील तंटा व व्यसनमुक्तीबद्दलचे विचार त्याचबरोबर अंध अपंग व्यक्तींना स्वावलंबी बनता यावे म्हणून त्यांना दोनखंड निर्मिती प्रशिक्षण व उत्पादन उद्योगासाठी लागणारी एक मशिन (किंमत रु.२५००/-) आहे. विभागीय केंद्राच्या वतीने केंद्राचे अध्यक्ष मा.खासदार जनार्दन वाघमारे यांच्या शुभहस्ते देण्यात आली. याप्रसंगी मा.खासदार जनार्दन वाघमारे, लातूरचे ज्येष्ठ पत्रकार श्री.जीवनधर शेरकर, सामाजिक कार्यकर्ते मा.श्री.सूर्यकांत वैद्य इत्यादींनी याप्रसंगी मोलाचे मार्गदर्शन केले. हा कार्यक्रम सकाळ-दुपार दोन सत्रात आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाच्या दिवशी नागरिकांना शालेय मुला-मुलींना, अंध, अपंग आश्रमातील कर्मचारी व शिकणा-या प्रशिक्षणार्थ्यांना विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने जेवण देण्यात आले.

९) दि.१७.९.०८ रोजी हिंगोली येथे विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने स्वातंत्र्यसैनिक गौरव समितीचे अध्यक्ष, माजी खासदार ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसेनानी मा.श्री.माणिकरावजी टाकळगव्हाणकर यांच्या अध्यक्षतेखाली मराठवाडा मुक्तीसंग्रामदिन साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमास नांदेड, हिंगोली, परभणी या तिन्ही जिल्ह्यातील स्वातंत्र्यसैनिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. या कार्यक्रमात विभागीय केंद्र, लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे, प्राचार्य डॉ.व्ही.एन.इंगोले इत्यादिचे स्वातंत्र्यसैनिकाला मोलाचे मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे उत्तमराव सूर्यवंशी यांनी सूत्रसंचालन केले तर विभागीय केंद्राचे सचिवानी सर्वांचे आभार मानले.

१०) दि.२३.९.०८ रोजी हिंगोली येथे विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने जिल्हा शेतकरी मेळावा आयोजित करण्यात आला. या मेळाव्याच्या अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसेनानी मा.श्री.माणिकरावजी टाकळगव्हाणकर हे होते. तर प्रमुख पाहुणे म्हणून विभागीय कृषीसंचालक, श्री.सु.ल.जाधव, कोरडवाहू शेतीतज्ञ डॉ.शिवाजी शिंदे, कवयित्री स्वातंत्र्यसैनिक अनुसयाबाई शिंदे त्याचबरोबर विभागीय केंद्र, लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे हे होते.

११) दि.२.१०.०८ रोजी पीपल्स कॉलेज, नांदेड येथे महात्मा गांधी व देशाचे माजी पंतप्रधान स्व.लालबहादूर शास्त्री यांची विभागीय केंद्र, लातूरच्या वतीने जयंती साजरी करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी पीपल्स कॉलेजचे प्राचार्य व विभागीय केंद्राचे सदस्य प्राचार्य डॉ.व्ही.एन.इंगोले हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून माजी गृहराज्यमंत्री मा.डॉ.माधवरावजी किनाळकर यांची उपस्थिती होती.

१२) नांदेड जिल्ह्यातील आदिवासी विभाग असलेल्या श्रीक्षेत्र माहूर जि.नांदेड येथे विभागीय केंद्र, लातूर व

बळीराम पाटील मिशन मांडवी संचालित रेणुकादेवी महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.४.१०.०८ रोजी 'शेतक-यांच्या आत्महत्या : शोध व बोध' या ज्वलंत विषयावर ख्यातकीर्ती सर्वोदय नेते, मराठवाड्याचे गांधीजी डॉ.गंगाप्रसाद अग्रवाल यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते.

१३) दि.१५.१०.०८ रोजी विभागीय केंद्र,लातूर व अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती जिल्हा शाखा लातूरच्या वतीने माध्यमिक शिक्षकांसाठी स्काऊट गाईड कार्यालयातील सभागृहात दोन दिवसीय वैज्ञानिक जाणीव प्रशिक्षण शिबिर आयोजित करण्यात आले होते. त्याचे उद्घाटन शिक्षण विभागाचे उपसंचालक,श्री.दिलीपराव सहस्त्रबुध्दे यांच्या उपस्थितीत झाले.

१४) दि.३०.१०.०८ रोजी लातूर येथे ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी विभागीय केंद्र,लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे यांनी ज्येष्ठ नागरिकांनी न्यायाची बाजू घेऊन आपले जीवन जगावे, प्रसंगी सत्याग्रह करावा. जीवन हा प्रवास आहे. प्रवास म्हटला की चालावे लागते. सर्वांच्या आयुष्यात, सुखात दुःखमय प्रसंग येत असतात. तरीही या प्रसंगावर मात करून ज्येष्ठ नागरिकांनी समाजात न्यायाची बाजू घेऊन सत्याग्रह करावा असे प्रतिपादन केले.

१५) दि.११.११.०८ रोजी शिवणी बु.ता.औसा जि.लातूर येथील ग्रामस्थ व विभागीय केंद्र,लातूरच्या संयुक्त विद्यमाने 'शेतक-यांच्या समोरील आजचे बिकट आव्हाने' हा परिसंवाद आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी शेती व शेतीशी निगडित प्रश्नांविषयी सविस्तर मार्गदर्शन अध्यक्षांनी केले.

१६) दि.१२.११.०८ रोजी कवठा ता.औसा जि.लातूर येथे शेतीवरील सालगडी व मजूर यांच्याबद्दल परिसंवाद आयोजित करण्यात आला. हा परिसंवाद कवठा परिसरातील ग्रामस्थ व विभागीय केंद्र,लातूरच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आला.

१७) दि.२५.११.०८ रोजी आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार, धुरंदर राष्ट्रीय नेते, भारताचे माजी उपपंतप्रधान स्व.यशवंतराव चव्हाण यांचा २४ वा स्मृतिदिन नगर परिषदेच्या श्रीशिवछत्रपति ग्रंथालयाच्या सभागृहात साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी नवे प्रश्न, नव्या वाटा याविषयावर दै.पुणे सकाळचे संपादक,मा.श्री.यमाजी मालकर हे प्रमुख पाहुणे तर या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्र,लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे हे होते. याप्रसंगी 'आजचा दहशतवाद : कारणे व उपाय' या निबंध स्पर्धेतील विजेत्यांना प्रशस्तीपत्र व स्मृतीचिन्ह देऊन त्यांचे मानधन प्रमुख पाहुण्याचे हस्ते देण्यात आले. शहरातील काही यशवंतप्रेमींचा यथोचित गौरव करण्यात आला. या कार्यक्रमाकरिता विभागीय केंद्रांतर्गत येणा-या चारही जिल्ह्यातील सदस्य, त्यांचे सहकारी, लातूर शहरातील व्यापारी,प्राध्यापक डॉक्टर, वकील, वेगवेगळ्या क्षेत्रात काम करणारे सर्व मान्यवर मंडळी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकेत विभागीय केंद्र,लातूरचे सचिव मा.श्री.हरिभाऊ जवळगे यांनी आतापर्यंत झालेल्या कार्याची रुपरेषा व पुढील कार्यक्रमाची दिशा सविस्तर सांगितली.

१८) दि.२८.११.०८ रोजी थोर समाजसुधारक महात्मा जोतिबा फुले यांची पुण्यतिथी अखिल भारतीय सत्यशोधक समाज समिती जिल्हा शाखा लातूर व विभागीय केंद्र,लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले यांच्या जीवनावरील प्रख्यात अभ्यासक,ग्रंथलेखक प्रा.डॉ.श्रीराम गुंदेकर हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून विभागीय केंद्र,लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे यांची उपस्थिती लाभली होती.

१९) दि.७.१२.०८ रोजी मुंबईवर झालेल्या दहशतवादी हल्ल्याच्या निषेधार्थ विभागीय केंद्र,लातूरच्या वतीने विभागीय केंद्र,लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे यांच्या अध्यक्षतेखाली राजर्षि शाहू महाविद्यालय,लातूर जिजामाता महिला विद्यालय, यशवंत विद्यालय इत्यादि महाविद्यालयातील प्राध्यापक, शिक्षक व विद्यार्थी, मुले मुली व शहरातील परिवर्तनवादी व सामाजिक चळवळीतील व देशाच्या एकात्मतेकरिता झगडणा-या वेगवेगळ्या संस्था संघटनांच्याबरोबर दि.२६.११.२००८ रोजी मुंबईवर झालेल्या आतंकवादी हल्ल्याच्या निषेधार्थ लातूर शहरातून भव्य अशी निषेध रॅली काढण्यात येऊन त्या रॅलीचे नगर परिषदेच्या टाऊन हॉल मैदानावर मोठ्या सभेत रूपांतर झाले. या कार्यक्रमात बोलताना खा.डॉ.वाघमारे म्हणाले की मुंबई शहर हे आपल्या भारत देशाची आर्थिक राजधानी तसेच जागतिक कीर्तीचे बंदर उध्वस्त करण्याचा घाट भ्याड दहशतवाद्यांनी करून आपल्या देशाच्या अखंडतेविरूद्ध तसेच एकात्मतेविरूद्ध पुकारलेले मानवतेला काळिमा फासणारे जणू हे युध्दच होते. हल्ल्यात आपले प्राण गमावणा-या भारतीय शूरवीरांना विभागीय केंद्र,लातूरच्या वतीने आयोजित केलेल्या कार्यक्रमात श्रद्धांजली वाहण्यात आली.

२०) दि.२४.१२.०८ रोजी औसा येथील विवेकानंद माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शाळा व विभागीय केंद्र,लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने साने गुरुजींची जयंती साजरी करण्यात आली.

२१) दि.२५.१२.०८ रोजी सकाळी नाताळ सण विभागीय केंद्र,लातूरचे अध्यक्ष खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे यांच्यासह सचिव श्री.जवळगे, कोषाध्यक्ष श्री.भाऊसाहेब गोरे, सदस्य,अॅड.मनोहरराव गोमारे, प्र.डॉ.नागोराव कुंभार, प्राचार्य रमेशराव दापके इत्यादींच्या वतीने लातूर शहरातील ख्रिसमस बांधवाना त्यांच्या घरी जाऊन शुभेच्छा देण्यात आल्या.

२२) दि.२५.१२.०८ रोजी दुपारी मराठवाडा जनता विकास परिषद जिल्हा शाखा लातूरच्या वतीने आयोजित केलेल्या लातूर जिल्हा विभागीय मेळाव्यात विभागीय केंद्राचा सक्रिय सहभाग राहिला.

२३) दि.३.१.०९ रोजी थोर समाजसेविका, आद्य स्त्रीशिक्षिका सावित्रीबाई फुले यांच्या जयंतीनिमित्त सावित्रीबाई फुले महिला बचत गट, खरोसा विभाग ता.औसा, जि.लातूर व विभागीय केंद्र,लातूरच्या संयुक्त विद्यमाने ग्रामीण भागातील महिला स्वावलंबी धोरण सक्षमीकरण या एकदिवसीय चर्चासत्राचे आयोजन खरोसा येथे करण्यात आले.

२४) दि.१२.१.०९ रोजी माँसाहेब जिजाऊ व थोर ऋषीतुल्य महान व्यक्ती स्वामी विवेकानंद यांची जयंती साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी लातूरतील थोर विधिज्ञ श्री.कमलाकर कुलकर्णी हे होते. तर प्रमुख पाहुणे म्हणून प्राचार्य डॉ.व्ही.एन.इंगोले यांची उपस्थिती होती.

२५) दि.१६.१.०९ रोजी मंगरूळ ता.औसा जि.लातूर येथील नवजीवन बहुउद्देशीय संस्था व विभागीय केंद्राच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केलेल्या 'आजचे ज्वलंत प्रश्न' या विषयावर खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे यांनी या पंचक्रोशीतील जमलेल्या ग्रामीण जनतेला मोलाचे मार्गदर्शन केले. सकाळच्या सत्रात नागरसोगा येथील जिल्हा परिषद शाळेच्या प्रांगणात 'जिल्हा परिषदेच्या शाळेची आजची दशा व दिशा' या विषयावर खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे यांच्यासह अनेकांनी आपले विचार मांडले व जिल्हा परिषदेच्या सरकारी शाळा सुधारल्या पाहिजेत हाच सर्वांचा आग्रह पहावयास मिळाला.

२६) दि.२१.१.०९ रोजी उमरगा जि.उस्मानाबाद येथे भारत शिक्षण संस्था उमरगा व विभागीय केंद्र,लातूर यांच्या

संयुक्त विद्यमाने एक दिवसाचे युवा जागरण शिबीर आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाला खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे हे प्रमुख पाहुणे तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी उमरग्याचे माजी आमदार श्री.भास्करराव चालुक्य हे होते.

२७) दि.२८.१.०९ रोजी उस्मानाबाद येथील रामकृष्ण परमहंस महाविद्यालयात विभागीय केंद्र,लातूरच्या वतीने 'आजच्या ग्रामीण समस्या व खेड्याचे पुनरुत्थान' या विषयावर दोन सत्रात प्रदीर्घ चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी उस्मानाबाद नगर परिषदेचे माजी नगराध्यक्ष नानासाहेब पाटील हे होते. या कार्यक्रमाला उस्मानाबाद पंचायत समितीचे सभापती श्री.रामचंद्रजी पाटील हे विशेष पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्र,लातूरचे सचिव श्री.हरिभाऊ जवळगे यांनी केले तर आभार प्राचार्य श्री.रमेशराव दापके, सदस्य, विभागीय केंद्र यांनी मानले. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी प्रा.डॉ.पांडव, प्रा.डॉ.कदम एम.एन., प्रा.डॉ.शिवाजी देशमुख इत्यादींनी मोलाचे सहकार्य केले.

२८) विभागीय केंद्र,लातूरच्या वतीने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबईचे विश्वस्त व महाराष्ट्र राज्याचे माजी मुख्यमंत्री मा.डॉ.शिवाजीराव पाटील-निलंगेकर यांचा त्यांच्या ७८ व्या वाढदिवसानिमित्त त्यांचे निलंगा येथील जन्मस्थानी जाऊन विभागीय केंद्राचे सचिव मा.श्री.हरिभाऊ जवळगे यांनी सत्कार करून वाढदिवसानिमित्त दि.८ व ९ फेब्रुवारी ०९ रोजी लोकोपयोगी आयोजित केलेल्या विविध कार्यक्रमात विभागीय केंद्राच्या वतीने सक्रिय सहभाग घेतला.

२९) दि.१९.२.०९ रोजी राजा शिवछत्रपति जयंती उत्सवानिमित्त लातूर शहराच्या मध्यवर्ती शिवाजी चौकातील अश्वारूढ राजा शिवछत्रपति यांना त्यांच्या जयंतीनिमित्त विभागीय केंद्र,लातूरच्या वतीने विनम्र अभिवादन करण्यात आले.

३०) दि.२३.२.०९ रोजी राष्ट्रसंत गाडगेबाबा यांच्या जयंतीनिमित्त संतज्ञानेश्वर उच्च माध्यमिक विद्यालय,लातूर येथे विभागीय केंद्राच्या वतीने देशाला स्वच्छतेचा संदेश देणा-या या महान मानसाची जयंती साजरी करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी थोर स्वातंत्र्यसेनानी श्री.मुर्गाप्पा खुमसे हे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून लातूर शहरातील ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते अॅड.कमलाकरराव कुलकर्णी यांची उपस्थिती होती.

३१) दि.६.मार्च ०९ रोजी माळाकोळी ता.लोहा जि.नांदेड येथील माता भगिनीने व या गावातील काही तरुणांनी जणू हा गाव दारूच्या प्यालात बुडत असताना दारू पिणा-या सर्व जाती पंथातील लोकांबरोबर आपला जीव धोक्यात टाकून संघर्ष, आंदोलन करून गांव व परिसर दारूमुक्त केल्याबद्दल विभागीय केंद्र,लातूरचे सचिव व इतर पदाधिका-यांसोबत त्या गावी जाऊन दि.८ मार्च ०९ रोजी लातूर येथे जागतिक महिला दिनानिमित्त त्यांच्या सत्काराचे निमंत्रण देण्यात आले. हे निमंत्रण या महिला भगिनींनी स्वीकारले. या आंदोलनाच्या प्रमुख श्रीमती चंद्रकलाबाई कांगणे व तरुण कार्यकर्ते श्री.गोपाळ तिडके यांचा समावेश होता.

३२) दि. ८ मार्च ०९ रोजी संतज्ञानेश्वर उच्च माध्यमिक विद्यालय लातूर येथे आंतरराष्ट्रीय जागतिक महिला दिन विभागीय केंद्राच्या वतीने साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी मा.खासदार जनार्दन वाघमारे होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसेनानी श्री.मुर्गाप्पा खुमसे, सौ.सुमतीताई जगताप हे होते. याप्रसंगी माळाकोळी ता.लोहा येथे दारूबंदी केलेल्या आंदोलनकर्त्या सौ.चंद्रकलाबाई कांगणे, श्रीमती ज्योति कांगणे, श्रीमती गंगाबाई तिडके, श्रीमती रमाबाई कांबळे, श्री.गोपाळ तिडके, पत्रकार श्री.हरिहर धुतमल इत्यादींचा त्यांनी दारूबंदी केल्याबद्दल

सत्कार व लातूर, उस्मानाबाद, नांदेड, हिंगोली या विभागीय केंद्रांतर्गत असे समाजोपयोगी काम केलेल्या माता भगिनींचा सत्कार करण्यात आला.

३३) दि.१२ मार्च ०९ महाराष्ट्राचे शिल्पकार, भारताचे धुरंदर लोकनेते मा. यशवंतराव चव्हाण यांचा ९६ वा जयंती उत्सव कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी माजी कुलगुरु थोर विचारवंत तथा या विभागीय केंद्राचे खा.डॉ.जनार्दन वाघमारे हे होते. तर प्रमुख पाहुणे म्हणून जागतिक कीर्तीचे नेत्रतज्ञ पद्मभूषण डॉ.तात्याराव लहाने, मुंबई व दुसरे पाहुणे मा.यशवंतरावांचे परमभक्त डॉ.सर्जेराव निमसे,कुलगुरु स्वामी विवेकानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ,नांदेड यांची उपस्थिती होती. या कार्यक्रमाचे विषय डॉ.विठ्ठलराव लहाने यांचा अंधत्व समस्या व उपाय तर डॉ.सर्जेराव निमसे यांचा विषय यशवंतराव चव्हाण यांचे शैक्षणिक विचार हे होते. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकात विभागीय केंद्राचे सचिवानी कार्यक्रमाची रुपरेषा सविस्तर मांडली. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन विभागीय केंद्राचे सदस्य प्राचार्य श्री.उत्तमराव सूर्यवंशी, नांदेड यांनी केले. या कार्यक्रमातून आरोग्यविषयक व बौद्धिक मेजवानी लातूर व लातूर परिसरातील सर्व स्तरातील लोकांना मिळाल्याची प्रतिक्रिया लातूर नगर परिषद सभागृहातील खच्चून भरलेल्या स्त्री-पुरुष प्रेक्षकाकडून ऐकावयास मिळाली. या कार्यक्रमाला लातूर शहरातील व्यापारी, डॉक्टर, प्राध्यापक, वकील, शिक्षक, महाविद्यालयाचे मुले-मुली बहुसंख्येने उपस्थित होते. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी राजर्षि शाहु महाविद्यालय व शहरातील यशवंतप्रेमी यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

८. विभागीय केंद्र, अमरावती :

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबईच्या अमरावती विभागीय केंद्राचे उद्घाटन दि.२५.११.२००८ रोजी मा.चव्हाणसाहेबांच्या पुण्यतिथीदिनी मा.आमदार श्री.बी.टी.देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली तसेच मा.आमदार श्री.हर्षवर्धन देशमुख यांच्या प्रमुख उपस्थितीत करण्यात आले. या कार्यक्रमाला प्रमुख वक्ते म्हणून प्राचार्य श्री.विठ्ठल वाघ, अकोला, डॉ.अक्षयकुमार काळे, मराठी विभाग प्रमुख, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज विद्यापीठ,नागपूर उपस्थित होते. विशेष अतिथी म्हणून आमदार सौ.सुलभाताई खोडके, मा.श्री.रमेशपंत वडस्कर,अध्यक्ष,जिल्हा परिषद अमरावती, माजी महापौर श्री.मिलिंद चिमोटे, श्री.विलास इंगोले तसेच विभागीय केंद्राचे पदाधिकारी व निमंत्रित सदस्य उपस्थित होते.

११. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे वार्तापत्र: यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबईच्या वतीने प्रतिष्ठानच्या सभासदांना, प्रतिष्ठान अंतर्गत होणारे विविध कार्यक्रम, विशेष उपक्रम,कार्यशाळा यांची सविस्तर माहिती मिळावी यासाठी वर्षातून दोनदा (२५ नोव्हें,मा.यशवंतराव यांच्या पुण्यतिथीदिनानिमित्त व दि.१२ मार्च, मा.यशवंतराव चव्हाण यांच्या जयंतीदिनी) वार्तापत्र प्रसिध्द करण्यात येते. वार्तापत्राचे मानद संपादक म्हणून श्री.देत्ता बाळसराफ काम पाहतात. सहाय्यक म्हणून श्री.सुरेश पाटील, श्रीमती मीनल सावंत हे काम पाहतात.

वार्तापत्रामध्ये यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान व प्रतिष्ठानच्या नवमहाराष्ट्र युवा अभियान, शिक्षण विकास मंच, अपंग हक्क विकास मंच, यशस्विनी अभियान, रंगस्वर,सृजन, महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ, कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम, यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय ग्रंथालय, माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी यांच्यातर्फे घेतले जाणारे विविध उपक्रम/कार्यक्रम यांची माहिती दिली जाते. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबईची विभागीय कार्यालये-पुणे, नागपूर, कराड, नाशिक, औरंगाबाद, लातूर, अमरावती व कोकण इत्यादींकडून घेतल्या जाणा-या कार्यासंबंधीचे सविस्तर अहवाल व फोटो प्रसिध्द केले जातात.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानतर्फे प्रतिवर्षी दिले जाणारे यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार व राज्य

पारितोषिक विजेत्या मान्यवराना देण्यात येणारे मानपत्रसुद्धा वार्तापत्रामध्ये प्रसिध्द केले जाते. नवमहाराष्ट्र युवा अभियानातर्फे घेतल्या जाणा-या महाविद्यालयीन साहित्य स्पर्धा, युवा पुरस्कार, समाज कार्यकर्ता प्रशिक्षणवर्ग याबद्दल सविस्तर वृत्तांकन केले जाते. या वार्तापत्रामध्ये वाचकांना यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांमधून मार्गदर्शन व्हावे यासाठी त्यांचे विविध विषयांवरील लेख प्रसिध्द केले जातात.

या वार्तापत्रासाठी प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा.शरद काळे व मा.कोषाध्यक्ष डॉ.रवि बापट हे वेळावेळी बहुमूल्य सल्ला देतात व मार्गदर्शन करतात. या अहवाल वर्षात वार्तापत्राचे दोन अंक प्रसिध्द झाले.

मुंबई

दिनांक: सप्टेंबर २००९

विश्वस्त मंडळ/कार्यकारिणी मंडळ

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,मुंबई

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ,
आषढस्य प्रथम दिवसे - कवयित्री संमेलन

शिक्षण विकास मंच आणि
वृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई
यांच्या संयुक्त विद्यमाने प्राथमिक शिक्षण -
शैक्षणिक गुणवत्ता विकास कार्यशाळे प्रसंगी
मा. सौ. सुप्रियाताई सुळे व
मा. डॉ. सौ. शुभा राऊळ, महापौर, मुंबई

नवमहाराष्ट्र युवा अभियान आणि
पुणा इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट सायन्सेस
यांच्यावतीने महाराष्ट्र राज्य युवा धोरण
माहिती कार्यशाळेत मार्गदर्शन करताना
सकाळ ग्रुपचे संचालक श्री. अभिजीत पवार

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

प्रतिष्ठानची प्रकाशने

	किंमत रुपये
०१ यशवंतराव चव्हाण : विधी मंडळातील निवडक मराठी भाषणे भाग-१ संकलन : डॉ.व्ही.जी.खोबरेकर	२००.००
०२ वाय.वी.चव्हाण : सिलेक्टेड स्पीचेस-विधीमंडळ भाग-२ संकलन : डॉ.व्ही.जी.खोबरेकर	२५०.००
०३ सिलेक्टेड स्पीचेस इन पार्लमेंट-वाय.वी.चव्हाण भाग १ ते ४ संकलन : राम प्रधान	प्रत्येकी २५०.००
०४ यशवंतराव चव्हाण यांचे मौलिक विचार संकलन-ना.धों.महानोर	३.५०
०५ सहयाद्रीचे वारे-यशवंतराव चव्हाण	३०.००
०६ म.ज्योतिबा फुले यांचे निवडक विचार संकलन-प्रा.गजमल माळी	१२.००
०७ वेकारी निर्मूलनातून ग्रामीण विकास-संपादक-वि.स.पागे	३५.००
०८ महाराष्ट्रातील दुष्काळ आणि जलसंपत्तीचे नियोजन-संपादन- अण्णासाहेब शिंदे	१६०.००
०९ महाराष्ट्र : एक दृष्टिकोन-शरदराव पवार- भाषणसंग्रह-संपादन दादासाहेब रुपवते	७५.००
१० पंचायत राज, जिल्हा नियोजन आणि ग्रामीण विकास संपादन-पी.बी.पाटील	१००.००
११ नवभारत : परिवर्तनाची दिशा- संपादन-पी.बी.पाटील	१००.००
१२ विमुक्तायन : महाराष्ट्रातील विमुक्त जमाती : चिकित्सक अभ्यास-संशोधक/लेखक-लक्ष्मण माने	२५०.००
१३ महिलासंबंधीचे धोरण : स्वयंसिध्दतेकडे वाटचाल-डॉ.नीलम गो-हे	१५.००
१४ यशवंतराव चव्हाण-चरित्र लेखन-अनंतराव पाटील	८०.००
१५ शब्दांचे सामर्थ्य-संपादन-राम प्रधान	३७५.००
१६ महाराष्ट्राची चार दशकांतील वाटचाल : एक आढावा (इंग्रजी) (यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ यांचे संयुक्त प्रकाशन)	२५०.००
१७ बाऊंटीफूल बनियन-डॉ.कर्मवीर भाऊराव पाटील चरित्र खंड- १ ते ४ (इंग्रजी)-वॅ.पी.जी.पाटील	८००.००
१८ ज्येष्ठ नागरिकांसाठी पुस्तिका	३५.००
१९ अजिठा-(काव्यसंग्रह) लेखक-ना.धों.महानोर (इंग्रजी)	१५०.००
२०. ई-बुक (मराठी/इंग्रजी) यशवंत साहित्य/फोटो भाग - १	१५०.००
२१. न्यायालयीन व्यवहार आणि मराठी भाषा	४००.००
२२. ई-बुक (मराठी/इंग्रजी) पुस्तके भाग - २	१५०.००

व्हिडीओ कॅसेट्स

२३. मी एस.एम. : एस.एम.जोशी यांचा जीवनपट
२४. तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी : तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांचा जीवनपट
२५. प्रवासी पक्षी : सुप्रसिध्द साहित्यिक कुसुमाग्रज यांचा जीवनपट
२६. पु.ल.वृत्तांत : पु.ल.देशपांडे यांचा जीवनपट
या चारही व्हिडीओ कॅसेट्सची निर्मिती यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानने केली असून दिग्दर्शनाची जबाबदारी सुप्रसिध्द दिग्दर्शक डॉ.जब्बार पटेल यांनी पार पाडली.
२७. कॉ.केशवराव जेधे : कॉ.केशवराव जेधे यांचा जीवनपट, दिग्दर्शक-श्री.राम गवाले.
२८. येस्, आय एम कम्युनिस्ट : कॉ.श्रीपाद अमृत डांगे यांच्या जीवनावरील अनुबोधपट दिग्दर्शन-विनय नेवाळकर